

Natura 2000-plan 2018-2024

Sarsven en De Banen (146)

18 september 2018

provincie limburg

Colofon

Datum:

18 september 2018

Uitgave:

Provincie Limburg

Bezoekadres

Gouvernement aan de Maas

Limburglaan 10

6229 GA Randwyck-Maastricht

Postadres

Postbus 5700

6202 MA Maastricht

Contact

algemeen telefoonnummer: +31 (0)43 389 9999

e-mail: postbus@prvlimburg.nl

www.limburg.nl/natura2000

provincie limburg

Wijze van citeren:

Provincie Limburg. 2018. Natura 2000-plan Sarsven en De Banen (146) 2018-2024. Maastricht, 18 september 2018.

Foto voorblad:

Van linksboven naar rechtsonder: Kruipe moerasweegbree, schaatsen op De Banen, Moerashertshooi, Doorschijnend glanswier (J. Veldman)

Inhoudsopgave

Inhoudsopgave	3
Voorwoord	5
Samenvatting	6
1. Inleiding	8
1.1. Functie van het Natura 2000-plan.....	8
1.2. Doel en aanwijzing	8
1.3. Korte karakteristiek.....	10
1.4. Leeswijzer	11
2. Beleid en wettelijk kader, plannen en regelgeving	12
2.1. Europees beleid	12
2.1.1. Natura 2000	12
2.1.2. Habitat- en Vogelrichtlijn	12
2.1.3. Grensoverschrijdend	12
2.2. Nationaal beleid.....	13
2.2.1. Natuurnetwerk Nederland	13
2.2.2. Wet natuurbescherming	13
2.3. Limburgs provinciaal beleid	16
2.3.1. Provinciaal omgevingsplan Limburg	16
2.3.2. Omgevingsverordening Limburg 2014	16
2.3.3. Omgevingsverordening: Veehouderijen en Natura 2000.....	17
2.3.4. Natuurvisie Limburg 2016	17
2.3.5. Natuurbeheerplan/Subsidiestelsel Natuur en Landschap.....	19
2.3.6. Faunabeheerplan 2015-2020.....	19
2.3.7. Programmaplan Platteland in Uitvoering 2017	19
2.4. Waterbeleid	20
2.4.1. Doelstelling waterbeleid	21
2.4.2. Functietoekenning	21
2.4.3. Verdrogingsbestrijding	21
2.4.4. Wateronttrekkingen	21
2.4.5. Bescherming en kwaliteitsverbetering natuurbeken	22
2.4.6. Ecologie en waterkwaliteit.....	22
2.4.7. Wateroverlast en Deltaplan Hoge Zandgronden	22
2.4.8. Monitoring	22
2.5. Gemeentelijk beleid	22
2.6. Overige relevante ontwikkelingen.....	23
3. Ecologische analyse	24
3.1. Abiotiek	24
3.2. Natuurwaarden	27
3.3. Instandhoudingsdoelen.....	27
3.3.1. Zeer zwakgebufferde vennen (H3110)	28
3.3.2. Zwakgebufferde vennen (H3130)	33
3.3.3. Kranswierwateren (H3140)	38
3.3.4. Drijvende waterweegbree (H1831)	42
3.4. Knelpuntenanalyse	44
4 Realisatiestrategie: welke resultaten streven we na?	46
4.1 Kernopgaven	46
4.1.1 Kernopgaven.....	46
4.1.2 Habitattypen en habitatoort	46
4.1.3 Zeer zwakgebufferde vennen	47
4.1.4 Zwakgebufferde vennen.....	47
4.1.5 Kranswierwateren	47
4.1.6 Drijvende waterweegbree	48
4.2 Instandhoudingsdoelen.....	48
4.3 Mogelijkheden doelrealisatie	51
4.3.1 Profielen	53

4.3.2	Minimumarealen natuurdoeltypen.....	53
4.3.3	Gunstige referentiewaarden voor oppervlakte en verspreidingsgebied	54
4.3.4	Herstelmaatregelen PAS.....	54
4.4	Visie	55
4.5	Uitwerking instandhoudingsdoelen	56
5.1	Instandhoudingsmaatregelen	58
5.1.1	PAS-maatregelen ten behoeve van stopzetten achteruitgang	58
5.1.2	Natura 2000-maatregelen voor de realisatie van de instandhoudingsdoelen	59
5.2	Communicatie- & educatiemaatregelen.....	60
5.3	Monitoringsmaatregelen	61
5.3.1	PAS-monitoring ten behoeve van stopzetten achteruitgang.....	61
5.3.2	Aanvullende Natura 2000-monitoring	61
5.4	Maatregelen toezicht en handhaving	62
5.5	Sociaal-economische beoordeling.....	65
5.6	Maatregelenpakket Natura 2000	65
6	Financiering en subsidieregelingen	67
6.1	Instandhoudingsmaatregelen	67
6.2	Communicatie- en educatiemaatregelen	67
6.3	Monitoring- en onderzoeksmaatregelen.....	68
6.4	Toezicht en handhaving	69
6.5	Sociaal economische beoordeling	69
6.6	Samenvatting kosten	69
7	Kader voor vergunningverlening: toetsing huidig gebruik	71
7.1	Inleiding	71
7.2	Juridisch kader.....	73
7.3	Inventarisatie huidige gebruiksvormen	73
7.4	Indeling in categorieën	74
7.5	Ecologische effectbeoordeling.....	75
7.5.1	Algemeen	75
7.5.2	Natuurbeheer	76
7.5.3	Landbouw.....	77
7.5.4	Recreatie	79
7.5.5	Waterbeheer	80
7.5.6	Bedrijven	80
7.5.7	Wonen en verblijven.....	80
7.5.8	Verkeer.....	80
7.5.9	Drinkwaterwinning	80
7.5.10	Nutsvoorzieningen	81
7.5.11	Jacht, wildbeheer en schadebestrijding	81
7.6	Vrijgestelde vormen van gebruik	82
7.7	Cumulatietoets	82
	Bronvermelding	83
	Literatuur	83
	Gebruikte websites.....	84
	Bijlagen	85
Bijlage 1.	Habitattypenkaart.....	86
Bijlage 2.	Leefgebiedenkaart	87
Bijlage 3.	Kaart uitbreidingslocaties.....	88
Bijlage 4a.	Maatregelenkaart Sarsven en De Banen naar een hoger peil	89
Bijlage 4b.	Maatregelenkaart PAS	90
Bijlage 5.	Begrippenlijst	91
Bijlage 6.	Beschrijving huidig gebruik.....	94

Voorwoord

Met gepaste trots presenteer ik dit Natura 2000-plan van de Provincie Limburg. Zoals bekend is het opstellen van de N2000-plannen al jaren een ingewikkelde weg met veel obstakels. Ik ben dan ook verheugd dat er nu weer een plan gereed is.

In Midden Limburg bevindt zich een keten van waardevolle vennen, waarvan Sarsven en De Banen, bij Nederweert-Eind, een belangrijk onderdeel uitmaakt. Deze vennen hebben een rijke verscheidenheid aan plantensoorten en zijn om die reden aangemeld onder Natura 2000. Ze vormen samen een verbindende ecologische schakel in het landschap en maken samen met De Kwegt deel uit van het Natura 2000-gebied. Voor het behoud van de vennen is tevens het omliggende landschap van belang. Hiertoe behoren de vennen, brede ondiepe oeverzones en kleine bosjes.

De totstandkoming van dit N2000-plan is mede te danken aan een klankbordgroep van direct betrokkenen uit de omgeving. Middels klankbordgroep bijeenkomsten is de inhoud van dit plan ontwikkeld en aangescherpt. Ik wil de leden van de klankbordgroep bedanken voor hun constructieve inbreng.

De Natura 2000-regelgeving is complex. Ik spreek dan ook hoop uit dat dit plan de het fundament is voor een duurzame bescherming van dit bijzondere natuurgebied en tevens duidelijkheid schept over de maatregelen en verplichtingen die nodig zijn om de bijzondere soorten in stand te houden.

Rest mij nog om de uitvoerders van dit plan succes te wensen en de toezegging te doen dat de Provincie bereid is om een bijdrage te leveren aan deze uitvoering.

De heer H.J.H. (Hubert) Mackus (CDA)
Gedeputeerde Groen, Landbouw, Infra, Rail en Monumenten

Samenvatting

Wat is Natura 2000

Natura 2000 is de benaming voor een Europees netwerk van natuurgebieden waarin belangrijke flora en fauna voorkomen, gezien vanuit een Europees perspectief.

Met Natura 2000 willen we deze flora en fauna duurzaam beschermen. In juridische zin komt Natura 2000 voort uit de Europese Vogel- en Habitatrichtlijnen; in Nederland vertaald in de Wet Natuurbescherming.

Voor elk Natura 2000-gebied moet een beheerplan worden opgesteld. Hierin staat wat er moet gebeuren om de natuurdoelen voor dat gebied te halen en wie dat gaat doen. N2000-plannen worden opgesteld in nauw overleg met eigenaren, gebruikers en andere betrokken overheden, vooral gemeenten, waterschappen en provincies. In de meeste gevallen neemt de provincie het initiatief bij het opstellen van het N2000-plan, in andere gevallen is dat het Rijk.

Korte beschrijving Sarsven en De Banen

Het Sarsven en de Banen zijn twee naast elkaar gelegen heidevennen in Midden-Limburg. Het is een Peelrestant. Gezoned en in mozaïek met elkaar komen gemeenschappen voor van zeer zwak gebufferde wateren en van zwak gebufferde wateren. De vennen worden deels gevoed met kwelwater uit omliggende hoge gronden. Het gebied is gelegen in één van de laagten die worden aangetroffen in de voedselarme zandafzettingen van het middenterras van de Maas. Plaatselijk komt moerasveen voor, variërend in diepte. Het bestaat uit een samenstel van vennen, wilgen- en gagelstruweel, elzen- en berkenbroekbos en zowel natte als drogere graslanden.

Instandhoudingsdoelstellingen Natura 2000-gebied

		Doel		Trend		Stikstofgevoeligheid	
		Opp.	Kwaliteit	Opp.	Kwaliteit	Stikstof-gevoelig (ja/ nee)	KDW (mol N / ha/ jaar)
Zeer zwakgebufferde vennen	H3110	>	=	>	>	Ja	429
Zwakgebufferde vennen	H3130	>	=	>	>	Ja	571
Kranswierwateren	H3140	>	=	Onb.	Onb.	Ja	571
Drijvende waterweegbree	H1831	>	=	>	=	Ja	571

Visie

Voor de uitwerking van de visie en de instandhoudingsdoelstellingen is een analyse van de kansen en knelpunten van het Natura 2000-gebied uitgevoerd. Het inrichtingsplan "Sarsven en de Banen naar een hoger peil" is bij de uitwerking betrokken. Belangrijke doelstellingen die genoemd zijn, zijn het realiseren van Nieuw Limburgs Peil (NLP), realisatie van de ecologische hoofdstructuur (Nationaal NatuurNetwerk), herstel van vennen en een ecologische verbindingzone realiseren.

Maatregelen

In Sarsven en De Banen zijn geen habitattypen of habitatsoorten aangewezen die niet gevoelig zijn voor stikstofdepositie. Het Natura 2000-maatregelenpakket omhelst daarom de PAS-maatregelen en de natuurmaatregelen die voortvloeien uit het inrichtingsplan "Sarsven en de Banen naar een hoger peil". Daarnaast spreekt het N2000-plan zich uit over aanvullende maatregelen op het gebied van communicatie/educatie, handhaving, monitoring en ten behoeve van ecologische uitbreidingsdoelen (binnen de gebiedsbegrenzing).

Financiering

Borging van de PAS-maatregelen is van essentieel belang om te voorkomen dat beschermde habitats (verder) verslechteren en/of mogelijk verdwijnen uit het Natura 2000-gebied. Bij de inwerkingtreding van de PAS zijn de afspraken over de aard en omvang, planning, financiën, uitvoering en rapportage van de in de gebiedsanalyse opgenomen herstelmaatregelenpakket voor het eerste PAS-tijdvak (2015-2021) geborgd in de integrale uitvoeringsovereenkomsten PAS-maatregelen tussen provincie Limburg en de betrokken partijen die de maatregelen zullen uitvoeren. Voor het eerste PAS-tijdvak zijn totale kosten ten uitvoering van de maatregelen, opgenomen in deze gebiedsanalyse. Dekking hiervoor is bij de provincie beschikbaar door het van Rijk gekregen financiële middelen conform het Natuurpact 2013. Voor de uitvoering van dit N2000-plan is een totaal budget geschat op circa € 2.054.000,-. De maatregelen zijn grotendeels uitgevoerd via de recent afgesloten herinrichting “Sarsven & De Banen naar een hoger peil”.

Kader voor vergunningverlening

In dit N2000-plan is getoetst of huidig gebruik (significant) negatieve effecten heeft op de instandhoudingsdoelstellingen van Sarsven en De Banen. De beoordeling bestaat uit de effectenbeschrijving en effectenbeoordeling en richt zich op de vraag of significant negatieve effecten op de instandhoudingsdoelstelling van een habitatype of –soort al dan niet kunnen worden uitgesloten. De juridische basis voor de beoordeling van het huidig gebruik ligt in artikel 3 van de Wet Natuurbescherming.

De beoordeling van het huidig gebruik in het kader van dit N2000-plan gebeurt in vier stappen en spitst zich toe op:

- I. Inventarisatie van het te beoordelen huidig gebruik
- II. Voortoets
- III. Passende beoordeling
- IV. Cumulatie

Het beschreven Huidig Gebruik wordt na de toetsing ingedeeld in één van de volgende vier categorieën:

1. Gebruik in het N2000-plan vrijgesteld van de Wnb-vergunningplicht (hoofdstuk 2) zonder beperkingen
2. Gebruik in het N2000-plan vrijgesteld van de Wnb-vergunningplicht (hoofdstuk 2) onder voorwaarde van uitvoering planmaatregelen
3. Gebruik in het N2000-plan vrijgesteld van de Wnb-vergunningplicht (hoofdstuk 2) onder voorwaarden of met wijzigingen
4. Gebruik niet in het N2000-plan vrijgesteld van de Wnb-vergunningplicht (hoofdstuk 2): normale Wnb-vergunningprocedure aan de orde.

Maatschappelijke betekenis

In een N2000-plan wordt aangegeven hoe beleven, gebruiken en beschermen in het gebied samen gaan. Het streven is om bestaande activiteiten zoveel mogelijk te blijven voortzetten, maar niet alles kan. In de N2000-plannen wordt concreet uitgewerkt hoe beleven, gebruiken en beschermen kunnen samengaan.

1. Inleiding

Voor u ligt het N2000-plan voor het Natura 2000-gebied Sarsven en De Banen. In dit inleidende hoofdstuk wordt uitgelegd wat Natura 2000 is, en wat het Natura 2000-plan is. Het hoofdstuk sluit af met een uitgebreide leeswijzer.

1.1. Functie van het Natura 2000-plan

Het N2000-plan vormt het kader voor het bereiken en handhaven van de instandhoudingsdoelen van het Natura 2000-gebied en heeft de volgende functies;

- Uitwerking van de instandhoudingsdoelen

Het N2000-plan beschrijft de huidige natuurwaarden in het Natura 2000-gebied en de ecologische vereisten die noodzakelijk zijn om de instandhoudingsdoelstellingen, zoals die in het aanwijzingsbesluit van 23 mei 2013 zijn vastgelegd, te bereiken en/of te handhaven. Daarnaast wordt aangegeven op welke locaties in het Natura 2000-gebied de doelen het beste gerealiseerd kunnen worden, hoe groot de oppervlakte van elk habitattype of leefgebied moet zijn en op welke termijn de instandhoudingsdoelstellingen gerealiseerd moeten zijn. Dit wordt verder uitgewerkt in hoofdstuk 3.

- Uitwerking van de instandhoudingsmaatregelen

Het N2000-plan beschrijft de inrichtingsmaatregelen, beheermaatregelen en beleidsmaatregelen die nodig zijn om te zorgen dat de instandhoudingsdoelstellingen duurzaam gerealiseerd kunnen worden. Ook wordt vastgelegd welke bevoegde instanties verantwoordelijk zijn voor de uitvoering van de maatregelen en welke afspraken het bevoegd gezag maakt met de partijen in het gebied over de uitvoering van de maatregelen. De maatregelen worden verder uitgewerkt in hoofdstuk 4. De in de PAS-gebiedsanalyse opgenomen maatregelen maken deel uit van het N2000-plan.

- Kader voor vergunningverlening

Voor het gebruik in en om het Natura 2000-gebied is geanalyseerd, in hoeverre dit knelpunten voor de ecologische doelstellingen met zich meebrengt en is beoordeeld welke vormen van gebruik (onder voorwaarden) vrijgesteld kunnen worden van de Natuurwet-vergunningplicht.

Het N2000-plan is vastgesteld voor de wettelijk maximale periode van zes jaar. Als een evaluatie aan het eind van deze periode uitwijst dat het opstellen van een nieuw (vervolg)beheerplan niet noodzakelijk is, kan de looptijd voor maximaal zes jaar worden verlengd.

- Inspraak en beroep N2000-plan

De Gedeputeerde Staten van Limburg hebben begin 2017 het N2000-plan ter inspraak aangeboden. Tijdens de inspraakperiode van zes weken lag het N2000-plan ter inzage en kon iedereen zienswijzen over het N2000-plan naar voren brengen. Na afronding van de inspraak heeft de provincie het definitieve N2000-plan vastgesteld. Tegen de definitieve vaststelling van het N2000-plan, met name de regeling voor vrijstelling van de Wnb-vergunningplicht in hoofdstuk 7, is beroep mogelijk bij de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State.

1.2. Doel en aanwijzing

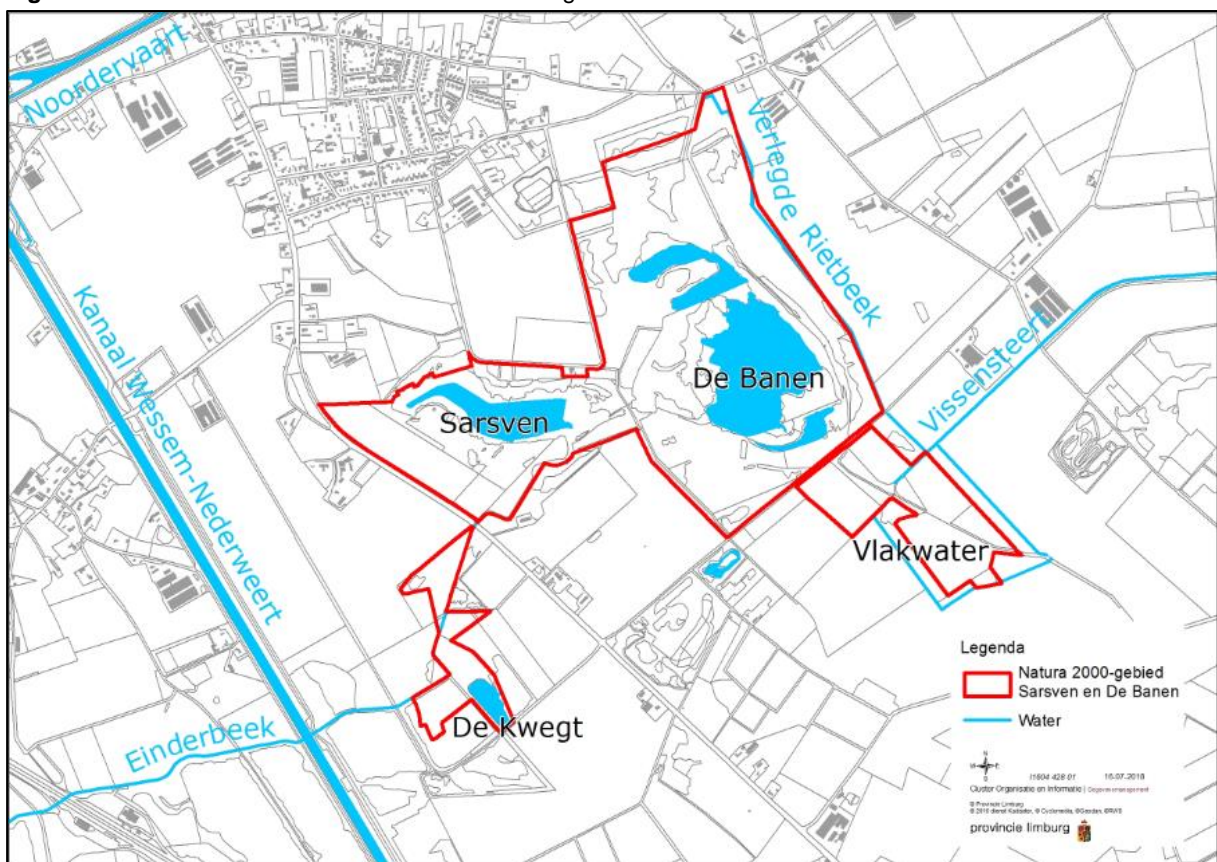
Door middel van het aanwijzingsbesluit d.d. 23 mei 2013 is het gebied Sarsven en de Banen, na een inspraak- en bezwarenprocedure, door de Staatssecretaris van Economische Zaken aangewezen als speciale beschermingszone onder de Habitatrichtlijn. Het gebied is in mei 2003 aangemeld volgens de procedure zoals opgenomen in artikel 4 van de Habitatrichtlijn. Het is vervolgens in december 2004 door de Europese Commissie onder de naam 'Sarsven en de Banen' en onder nummer NL 2003043

geplaatst op de lijst van gebieden van communautair belang voor de Atlantische biogeografische regio.

Dit Habitatrichtlijngebied (zie figuur 1.1) wordt aangeduid als Natura 2000-gebied Sarsven en De Banen (landelijk gebiedsnummer 146). Het gebied is eerder aangewezen als Beschermd Natuurmonument (8 mei 1979, besluitnummer NLB/N-34832, Staatscourant. 1979, nr. 112). De status van Beschermd Natuurmonument is met de in werkingtreding van de Wet natuurbescherming komen te vervallen (artikel 9.1, lid 2). De Beschermd Natuurmonument-waarden zijn opgenomen in de definitieve aanwijzing van het Natura 2000-gebied, maar vormen sinds de in werkingtreding van de Wet natuurbescherming geen doelstellingen meer.

Het ontwerp van het zogeheten 'Veegbesluit' van de minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit d.d. 5 maart 2018, teneinde diverse Aanwijzingsbesluiten in Nederland te updaten met de meest recente informatie over de te beschermen habitattypen en soorten, bevat voor Sarsven en De Banen geen veranderingen in het Aanwijzingsbesluit van 23 mei 2013.

Figuur 1.1 Overzichtsk kaart van het Natura 2000-gebied Sarsven en De Banen

Het opstellen van het Natura 2000-plan is een verplichting die voortkomt uit de Wet natuurbescherming (zie hoofdstuk 2).

In elk N2000-plan staat om welke natuurwaarden en -doelen het draait, wat het gebruik van het gebied is, welke activiteiten daarvan schadelijk zijn en de benodigde maatregelen om de waarden te beschermen. In elk N2000-plan wil de provincie Limburg een balans vinden tussen het bereiken van de natuurdoelen en het gebruik van het natuurgebied door particulieren en ondernemers. Bij het opstellen betreft de provincie direct betrokkenen zoals landbouw- en natuurorganisaties, lokale overheden en ondernemers in het gebied.

Van 29 januari tot en met 14 maart 2018 heeft het ontwerpplan ter visie gelegen ten behoeve van inspraak. In deze periode zijn 6 inspraakreacties ontvangen alsmede 2 reacties van bestuurlijke partijen.

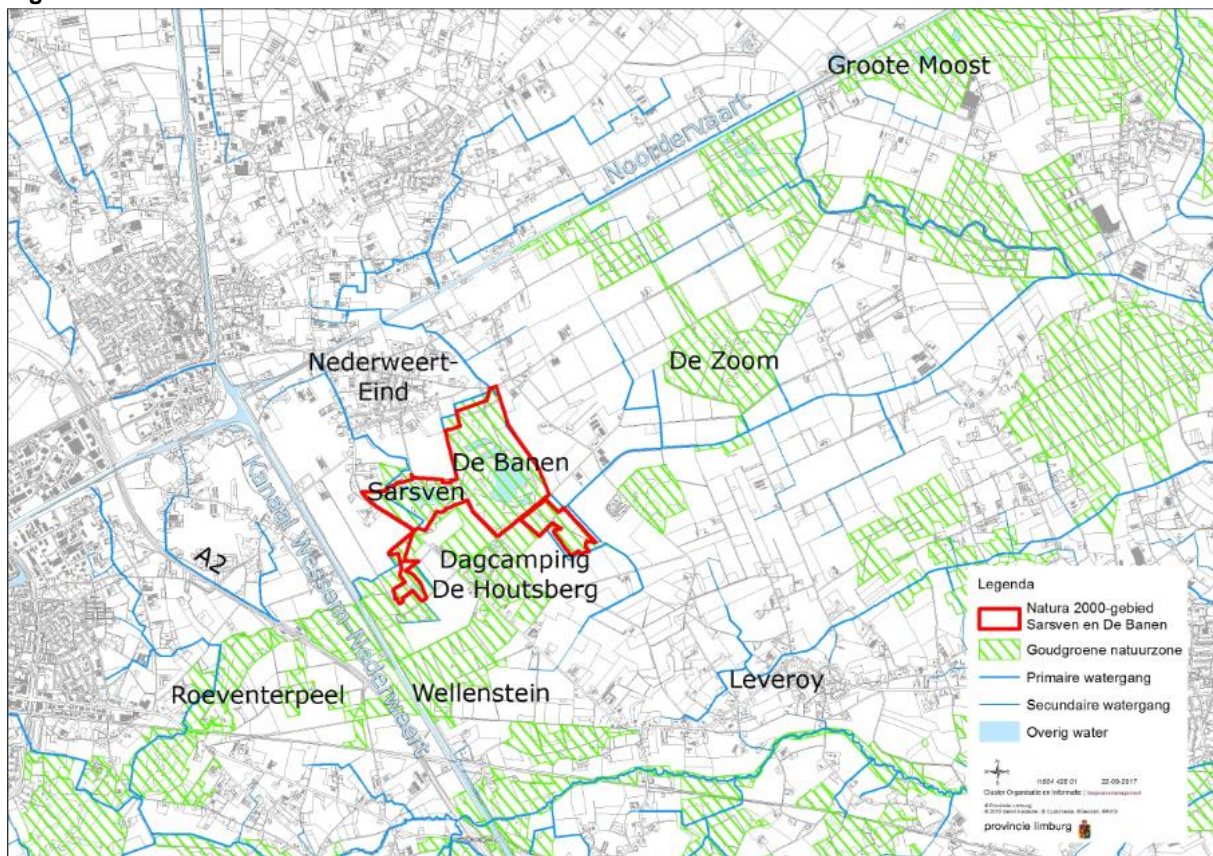
Op de website van het Rijk, www.synbiosys.alterra.nl/natura2000, kunt u informatie vinden over het nationale beschermingskader Natura 2000. Op de website van Provincie Limburg, www.limburg.nl/natura2000, staat informatie over de provinciale aanpak van Natura 2000. Op de website van de Regiegroep Natura 2000, www.natura2000.nl, kunt u actuele informatie over de stand van zaken met betrekking tot de Natura 2000-gebieden in Nederland.

1.3. Korte karakteristiek

Ligging

Het Natura 2000-gebied Sarsven en de Banen is gelegen in Midden-Limburg in de Gemeente Nederweert, ten zuidoosten van het dorp Nederweert (zie figuur 1.2). Het gebied wordt globaal begrensd door de kern Nederweert-Eind, het kanaal Wessem-Nederweert, het bosgebied Wellenstein en de Leveroyse dijk.

Figuur 1.2 Sarsven en De Banen

Een detailkaart van de toponiemen binnen de begrenzing van het Natura 2000-gebied is opgenomen in de bijlagen (zie bijlage 1).

Gebiedsbeschrijving

Het Sarsven en de Banen zijn twee naast elkaar gelegen heidevennen in Midden-Limburg. In mozaïek met elkaar komen gemeenschappen voor van zeer zwak gebufferde wateren en van zwak gebufferde wateren. De venen worden deels gevoed door regenwater en deels met kwelwater uit omliggende

hoge gronden. Het gebied is gelegen in één van de laagten (peelrestanten) die worden aangetroffen in de voedselarme zandafzettingen van het middenterras van de Maas. Plaatselijk komt moerasveen voor, variërend in diepte. Het Natura 2000-gebied bestaat uit een samenstel van vennen, wilgen- en gagelstruweel, elzen- en berkenbroekbos en zowel natte als drogere graslanden (Programmadirectie Natura 2000, 2013).

Herinrichting Sarsven en de Banen 2012 - heden

Vanaf de zomer van 2012 is van start gegaan met de uitvoering van het inrichtingsplan Sarsven en de Banen naar een hoger peil. Door de herinrichting, gericht op waterloopkundige loskoppeling van de vennen en de omliggende agrarische gronden en op verschraling van het gebied door het afvoeren van de voedselrijke toplaag, komen de gewenste natte en voedselarme omstandigheden op korte termijn binnen bereik. De aanleg van een nieuw watersysteem, dat voedselrijk en voedselarm water scheidt, heeft een gunstig effect op het terugdringen van de eutrofiëring van de natuurgebieden. Door de natuurgebieden Sarsven, de Banen en De Kwegt te herstellen wordt invulling gegeven aan het parelsnoer van Peelgebieden. Hierdoor ontstaat een aaneenschakeling van zwakgebufferde vennen dat doorloopt in vennen buiten het N2000-gebied.

Oppervlakte en eigendom

Het gebied heeft een oppervlakte van 156 hectare en is grotendeels (> 95%) in eigendom van Stichting het Limburgs Landschap (verder Limburgs Landschap), maar tevens ligt er eigendom Waterschap Limburg binnen de begrenzing en enkele particuliere restpercelen langs de rand van het gebied. Het waterschap heeft de lossingen Ruwven en Rietbeek in eigendom en beheer. De particuliere eigenaar in het gebied bezit een perceel grenzend aan en gedeeltelijk gelegen in het Sarsven.

1.4. Leeswijzer

Het tweede hoofdstuk beschrijft de kaders en wettelijke aspecten van Natura 2000. In hoofdstuk 3 worden de instandhoudingsdoelen behandeld. Hoofdstuk 4 vormt de visie en strategie om de natuurdoelen te bereiken. In hoofdstuk 5 worden de benodigde maatregelen benoemd. Hoofdstuk 6 is een weergave van de kosten, financiering en subsidieregelingen. In hoofdstuk 7 wordt ingegaan op de vrijstellingsregeling voor de Wnb-vergunningplicht.

In de bijlagen zijn kaarten met de ligging van de habitattypen, leefgebieden, maatregelen en eventuele zoekgebieden voor uitbreidingsdoelen opgenomen. Deze kaarten zijn ook in te zien op de website van de provincie Limburg in een GIS-viewer: www.limburg.nl/natura2000.

2. Beleid en wettelijk kader, plannen en regelgeving

In dit hoofdstuk worden de relevante wettelijke kaders, plannen en beleid benoemd en toegelicht die verband houden met het Natura 2000-gebied Sarsven en De Banen. Er wordt kort aangegeven op welke wijze het betreffende kader van toepassing is op het Natura 2000-gebied en wat de mogelijke consequenties zijn van plannen en beleid op de instandhoudingsdoelen.

2.1. Europees beleid

De soortenrijkdom van Europa gaat achteruit. De Europese Unie heeft zich daarom ten doel gesteld de achteruitgang van de biodiversiteit in 2010 te stoppen (Göteborg, 2003). Omdat planten en dieren zich weinig aantrekken van landsgrenzen, wordt de natuurbescherming in Europees verband aangepakt. Het Natura 2000-netwerk is een belangrijke pijler voor de instandhouding van de Europese natuur.

2.1.1. Natura 2000

Natura 2000 is een netwerk van beschermde natuurgebieden in de Europese Unie. Het doel van dit netwerk is om de achteruitgang van de biodiversiteit met alle lidstaten tegen te gaan. De natuurgebieden zijn aangewezen omdat ze van internationaal belang zijn, bijvoorbeeld als overwinteringsplaats voor vogels. De lidstaten van de Europese Unie beogen met het netwerk de bedreigde en waardevolle habitattypen en soorten in stand houden en zo nodig herstellen; dat heeft geresulteerd in een verdeling van hoeveelheden te beschermen habitattypen en soorten over de landen van de EU op basis van natuurlijke kenmerken. Nederland heeft ruim 160 gebieden aangemeld. Sarsven en De Banen is een van die Natura 2000-gebieden.

2.1.2. Habitat- en Vogelrichtlijn

De Habitat- en Vogelrichtlijn vormt de basis voor het Europese Natura 2000-netwerk. De Vogelrichtlijn is in 1979 door de lidstaten van de Europese Unie goedgekeurd en heeft tot doel alle wilde vogels en hun belangrijkste habitats te beschermen. In 1992 is de Habitatrichtlijn goedgekeurd. Deze richtlijn beoogt de bescherming van zeldzame en bijzondere dier- en plantensoorten en habitattypen. Voor Nederland gaat het om 51 habitattypen, 36 soorten en 95 vogelsoorten.

In Nederland zijn de Vogel- en Habitatrichtlijn vertaald in de Wet natuurbescherming 2017. De gebiedsbescherming, waarvan dit Natura 2000-plan een uitwerking is, is geregeld via deze wet.

De gebiedsbescherming uit de Vogel- en Habitatrichtlijn is in Nederland geregeld in de Wet natuurbescherming 2017. In Sarsven en De Banen genieten drie beschermde habitattypen en één beschermde soort deze bescherming. Voor Sarsven en De Banen zijn geen vogelsoorten aangewezen. Het gebied is daarmee geen Vogelrichtlijngebied. Het Natura 2000-gebied Sarsven en De Banen geniet Europese bescherming als Habitatrichtlijngebied (Natura 2000-gebied). Dit heeft tot gevolg dat er een Natura 2000-plan voor opgesteld dient te worden.

2.1.3. Grensoverschrijdend

Sarsven en De Banen maakt onderdeel uit van het parelsnoer van Peelvennen. Dit strekt zich uit richting het grensoverschrijdende natuurgebied Kempenbroek. In België is het Vogel- en Habitatrichtlijngebied "Hamonterheide, Hageven, Buitenheide, Stamprooierbroek en Mariahof" aangewezen. Hoewel hier ook zwakgebufferde vennen als instandhoudingsdoel is aangewezen, staat dit gebied niet in directe verbinding met Sarsven en De Banen.

2.2. Nationaal beleid

De internationale verplichtingen uit de Europese Vogelrichtlijn en Habitatrichtlijn zijn in Nederland juridisch verankerd in de nieuwe Wet natuurbescherming 2017. Daarnaast is het nationale natuurbeleid uit de Rijksnatuurvisie 2014 belangrijk, dat mede gericht is op de realisatie van Natuurnetwerk Nederland.

2.2.1. Natuurnetwerk Nederland

Het Natuurnetwerk Nederland is het Nederlands netwerk van bestaande en nieuw aan te leggen natuurgebieden. Het netwerk is een voortzetting van de (herijkte) ecologische hoofdstructuur. Het betreft een netwerk van onder meer bestaande natuurgebieden, alle Natura 2000-gebieden, de grote wateren en gebieden waar nieuwe natuur aangelegd wordt, . Vanaf 2014 zijn de provincies verantwoordelijk voor het Natuurnetwerk Nederland.

In het Besluit algemene regels ruimtelijke ordening (Barro) is door het Rijk vastgelegd dat de provincie verantwoordelijk is voor de begrenzing van het Natuurnetwerk Nederland en dat ze de begrenzing en bescherming van dit netwerk dient vast te leggen in een provinciale verordening. Ruimtelijke ingrepen die de wezenlijke waarden en kenmerken van het Nationale Natuurnetwerk aantasten, zijn niet toegestaan, tenzij er geen alternatieven zijn en er sprake is van een groot openbaar belang. Het Natuurnetwerk Nederland is uitgewerkt in het Provinciaal Omgevingsplan Limburg 2014 als Goudgroene natuurzone (zie paragraaf 2.3). Met de Omgevingsverordening en de Beleidsregel Natuurcompensatie heeft de Provincie Limburg invulling gegeven aan het beschermingsregime op basis van de Barro.

2.2.2. Wet natuurbescherming

De Wet natuurbescherming vervangt sinds 1 januari 2017 de Natuurbeschermingswet 1998, de Flora- en faunawet en de Boswet. Verwijzingen in de plantekst naar de Natuurbeschermingswet 1998 worden beschouwd als een verwijzing naar de overeenkomstige bepalingen uit de Wet natuurbescherming 2017.

A: Natura 2000-gebieden

De Wet natuurbescherming 2017 regelt de bescherming van natuurgebieden in Nederland. De bepalingen van de Europese Vogelrichtlijn en de Europese Habitatrichtlijn zijn in deze wet verankerd. De Wet natuurbescherming 2017 kent niet meer de “beschermden natuurmonumenten”.

De Natura2000-gebieden vormen de kern van het Natuurnetwerk Nederland. In en rondom gebieden die zijn aangewezen als Natura 2000-gebied geldt het beschermingsregime van de Wet natuurbescherming 2017. De provincies zijn gehouden om maatregelen te treffen ten gunste van de internationaal afgestemde natuurdoelstellingen voor deze gebieden. Geplande ingrepen in Natura 2000-gebieden moeten worden beoordeeld op mogelijk negatieve effecten op deze instandhoudingsdoelstellingen, waarbij effecten van andere plannen en projecten ook betrokken dienen te worden. Een plan kan alleen worden vastgesteld, als de natuurlijke kenmerken van het gebied niet zullen worden aangetast. Een uitzondering geldt alleen wanneer sprake is van een dwingende reden van groot openbaar belang, er geen alternatieven zijn en compenserende maatregelen worden getroffen. Hiervoor moet veelal toestemming van Europa worden gevraagd. De bescherming van Natura 2000-gebieden tegen plannen en projecten met negatieve gevolgen heeft een zogenaamde externe werking; dat wil zeggen dat ook van activiteiten die buiten een Natura 2000-gebied plaatsvinden de gevolgen op de Natura 2000-gebieden moeten worden beoordeeld.

Gedeputeerde Staten van de provincies zijn ingevolge artikel 2.3 van de Wet natuurbescherming 2017 gehouden om voor de Natura2000-gebieden een beheerplan op te stellen; voorliggend rapport is dit

beheerplan. In dit N2000-plan worden inrichtings- en beheermaatregelen opgenomen teneinde de door het Rijk vastgestelde instandhoudingsdoelen te realiseren.

Ingevolge artikel 2.7 van de Wet natuurbescherming 2017 is het verboden om zonder vergunning van Gedeputeerde Staten handelingen te verrichten of projecten te ondernemen, als die een negatief effect op de instandhoudingsdoelstellingen kunnen uitoefenen. Artikel 2.9 van deze wet verklaart deze verbodsbepaling niet van toepassing indien de handelingen overeenkomstig bepalingen in een N2000-plan worden uitgevoerd. Onderdeel van een N2000-plan kunnen derhalve ook bepalingen zijn, waarmee wordt vastgelegd, voor welke activiteiten en handelingen geen afzonderlijke vergunning meer vereist is omdat de potentiële effecten ervan in het Natura2000-plan, al dan niet onder voorwaarden, passend beoordeeld zijn als niet significant.

B: Bescherming van soorten

In hoofdstuk 3 van de Wet natuurbescherming 2017 is ook de bescherming van ongeveer 500 afzonderlijke dier- en plantensoorten geregeld, die in Nederland in het wild voorkomen. Alles wat schadelijk is voor beschermde soorten, is verboden. Verder geldt een algehele zorgplicht: nadelige gevolgen voor planten en dieren moeten worden voorkomen.

Hoewel voor de afzonderlijk beschermde soorten een ander afwegingregime geldt dan voor de Natura2000-habitats en -soorten en de soortgerichte gedragscodes niet gerelateerd zijn aan de instandhoudingsdoelen, geven ze in het geval van overlappende beschermde soorten wel inzicht hoe gewerkt moet worden in gebieden waar deze soorten voorkomen. In het geval van overlap tussen de soorten is het van belang om de goedgekeurde gedragscodes te beoordelen op hun effect op het instandhoudingsdoel dat geldt voor die soort in het specifieke Natura 2000-gebied.

Op grond van artikel 3.1 en 3.5 van de Wet natuurbescherming 2017 is het verboden om planten, behorende tot een beschermde inheemse plantensoort, te vernielen of te beschadigen en om dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, te doden, te verwonden of opzettelijk te verontrusten, om hun nesten, holen of andere voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen te beschadigen, te vernielen, uit te halen, weg te nemen of te verstoren en om hun eieren te beschadigen of te vernielen.

Tot de categorie “zwaarder beschermde inheemse dier- en plantensoorten” behoren onder meer soorten van de Habitatrichtlijn (bijlage IV) en soorten van de Vogelrichtlijn. Soorten die beschermd worden via de Wet natuurbescherming 2017 staan op bijlage II van de Habitatrichtlijn. Er is geen ontheffing nodig of er hoeft niet gewerkt te worden volgens een gedragscode wanneer er geen zwaarder beschermde soorten in het gebied aanwezig zijn.

Er zit enige overlap tussen de soorten op bijlage II en IV; daardoor kan het zijn dat een Natura 2000-gebied is aangewezen voor een bepaalde soort die ook onder de categorie “zwaarder beschermde soorten” valt. In Sarsven en De Banen geldt dit voor de drijvende waterweegbree.

De drijvende waterweegbree, waarvoor Sarsven en De Banen is aangewezen, staat eveneens op de lijst van zwaar beschermde soorten (Habitatrichtlijn bijlage IV). Bij de toetsing van het huidige gebruik in hoofdstuk 7 zullen voor die activiteiten waarop dat van toepassing is de conform artikel 3.31 van de Wet natuurbescherming goedgekeurde gedragscode in de beoordeling worden meegenomen voor beide soorten.

Gedragscode

Voor zwaarder beschermde soorten geldt (artikel 3.31 WNB) dat bij het uitvoeren van bepaalde werkzaamheden een vrijstelling geldt van een aantal verbodsbepalingen, mits wordt gewerkt volgens een door de minister van LNV goedgekeurde gedragscode. Een gedragscode maakt het mogelijk om

zonder ontheffing werkzaamheden uit te voeren, onder voorwaarde dat gewerkt wordt volgens een door de minister van LNV goedgekeurde gedragscode. De Gedragscode natuurbeheer is geen wetgeving, maar is wel een op de wet gebaseerd hulpmiddel waarmee reguliere werkzaamheden kunnen worden uitgevoerd zonder in strijd te handelen met de Wet natuurbescherming 2017.

C: Houtopstanden

Hoofdstuk 4 van de Wet natuurbescherming 2017 zorgt voor de bescherming van houtopstanden. Kort gezegd komt het er op neer dat het areaalbos netto niet mag afnemen. Onder de wettelijke bepalingen vallen alle bospercelen groter dan 10 are of rijbeplantingen die uit meer dan 20 bomen bestaan. Wanneer houtopstanden gekapt gaan worden is compensatie in de vorm van herplant ter plaatse of elders verplicht, tenzij er een omvorming plaatsvindt van bos naar een voor het gebied in het Aanwijzingsbesluit of N2000-plan vastgesteld habitatype.

De houtopstanden binnen de Natura 2000-begrenzing van Sarsven en De Banen vallen onder de bepalingen van de Wet natuurbescherming. Er geldt geen compensatieplicht als het gaat om maatregelen ten behoeve van Natura 2000-doelen.

D: Programmatische Aanpak Stikstof

Het Programma Aanpak Stikstof 2015-2021 (PAS) is op 1 juli 2015 in werking getreden. Het PAS is een samenwerkingsprogramma van het Rijk (ministeries van EZ, I&M en Defensie) en de twaalf provincies.

Het PAS voorziet erin, dat

- de stikstofdepositie in de Natura 2000-gebieden in de periode tot 2033 daalt;
- in de periode 2015-2021 een eerste tranche inrichtings- en aanvullende beheermaatregelen worden getroffen in de Natura 2000-gebieden waar de kritische depositie waarden (KDW) overschreden worden; deze maatregelen zijn via het PAS gefinancierd en vastgelegd in PAS-gebiedsanalyses (zie hoofdstuk 5);
- een hoeveelheid economische ontwikkelingsruimte (i.c. toegestane depositieruimte) per Natura 2000-gebied wordt toegewezen.

Met behulp van gebiedsanalyses is voor elk stikstofgevoelig Natura 2000-gebied de vrijgave van een specifieke hoeveelheid economische ontwikkelingsruimte in samenhang met de stikstofdepositiedaling en de uitvoering van herstelmaatregelen 'passend beoordeeld'. Het PAS voorziet op deze wijze in een combinatie van de vereiste ecologische bescherming met economische ontwikkeling. Om het PAS blijvend te borgen, wordt de uitvoering van het programma en de gebiedsanalyses jaarlijks gemonitord en worden deze plandocumenten waar nodig bijgesteld (gebeurd in januari 2017). In de gebiedsanalyses behorende bij het PAS is tevens een doorkijk gegeven naar inrichtings- en beheermaatregelen in de periode 2021-2033.

De gebiedsmaatregelen uit de PAS-gebiedsanalyses worden volgens landelijke afspraak één-op-één overgenomen in het Natura2000-plan. Er zijn evenwel tussentijdse aanpassingen van deze uitvoeringsmaatregelen mogelijk. In de gebiedsanalyse, die jaarlijks in samenhang met de landelijke PAS-systematiek wordt uitgewerkt of bijgesteld, kunnen dergelijke ondergeschikte wijzigingen in aard en omvang van de PAS-herstelmaatregelen worden aangebracht zonder voorliggend Natura 2000-plan aan te passen; het gaat om wijzigingen die leiden tot ecologische en economische effecten, die tenminste vergelijkbaar zijn met de (effecten van herstelmaatregelen zoals opgenomen in de) laatst vastgestelde gebiedsanalyse.

Indien er sprake is van significante wijzigingen in de gebiedsanalyses, waarmee de instandhoudingsdoelen op een andere wijze of op een ander tijdstip tot stand komen, wordt ook het voorliggende N2000-plan (tussentijds) gewijzigd.

De gebiedsmaatregelen uit de PAS-gebiedsanalyses worden volgens landelijke afspraak één-op-één overgenomen in het Natura2000-beheerplan. De in de gebiedsanalyse Sarsven en De Banen beschreven herstelmaatregelen in en rond het Natura 2000-gebied maken, conform afspraken in het PAS, onverkort deel uit van het voorliggende beheerplan, waar nodig aangevuld met maatregelen met het oog op de instandhoudingsdoelen van rond 2030. Het overgrote deel van deze maatregelen is bovendien inmiddels gerealiseerd in het kader van het lopende uitvoeringsproject Sarsven & De Banen.

2.3. Limburgs provinciaal beleid

2.3.1. Provinciaal omgevingsplan Limburg

In het Provinciaal Omgevingsplan Limburg 2014 (POL) staat de toekomst van Limburg beschreven op het gebied van wonen, werken, recreatie en natuur. Hierin is de ambitie opgenomen om in Limburg te werken aan het in stand houden van de biodiversiteit. Hierbij is een robuust grensoverschrijdend natuur- en waternetwerk van goede kwaliteit van belang. Dat netwerk fungeert bovendien als belangrijke recreatiezone, als drager van de landschappelijke structuur en als een belangrijke pijler onder een goed vestigingsklimaat in Limburg. Voor het in stand houden van de natuurwaarden is en blijft het tot stand brengen van een robuust nationaal natuurnetwerk - het Limburgse deel wordt gevormd door de Goudgroene natuurzones - van cruciaal belang. De Goudgroene natuurzone bestaat uit de herijkte EHS.

De Goudgroene natuurzone is een samenhangend netwerk van natuurgebieden en (veelal om te vormen) landbouwgebieden met natuurwaarden van (inter-)nationaal belang. Binnen de Goudgroene natuurzone in Limburg worden de volgende situaties onderscheiden:

- de bestaande bos- en natuurgebieden, waaronder de aangewezen Natura2000-gebieden;
- areaaluitbreidingen natuur (waar omzetting van landbouw naar natuur is voorzien);
- gebieden voor agrarisch natuur- en landschapsbeheer;
- overige functies, die geen natuur zijn of worden, zoals wegen die door het gebied lopen en verspreide bebouwing, vaak agrarische bedrijven (de zgn. bouwblokken) of kloosters.

Alle Natura 2000-gebieden maken deel uit van de Goudgroene natuurzone, evenals aanliggend delen van de voormalige (niet herijkte) EHS die van belang zijn om de internationale doelen te realiseren.

Centraal in het Natuurbeleid op grond van het POL staat de vaststelling en uitvoering van de Natura 2000-plannen en daarmee samenhangende programmatische aanpakken zoals voor stikstof (PAS). In de Natura 2000-plannen zal, waar mogelijk in het licht van de Natura 2000-doelen, conform het POL rekening worden gehouden met specifieke cultuurhistorische belangen. Daarnaast zal er - gerichter dan voorheen - op gestuurd worden dat het agrarisch natuurbeheer door de collectieven in en rondom de Natura 2000-gebieden een stevige bijdrage levert aan het verbeteren van de waterkwaliteit en -kwantiteit in de aangrenzende natuurgebieden.

In het POL is het doel opgenomen om de Natura 2000-gebieden te versterken, goed in te richten en te vrijwaren van negatieve invloeden van buitenaf. Dit Natura 2000-plan geeft invulling aan de doelen uit het POL.

2.3.2. Omgevingsverordening Limburg 2014

Het hoofdstuk Ruimte uit de Omgevingsverordening Limburg is gericht op de doorwerking van het ruimtelijke beleid van het POL 2014 naar gemeentelijke ruimtelijke plannen. Dit hoofdstuk bevat instructiebepalingen richting gemeentebesturen die in het acht moeten worden genomen bij het vaststellen van bestemmingsplannen en bepaalde omgevingsvergunningen.

In de Omgevingsverordening Limburg 2014 wordt de begrenzing van de Goudgroene natuurzone bepaald en wordt invulling gegeven aan het beschermingsregime uit het Besluit algemene regels ruimtelijke ordening (Barro), zoals afgesproken met het Rijk. De buitengrenzen van de goudgroene natuurzone zijn uitgewerkt in de verordening op een schaal van 1:10.000, maar niet op perceelsniveau. De verordening wordt pas van toepassing bij een nieuwe ontwikkeling:

- waarvoor het bestemmingsplan moet worden gewijzigd, en
- waarbij de wezenlijke kenmerken en waarden van het gebied worden aangetast.

De Goudgroene natuurzone wordt door de verordening beschermd tegen ontwikkelingen die de wezenlijke kenmerken en waarden (~natuurwaarden) van het gebied aantasten (artikel 2.6.2). Hierop zijn enkele uitzonderingsbepalingen. Indien gebruik kan worden gemaakt van deze bepalingen ontstaat er een compensatieplicht en moet er, wil de activiteit doorgang kunnen vinden, financiële compensatie, dan wel fysieke compensatie plaatsvinden. De voorwaarden die gelden bij een compensatieplicht zijn uitgewerkt in de Beleidsregel natuurcompensatie van de provincie Limburg.

De Omgevingsverordening regelt de ruimtelijke bescherming van de Goudgroene Natuurzone. Het Natura 2000-gebied Sarsven en De Banen valt in de Goudgroene Natuurzone.

2.3.3. Omgevingsverordening: Veehouderijen en Natura 2000

De Omgevingsverordening Veehouderijen en Natura 2000 Provincie Limburg schrijft voor dat veehouderijen vergaande ammoniakemissie reducerende staltechnieken moeten toepassen in nieuwe stallen. Wanneer nieuwe stallen worden gebouwd moeten deze voldoen aan de maximale emissienormen uit de bijlage van de verordening. Het begrip "nieuwe stal" is niet beperkt tot de nieuwbouw van stallen maar omvat mede de renovatie van bestaande stallen en het installeren van emissiearme technieken in en buiten bestaande stallen.

Doel van de verordening stikstof is het verminderen van de stikstofbelasting op Natura 2000-gebieden in Limburg, maar door het toepassen van strengere technieken kan de geur- en fijnstofproblematiek lokaal ook verminderen.

De verordening is op 11 oktober 2013 in werking getreden en op 17 september 2015 gewijzigd. Voor pluimvee- en varkensbedrijven was deze verordening eerder aangekondigd en is deze met terugwerkende kracht per 23 juli 2010 in werking getreden.

2.3.4. Natuurvisie Limburg 2016

In april 2013 stelden Provinciale Staten De nota 'Natuurbeleid: natuurlijk eenvoudig' en het programma Natuur- en Landschapsbeleid vast. In die nota zijn de drie gebiedscategorieën voor natuur en landschap geïntroduceerd: de goudgroene, zilvergroeene en bronsgroene gebieden. De Natura 2000-gebieden zijn ondergebracht in de categorie goudgroen. De goudgroene natuurzone behoort tot het Nationale natuurnetwerk Nederland. Sinds 2014 zijn de provincies verantwoordelijk voor dit natuurnetwerk. Hiervoor zijn afspraken gemaakt met de rijksoverheid en zijn middelen beschikbaar gesteld.

In 2017 kreeg de nota een vervolg in de Natuurvisie Limburg 2017. In deze visie worden de Natura 2000-gebieden genoemd als de belangrijkste natuurgebieden. De provincie draagt zorg voor een goede bescherming. Verder streeft de provincie ernaar om de natuurdoelen in de Natura 2000-gebieden zo spoedig als mogelijk en verantwoord is in een gunstige staat van instandhouding te brengen, onder meer door het uitvoeren van de maatregelen uit de PAS en Natura 2000-plannen. Dit is niet alleen voor de natuur van belang, maar ook voor een goed vestigingsklimaat. Immers wanneer het goed gaat met de natuur, biedt dit meer ruimte voor ontwikkelingen.

Concreet betekent het bovenstaande:

- De provincie gaat de 23 Limburgse Natura 2000 gebieden in een goede staat van instandhouding brengen.
- De provincie betreft de omgeving bij het opstellen van de Natura 2000-plannen.
- Door de Programmatische aanpak Stikstof (PAS) wordt ontwikkelruimte gecreëerd voor ondernemers.

Er ligt dus een grote opgave om de natuurdoelen in een gunstige staat van instandhouding te brengen. Belangrijke instrumenten die daarvoor ter beschikking staan, zijn:

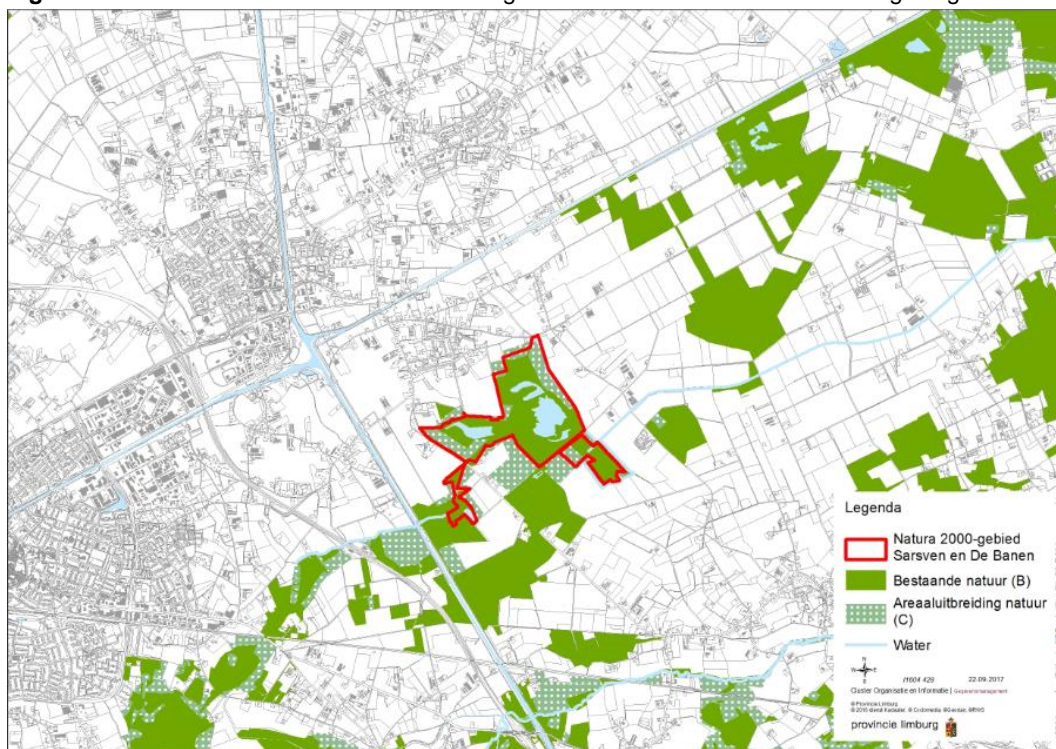
- Natura 2000-plannen;
- Uitvoering maatregelen PAS en Natura 2000-plannen;
- Vergunningverlening op basis van de Wet natuurbescherming.

De doelstelling van de Natuurvisie is om in 2018 alle Limburgse Natura 2000-plannen gereed te hebben. Daarna wordt elk Natura 2000-plan na maximaal 6 jaar verlengd en bijgesteld.

De Natura 2000-gebieden moeten zo veel als mogelijk beleefbaar en (extensief) benutbaar zijn. In de N2000-plannen wordt de koers bepaald en aangegeven wat de mogelijkheden en beperkingen hierbij zijn. Verder wil de provincie dat Natura 2000 een 'sterk merk' wordt. Hierin wordt geïnvesteerd door burgers, bedrijven en andere betrokkenen actief te betrekken bij het opstellen van de N2000-plannen.

In de Natuurvisie 2017 legt de provincie de prioriteit bij de Natura 2000-gebieden en draagt zorg voor een goede bescherming, onder andere door het doelmatig uitvoeren van de PAS- en beheerplanmaatregelen. Verder wil de provincie dat Natura 2000 een 'sterk merk' wordt, en investeert hierin door burgers, bedrijven en andere betrokkenen actief te betrekken bij de Natura2000-beheerplannen.

Figuur 2.1 Ambitiekaart voor het Natura 2000-gebied Sarsven en De Banen en omgeving

2.3.5. Natuurbeheerplan/Subsidiestelsel Natuur en Landschap

Het provinciaal natuurbeheerplan is een beleidskader om het Europese, rijks- en provinciale natuur- en landschapsbeleid te realiseren. Het Natuurbeheerplan beschrijft per (deel)gebied welke natuur- en landschapsdoelen nagestreefd worden. Het gaat daarbij om bestaande natuurgebieden, gebieden waar nieuwe natuur aangelegd wordt, landbouwgebieden die worden ingericht en beheerd volgens agrarisch natuurbeheer en om de Natura 2000-gebieden.

Het Natuurbeheerplan begrenst en beschrijft de gebieden waarde provincie bereid is tot subsidiëring van beheer en ontwikkeling van natuur, agrarische natuur en landschapselementen via de Subsidieverordening Natuur en Landschapsbeheer (SVNL) en Subsidieregeling Kwaliteitsimpuls Natuur en Landschap (SKNL):

- De SKNL richt zich op de inrichting van natuurterreinen en groene landschappelijke elementen. Onder deze regeling vallen vergoedingen voor omvorming van landbouwgronden naar natuur, de inrichting van nieuwe natuurterreinen en maatregelen die leiden tot een versnelde realisatie / omvorming van bestaande natuurterreinen (kwaliteitsimpuls). Bij het Sarsven & De Banen is de regeling relevant voor de ontwikkeling van Goudgroene natuur net buiten het Natura2000-gebied, die de natuurdoelen binnen het gebied ondersteunen.
- De SVNL richt zich op het beheer van bestaande natuurterreinen, agrarisch natuurbeheer en het beheer van groene landschapselementen. Onder deze regeling vallen vergoedingen voor het reguliere beheer van (agrarische) natuurterreinen en groene landschapselementen. Deze regeling is relevant voor natuurterreinen in en rondom het Natura2000-gebied Sarsven & De Banen.

2.3.6. Faunabeheerplan 2015-2020

Op grond van de Flora- en faunawet (sinds 1-1-2017: hoofdstuk 3 van de Wet Natuurbescherming) heeft de provincie Limburg in 2015 een faunabeheerplan vastgesteld; het is een breed gedragen plan dat het resultaat is van overleg tussen de maatschappelijke geledingen die in faunabeheereenheden zijn vertegenwoordigd: landbouw, natuur, jacht en particulier grondbezit. Het faunabeheerplan beschrijft hoe de komende vijf jaar zal worden omgegaan met populaties van beschermde diersoorten en met schade die in het wild levende dieren veroorzaken. Het faunabeheerplan bevat per diersoort een beschrijving van de verwachte schade en de maatregelen die de faunabeheereenheid wenst te nemen om deze schade te beperken. In 2017 zal het faunabeheerplan worden aangevuld met onderdelen, die voortvloeien uit de nieuwe Wet Natuurbescherming 2017.

Het faunabeheerplan en de ontheffingen maken het duurzaam beheer van de populatie grauwe ganzen, reeën en wilde zwijnen in Limburg mogelijk. Daarnaast wordt bestrijding van onder andere schade in de landbouw mogelijk gemaakt. Daarbij gaat het om het verjagen en doden van grauwe ganzen, kolganzen, wilde eenden, kauwen, zwarte kraaien, roeken, spreeuwen, vossen, damherten, edelherten, hazen, konijnen en woelratten.

Voor het Natura2000-gebied Sarsven & De Banen zijn met name de bepalingen uit het Faunabeheerplan met betrekking tot bevers en ganzen van belang.

Het beheer van en/of de schadebestrijding, voortvloeiend uit de aanwezigheid van door het Faunabeheerplan beschermde soorten kan binnen het Natura 2000-gebied plaatsvinden, voorzover dat passend resp. noodzakelijk is in relatie tot de aangewezen Natura2000-instandhoudingsdoelstellingen van het gebied.

2.3.7. Programmaplan Platteland in Uitvoering 2017

Het programma Platteland in Ontwikkeling (PIO) richt zich de komende jaren op realisatie van de belangrijkste opgaven in het landelijk gebied op het vlak van natuur, landbouw, water, recreatie en toerisme. Voor natuur zijn die opgaven: het beheer van de bestaande natuur, de ontwikkeling van nieuwe hectares goudgroene natuur, aanvullende maatregelen om soorten in stand te houden, de

maatregelen voor de duurzame instandhouding van de Natura 2000-gebieden en de doorontwikkeling van de nationale parken. In beginsel wordt bij natuurrealisatie uitgegaan van maatwerk.

Evenals in de Natuurvisie, focust binnen het PIO de natuuropgave zich op de Natura 2000-gebieden.

De natuuropgave wordt in het projectplan als volgt omschreven: “in 2027 is een goede toestand bereikt in 23 Natura 2000-gebieden en in het overige deel van het Natuurnetwerk Nederland en zijn de thans bedreigde soorten in standgehouden”.

In het programmaplan staat aangegeven waar de beoogde PIO projecten liggen. Naast grote PIO-projecten, waarbij de provincie vaak het voortouw heeft, hebben partners project ideeën aangedragen. Het uitvoeren van PAS-maatregelen wordt ook in PIO-projecten meegenomen, met name daar waar maatregelen buiten de Natura 2000 grenzen plaatsvinden of externe effecten hebben. In Natura 2000-gebieden waar geen sprake is van een integrale PIO benadering worden de PAS-maatregelen één op één door terreinbeherende organisaties uitgevoerd. Er zijn ook PIO-projecten met een meer sectoraal karakter, ze zogenoemde “mini-PIO projecten”.

In de PIO's is vaak sprake van overlap met Natura 2000-gebied. In het Natura 2000-gebied Sarsven en De Banen zijn geen PIO-projecten beoogd; het gelijknamige inrichtingsproject loopt al vanaf 2012 en is inmiddels vrijwel afgerond.

In de gebieden waar overlap is tussen PIO-projecten en Natura 2000-gebieden wordt de uitvoering van de PAS-maatregelen meegenomen in het PIO-project en worden deze maatregelen 1-op-1 overgenomen in het Natura2000-beheerplan. Daar waar de Natura 2000-plannen worden opgesteld, wordt binnen een PIO-project rekening gehouden met het lopende Natura 2000-proces. In het Natura 2000-gebied Sarsven en De Banen zijn geen PIO-projecten beoogd, omdat de geplande inrichtingsmaatregelen inmiddels grotendeels via het IGU-project 'Sarsven en De Banen naar een hoger peil' zijn gerealiseerd.

2.4. Waterbeleid

De Europese Kaderrichtlijn Water (KRW) beoogt de bescherming en verbetering van aquatische ecosystemen, duurzaam gebruik van water en heeft tot doel om de kwaliteit van oppervlaktewateren en het grondwater op het gewenste niveau te krijgen en te houden. KRW-waterlichamen moeten een 'goede toestand' bereiken en er is een resultaatverplichting verbonden aan de te nemen maatregelen. Deze goede toestand wordt beoordeeld aan de hand van deelmaatlaten voor chemische en ecologische parameters die landelijk zijn bepaald. Voor de KRW beoordeling geldt het principe 'one out all out', wat betekent dat elke deelmaatlat de beoordeling 'goed' moet krijgen. De doelen moeten in principe in 2015 gehaald zijn, maar er wordt gebruik gemaakt van de ruimte die de KRW biedt om de doelen te faseren tot 2021 of 2027.

Er is een belangrijke relatie tussen de doelen en maatregelen die genomen moeten worden ter uitvoering van het Waterbeheerplan en Natura 2000, deze kunnen in belangrijke mate ondersteunend aan elkaar zijn. Dit geldt zowel voor oppervlaktewater als voor grondwater. Voor het beheerplan is het van belang te weten welke maatregelen vanuit het waterbeleid genomen zijn en worden. Voor de GGOR-maatregelen is de relatie zelfs 1:1. Monitoring die plaatsvindt in het kader van het Waterplan biedt belangrijke informatie voor het Natura 2000-plan.

Sarsven en De Banen is een KRW-waterlichaam van het type MVN: vennen. Sarsven en De Banen behoort tot de natte natuurparels (voormalige TOP-gebieden) voor verdrogingsbestrijding (GGOR). Er liggen zeven GGOR-meetpunten in het Natura 2000-gebied, verdeeld over 2 natte natuurparels (“Sarsven en De Banen” en “Moeselpeel. Roeventerpeel, Kootspeel (incl. Schoorkuilen”).

2.4.1. Doelstelling waterbeleid

Het waterbeleid met daarin de uitwerking van de Kaderrichtlijn Water ligt voor de provincie Limburg onder meer vast in het Provinciaal Waterplan Limburg 2016-2021 (vastgesteld door PS in december 2015) en het Waterbeheerplan Waterschappen 2016-2021 (vastgesteld oktober 2015 door beide waterschappen). Er wordt ingezet op behoud en herstel van ecologisch gezonde en veerkrachtige watersystemen die functioneren als natuurlijke klimaatbuffers. Het streven is gericht op het behoud, herstel en ontwikkeling van de natuurlijke en landschappelijke kwaliteiten van beken en natte natuurgebieden in het provinciaal natuurnetwerk, waarbij tenminste voldaan wordt aan de normen voor ecologie, waterkwaliteit en hydrologie. Aan de watermaatregelen voor Natura 2000-gebieden wordt voorrang gegeven, omdat dit een vereiste is om te voldoen aan de KRW.

2.4.2. Functietoekenning

Op grond van de Waterwet zijn in het provinciale waterplan de belangrijkste functies van de watersystemen vastgelegd. Als hoofdfunctie is onder meer de natuurfunctie toegekend aan natuurbeken en de (grond)waterafhankelijke natuur. Aan alle grondwaterafhankelijke natuur en beken in Natura 2000-gebieden is deze hoofdfunctie toegewezen. Het Sarsven & De Banen is op een POL-deelkaart aangegeven als behoud en herstel van natte natuur; aan dit beleid is invulling gegeven met het inrichtingsplan. Bij afwegingen bij ruimtelijke ingrepen moet via de watertoets rekening worden gehouden met deze functie.

2.4.3. Verdrogingsbestrijding

Voor het grondwater geldt dat een zodanige grondwaterstand wordt nagestreefd dat er geen nadelige effecten op het oppervlaktewater optreden, er sprake is van een positieve waterbalans en er geen significante schade wordt toegebracht aan grondwaterafhankelijke terrestrische ecosystemen. Dit laatste heeft specifiek betrekking op natte natuur in de Natura 2000-gebieden. Het hydrologisch herstel is hier gericht op een zo natuurlijk mogelijk grondwaterpeil met een (grond)waterkwaliteit die voldoet aan de eisen van de (Natura 2000)-doelstellingen. In Noord- en Midden-Limburg is dit generieke beleid in samenspraak met agrariërs, natuurterreinbeheerders en provincie gebiedsdekkend uitgewerkt onder de noemer Nieuw Limburgs Peil (NLP 2010); dit NLP is onderworpen aan een Habitattoets (2010). Alle maatregelen uit NLP, inclusief de maatregelen voor GGOR en de Programmatische Aanpak stikstof (PAS) zullen in 2021 zijn afgerond, sommigen eerder. Watermaatregelen voor Natura 2000-gebieden krijgen voorrang vanwege de verplichting uit de KRW. Het waterschap is verantwoordelijk voor het peilbeheer in het oppervlaktewater en daarmee indirect voor de grondwaterstanden, waar deze afhankelijk zijn van de peilen in de waterlopen. Het waterschap heeft hiervoor een inspanningsverplichting. Ook van gemeenten, grondgebruikers en terreinbeheerders wordt verwacht dat ze als lokale waterbeheerders zelf bijdragen aan het op peil houden van de watervoorziening en het bestrijden van verdroging. Het Natura2000-gebied Sarsven & De Banen is dankzij de inmiddels uitgevoerde NLP-maatregelen en in combinatie met het onderstaande hydrologisch voldoende afgeschermd ten opzichte van omliggende landbouwgebieden.

2.4.4. Wateronttrekkingen

De bevoegdheid voor het verlenen van vergunningen voor het onttrekken en infiltreren van grondwater is verdeeld tussen waterschappen, provincies en Rijkswaterstaat. Deze verdeling is op basis van de te onttrekken hoeveelheden, de onttrekkingsdoelen en de onttrekkingslocatie. Het waterschap heeft voor diverse typen grondwateronttrekkingen beleid vastgesteld in haar Keur en Algemene Regels, waarin het belang van de Natura2000-instandhoudingsdoelen medebepalend is geweest. De toepassing van deze beleidsregels verzekert in combinatie met maatregelen in het waterlopendsysteem, dat de Natura2000-doelen afdoende geborgd zijn en gerealiseerd kunnen worden. In de omgeving van het Natura2000-gebied Sarsven & De Banen is de (correcte) toepassing van dit beleid belangrijk.

2.4.5. Bescherming en kwaliteitsverbetering natuurbeken

Doel van het waterplan is het ecologisch, hydrologisch en geomorfologisch herstel van alle natuurbeken en behoud of herstel van de waterkwaliteit in alle beken, bij voorkeur in 2023, doch uiterlijk in 2027 (resultaatsverplichting KRW). De watergangen nabij het gebied Sarsven & De Banen behoren niet tot de categorie natuurbeken.

2.4.6. Ecologie en waterkwaliteit

De primaire verantwoordelijkheid voor de aanpak van diffuse bronnen van waterverontreiniging ligt bij het Rijk. Het waterschap zorgt voor het kwaliteitsbeheer van alle oppervlaktewateren in Limburg - buiten de Maas, de Rijkskanalen en de Maasplassen. Het beheer richt zich op de chemische en de ecologische toestand, de morfologie en hydrologie. De Europese Kaderrichtlijn Water (KRW) en de water-gerelateerde Natura 2000-doelen vormen de belangrijkste kaders. Het waterschap heeft een resultaatverplichting op het realiseren van de maatregelen die bijdragen aan de KRW-doelen. Het beleid rondom grondwaterkwaliteit is daarnaast vaak ook toebedeeld aan anderen overheden (provincie en gemeenten), met name op basis van de Wet bodembescherming.

2.4.7. Wateroverlast en Deltaplan Hoge Zandgronden

Het voorkomen van regionale wateroverlast is een taak van het waterschap. In het waterplan is afgesproken, dat deze taak toekomstgericht wordt opgepakt, nl. in samenhang met de te verwachten (effecten van) klimaatverandering.

Het Deltaplan Hoge Zandgronden is een onderdeel van het Nationale Deltaprogramma Zoetwater: een set van maatregelen in het hoofdwatersysteem en veel aanvullende maatregelen in het regionale watersysteem. Voorbeelden van maatregelen zijn water conserveren / sparen door het automatiseren van stuwen en het verruimen van de wateraanvoer richting de Noord-Brabantse zandgronden via de Noordervaart. Daarnaast is klimaatadaptatie een speerpunt, zoals het telen van gewassen die inspelen op een veranderend klimaat. Het Sarsven & De Banen behoort niet tot de gebiedsgerichte pilotprojecten in Limburg.

In het volgende Waterplan zullen provincie en waterschap daar doelgericht invulling aan geven. De instrumenten hiervoor zijn goed te combineren met het ontwikkelen van gebiedsgerichte maatregelen voor de realisatie van de ecologische doelen vanuit de Kaderrichtlijn Water en Natura 2000.

2.4.8. Monitoring

Om de toestand en trends van de waterkwaliteit in de KRW-waterlichamen en Natura-2000 gebieden te volgen en te toetsen, wordt een monitoringsprogramma uitgevoerd dat aspecten omvat op het gebied van waterkwantiteit, waterkwaliteit, ecologie en hydromorfologie.

Het hydrologisch meetnet hiervoor zal in de toekomst verder worden afgestemd op de Natura 2000-instandhoudingsdoelstellingen. Beide monitoringsgegevens bevatten belangrijke informatie voor het bepalen van de trends van oppervlakte- en grondwaterafhankelijke habitattypen en soorten. Het Waterschap kan op verzoek van de Provincie in Natura 2000-gebieden extra onderzoek en planaanpassingen doen, indien de instandhoudingsdoelen dit noodzakelijk maken.

2.5. Gemeentelijk beleid

Bestemmingsplan

Een bestemmingsplan beschrijft wat er met de ruimte in een bepaalde gemeente mag gebeuren. Voor Sarsven en De Banen is het bestemmingsplan van Nederweert van belang. In het bestemmingsplan buitengebied Nederweert (24 november 2009) staat Sarsven en De Banen voornamelijk aangegeven met de functie natuur en enkele stukken vallen onder de functie agrarisch met waarden (ontwikkelingszone groen). Sommige stukken hebben ook een dubbelbestemming waarde hydrologisch gevoelige

gebieden. Het bestemmingsplan staan de realisatie van de instandhoudingsdoelen voor Sarsven en De Banen niet in de weg.

2.6. Overige relevante ontwikkelingen

In 2012 is het Inrichtingsplan “Sarsven en De Banen naar een hoger peil” vastgesteld. Om de uitvoering te realiseren is een bestuurscommissie aangewezen. Dit plan is breder dan alleen het Natura 2000-gebied. Tussen 2014 en 2017 is de herinrichting uitgevoerd; de maatregelen binnen het Natura 2000-gebied zijn inmiddels grotendeels gerealiseerd.

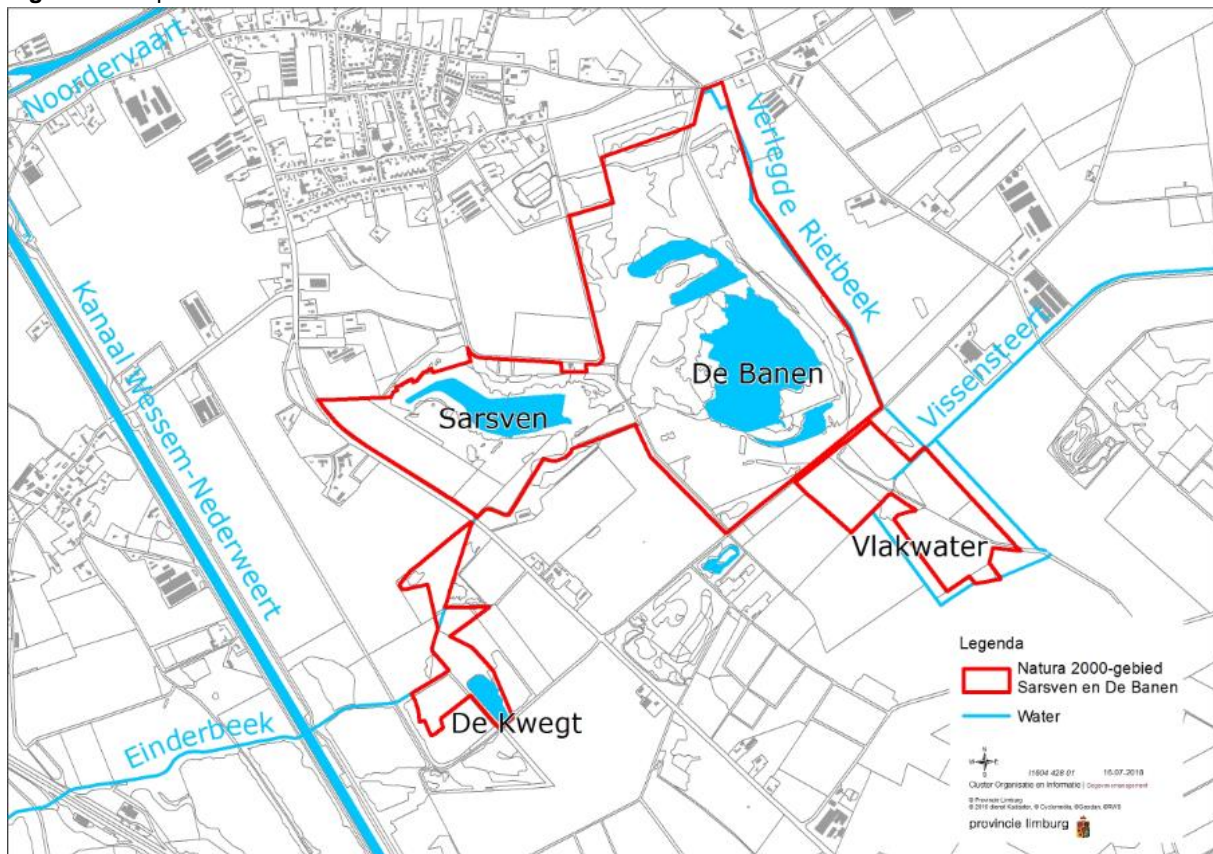
In 2015 zijn de inrichtingsmaatregelen die nodig zijn voor de Natura 2000-instandhoudingsdoelen ook overgenomen en vastgesteld in de PAS-gebiedsanalyse Sarsven en De Banen.

3. Ecologische analyse

3.1. Abiotiek

Het Natura 2000-gebied Sarsven en De Banen is gelegen in Midden-Limburg in de Gemeente Nederweert, ten zuidoosten van het dorp Nederweert. Het gebied wordt globaal begrensd door de kern Nederweert-Eind, het kanaal Wessem-Nederweert, het Landgoed Wellenstein en de Leveroyse dijk (zie figuur 3.1).

Figuur 3.1 Toponiemenkaart Sarsven en De Banen

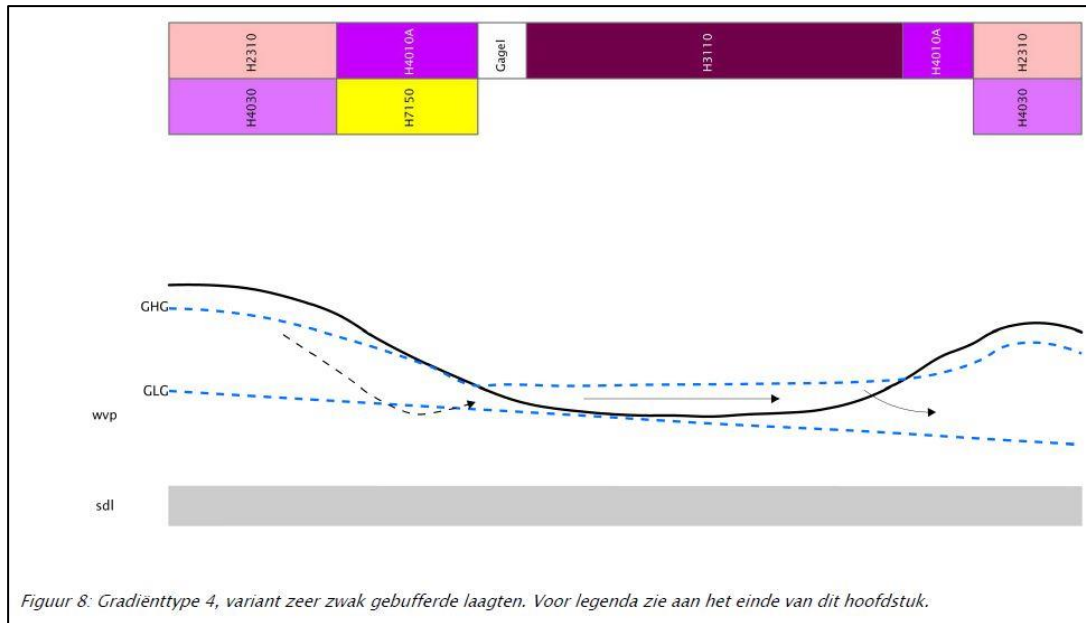
Het Natura 2000-gebied ligt in een zogenaamde slenk, welke wordt begrensd door de Feldbiss-breuk in het zuidwesten en de Peelrandbreuk in het noordoosten. De dekzandrug ten noordwesten, ook wel het plateau van Weert genoemd, vormt het infiltratiegebied. De diepere ondergrond bestaat uit een dik pakket grof, grindhoudend zand. Daarbovenop is door de tijd heen een gelaagdheid van fijn zand en soms slecht doorlatende leemlagen afgezet. Later zijn hier lokaal min of meer dikke pakketten dekzand op afgezet, weer met een gelaagdheid van fijn zand en leem(houdend zand). De dekzanden zijn zeer arm aan mineralen. Tussen de hogere zandruggen, in de lagere gebieden (slenk), zijn kleinere vencomplexen ontstaan. Het veen is in eerdere eeuwen afgegraven en op die plekken zijn vencomplexen ontstaan, zo ook in het gebied Sarsven en De Banen (SRE, 2011).

Kenmerkend voor het dalsysteem waartoe Sarsven en De Banen vroeger behoorden, was het ontbreken van een beek. Daar waar nu beken stromen, moeten oorspronkelijk stromende laagveensystemen hebben gelegen, geflankeerd door hoogvenen en wat hoger op de dalflanken broekbossen. Sarsven en De Banen werd oorspronkelijk gevoed door neerslag en lokale kwel die afstroomt over de ondiepe leemlagen en afkomstig is van de omliggende dekzandruggen. Door de ondoorlatende leemlagen kan lokaal een schijngrondwaterspiegel optreden. Welke aanvoer van

gebufferd water van nature de overhand heeft is niet bekend: kwel van het zwakgebufferd lokaal grondwater, instroom van gebufferd oppervlakte water of door contact met verweerbare mineralen, zoals de aanwezige leemlagen (SRE, 2011).

De dalen met de vennen zijn vermoedelijk ingesneden tot op de formatie van Asten, een formatie met ondoorlatende veen- en leemlagen die ook onder het plateau van Weert doorloopt. De vennen zijn van elkaar gescheiden door ingestoven dekzandruggen, waardoor de waterafvoer van nature traag loopt (Brouwer & van den Munckhof, 1998).

Figuur 3.2 Gradiënttype zure laagten zonder schijnspiegel, variant zeer zwak gebufferde laagten

Figuur 8: Gradiënttype 4, variant zeer zwak gebufferde laagten. Voor legenda zie aan het einde van dit hoofdstuk.

GHG = gemiddeld hoogste grondwaterstand (winter); GLG = gemiddeld laagste grondwaterstand (nazomer)
 Wvp = watervoerend pakket, sdl = slecht doorlatende laag; H4030 / H2310 etc.: zie tabel op blz. 28.

Het gebied maakt onderdeel uit van een keten van de Peelvennen, welke vanaf De Banen via het Sarsven en De Kwegt doorloopt naar de Einderbeekvennen en Roeventerpeel. De vennenreeks fungeert als een doorstroomsysteem, waarbij de waterpeilen van de reeks vennen vanaf De Banen tot aan de Roeventerpeel in vergelijkbare periodes van het jaar ten opzichte van elkaar lager staan (SLL, 2010). Het gebied De Kwegt maakt gedeeltelijk onderdeel uit van het Natura 2000-gebied. De Kwegt ligt in een moerassige dalvormige laagte tussen het Sarsven en de Roeventerpeel. Tot voor kort bestond dit gebied uit een oud gronddepot en enkele versnipperd gelegen moerassige gebiedjes. Het gronddepot is ontstaan door het storten van zand en leem tijdens de aanleg van het kanaal Wessem-Nederweert in het oorspronkelijke moerasgebied. Vanaf 2008 is dit depot afgegraven en ontstaat er weer een samenhangend complex van vennen kenmerkend voor het zwakgebufferde milieu (Provincie Limburg, 2013).

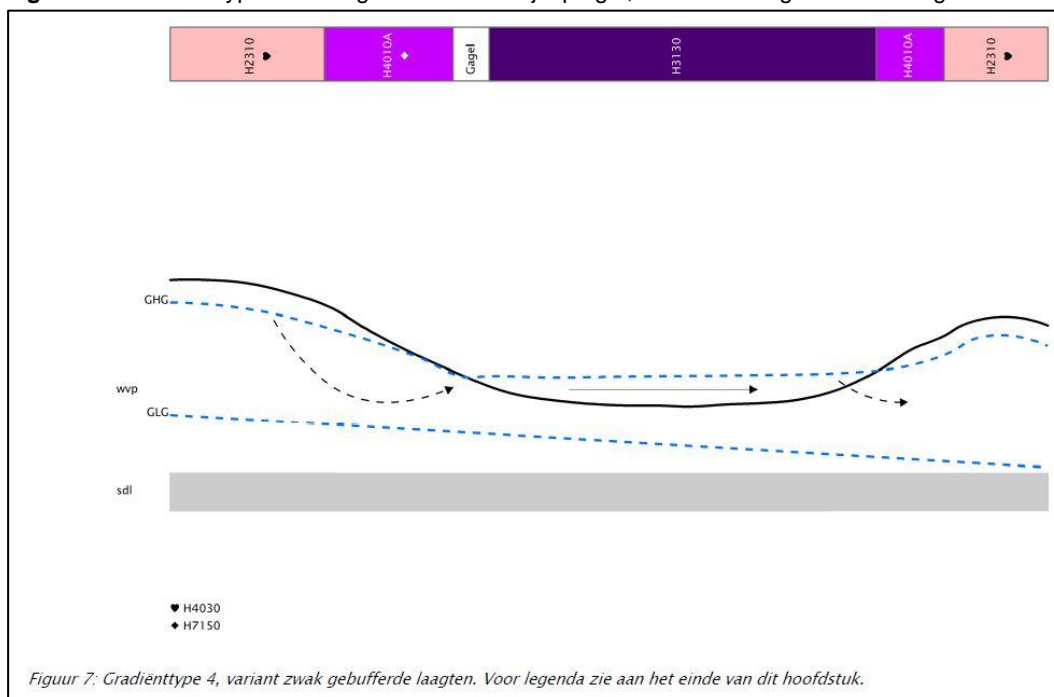
De Peelvennen vormden geenszins een stabiel systeem. Het van oorsprong voedselarme, zwakgebufferde oppervlaktewater werd door menselijke activiteiten licht tot matig met voedings- en bufferstoffen verrijkt. Door de onderlinge verbindingen en het contact met landbouwwater en waarschijnlijk ook afvalwater, ontstond er een relatief grote nutriënten stroom in de vennen. De aangevoerde stikstof zal in de organisch rijke, gebufferde bodem grotendeels zijn omgezet tot gasvormig, niet voor planten opneembaar stikstof. Lokaal vond toestroming van grondwater plaats, waarin meestal ijzer is opgelost. Hierdoor vond neerslag van fosfaat met ijzer plaats wanneer dit ijzer de zuurstofrijke waterlaag bereikte, waardoor een fosfaatarme, heldere waterlaag ontstond (Brouwer & Van de Munckhof, 1998).

Vanaf de 19^e eeuw tot de jaren 70 van de vorige eeuw hebben er ingrepen in de waterhuishouding plaatsgevonden om het watersysteem zo optimaal mogelijk te laten functioneren. De intensivering van de afwatering in de omgeving van de vennen heeft geleid tot een sterke daling van de grondwaterstanden en de peilen in de vennen. Hierdoor zijn de vennen steeds kleiner geworden. In de loop van de 20^e eeuw zette de achteruitgang van natuurwaarden in. Het Sarsven werd in 1936 al omgeven door een ondoordringbare rietkraag en voor 1950 was het Oeverkruidverbond uit het Sarsven verdwenen. In De Banen hield het Oeverkruidverbond nog wel stand waarbij de meest kritische vertegenwoordigers (Oeverkruid, Biesvarens) rond 1960 waren verdwenen. Vanaf de jaren '70 zijn er diverse maatregelen getroffen om het gebied te beschermen tegen verdere achteruitgang en zoveel mogelijk ecologisch te herstellen (Dijkman en De Mars, 2005).

De Banen is in 1992 hersteld. Het ven is losgekoppeld van watertoevoerkanalen zoals de Rietbeek gelegen ten oosten van De Banen, die te voedselrijk water aanvoerden. Er is geen sprake meer van oppervlaktewater contact tussen de Rietbeek en De Banen. In het algemeen is de waterstand in De Banen hoger dan de Rietbeek waardoor er geen sprake kan zijn van een negatief infiltrerend effect van voedselrijk Rietbeek water richting De Banen. De Banen watert af richting het Sarsven. Door de venherstelwerkzaamheden fluctueert de waterstand in De Banen tegenwoordig meer op natuurlijke wijze. In de winter wordt het ven mede gevoed door kwelwater. In warme, droge zomers kan het ven voor een deel droogvallen (SRE, 2011). De aanwezige pomp dient een langere droogval te voorkomen en kan gebruikt worden om kalkrijk grondwater in het gebied te pompen om verzuring tegen te gaan (Provincie Limburg, 2007). Inmiddels komen zeer zwakgebufferde vennen, zwakgebufferde vennen en kranswierwateren in een complex voor in De Banen.

Het Sarsven is in 2009 hersteld ten behoeve van het habitatype zwakgebufferde vennen en afgekoppeld van een constante inlaat van "gebiedsvreemd" voedselrijk water uit de Noordervaart, via de Hulsenlossing. Ook de zuidelijk gelegen vennen van De Kwegt zijn recentelijk deels hersteld ten behoeve van het habitatype zwakgebufferde vennen (SRE, 2011).

Figuur 3.3 Gradiënttype zure laagten zonder schijnspiegel, variant zwak gebufferde laagten

Figuur 7: Gradiënttype 4, variant zwak gebufferde laagten. Voor legenda zie aan het einde van dit hoofdstuk.

GHG = gemiddeld hoogste grondwaterstand (winter); GLG = gemiddeld laagste grondwaterstand (nazomer)
Wvp = watervoerend pakket, sdl = slecht doorlatende laag; H4030 / H2310 etc.: zie tabel op blz. 28.

Het onderscheid tussen de zwakgebufferde vennen en zeer zwakgebufferde vennen ligt aan het bicarbonaat gehalte. De zeer zwakgebufferde vennen hebben een lager gehalte aan bicarbonaat en zijn koolstofgelimiteerd (Provincie Limburg, 2009). Op de meest voedselarme bodem gaan soorten domineren van het Oeverkruid-verbond, en dan met name op de net verveende plekken en op regelmatig droogvallende (noordoost)-oeveren. In de diepere delen treedt als gevolg van de successie dominantie op van soorten (zoals kruipende moerasweegbree en gesteeld glaskroos) uit het verbond van stijve moerasweegbree en waternavel. Deze soorten van H3130 preferen een iets rijkere venbodem (Brouwer & Van de Munckhof, 1998). Het verschil tussen beide habitattypen is te vinden in de buffercapaciteit en waterdiepte. De zeer zwakgebufferde vennen zijn net iets gevoeliger voor eutrofiëring dan de zwakgebufferde vennen. Het is daarom moeilijker om zeer zwakgebufferde vennen te ontwikkelen onder voedselrijke en gebufferde omstandigheden.

De begroeiingen van het Glanswier-verbond vormen meestal een mozaïek met venbegroeiingen van habitatype zeer zwakgebufferde vennen en/of zwakgebufferde vennen. In die gevallen worden de kranswierbegroeiingen als onderdeel van het ven-habitatype opgevat (Ministerie van LNV, 2009).

3.2. Natuurwaarden

Het voormalige beschermd natuurmonument Sarsven en de Banen is aangewezen op 8 mei 1979 (NLB/N-34832, Staatscourant 1979, nr. 112). Een compleet overzicht van de natuurwetenschappelijke waarde en natuurschoon is opgenomen in het aanwijzingsbesluit (Programmadirectie Natura 2000, 2013). Deze zijn de grondslag geweest voor de aanwijzing.

Dit voormalig beschermd natuurmonument is thans onderdeel van het Natura 2000-gebied Sarsven en de Banen (aanwijzingsbesluit gepubliceerd op 4 juni 2013). Met de inwerking treding van de Wet Natuurbescherming is de status Beschermd Natuurmonument volledig vervallen. Het Natura 2000-gebied bestaat uit het Habitatrictlijngebied Sarsven en de Banen (aangemeld in Brussel met nummer NL2003043).

Uit het aanwijzingsbesluit zijn de beschermde natuurwaarden (BN-waarden) af te leiden, waarvoor het natuurmonument Sarsven en de Banen in 1979 is aangewezen door de staatssecretaris van cultuur, recreatie en maatschappelijk werk.

3.3. Instandhoudingsdoelen

In deze paragraaf wordt ingegaan op de instandhoudingsdoelstellingen uit het aanwijzingsbesluit voor het gebied. Het gaat om concrete doelen voor habitattypen, -soorten, waarvan de trends op hoofdlijnen worden besproken. Ook wordt ingegaan op de ecologische vereisten om de doelen te realiseren. Vervolgens komen de kansen en knelpunten aan de orde om de instandhoudingsdoelstelling te bereiken.

Tabel 3.1 Instandhoudingsdoelstellingen Sarsven en De Banen

Habitattypen en –soort		Huidige situatie		Doel		Trend		Stikstofgevoeligheid	
		Opp.	Kwaliteit	Opp.	Kwaliteit	Opp.	Kwaliteit	Stikstofgevoelig (ja/nee)	KDW (mol N / ha/jaar)
Zeer zwakgebufferde vennen	H3110	1,8 ha	Goed	>	=	>	>	Ja	429
Zwakgebufferde vennen	H3130	19,6 ha	Goed	>	=	>	>	Ja	571
Kranswierwateren	H3140	11,2 ha	Onbekend	>	=	?	?	Ja	571
Drijvende waterweegbree	H1831	61,2 ha	Matig	>	=	>	=	Ja	571

3.3.1 Zeer zwakgebufferde vennen (H3110)

Doel

Uitbreiding oppervlakte en behoud kwaliteit.

Ecologische vereisten

Beschrijving

Dit habitatype heeft betrekking op zeer voedsel- en mineraalarme vennen. Het gaat om heideplassen met een zandbodem en soortenarme begroeiingen in een brede oeverzone waarin planten met een zogenoemde isoëtide groeivorm een belangrijke rol spelen. De isoëtide planten zijn gekenmerkt door een rozet van stevige, holle, lijn- of priemvormige bladeren. Ze zijn aangepast aan wisselende waterstanden op standplaatsen die een groot deel van het jaar onder water staan en zo nu en dan bijna of geheel droogvallen. Het zijn zeldzame soorten. Naar Oeverkruid noemt men deze vennen ook wel oeverkruidvennen.

De zeer zwakgebufferde vennen van habitatype H3110 groeien niet dicht en er treedt nauwelijks of geen verlanding op. Een organische laag ontwikkelt zich nauwelijks. Een van de oorzaken is een gebrek aan koolstof. Andere oorzaken zijn sterk wisselende waterstanden en golfslag door windwerking. Sterke windwerking treedt vooral op in vennen met een grote omvang die in een open landschap liggen.

De vennen van het habitatype zeer zwakgebufferde vennen vertonen veel overeenkomst met de vennen van het habitatype zwakgebufferde vennen (ofwel oligotrofe tot mesotrofe stilstaande wateren). In vergelijking daarmee gaat het hier om vennen met een geringere buffercapaciteit van het water en lager gehalte aan bicarbonaat. Daarom worden de vennen van habitatype H3110 beschreven als 'mineraalarme oligotrofe wateren' of 'zeer zwakgebufferde vennen'. Doorgaans hebben ze tot op grotere diepte en over een grote afstand flauw aflopende oeverzones. Het centrale gedeelte valt daarbij maar heel zelden 's zomers droog. Bij degradatie door verzuring en atmosferische vermesting gaan soorten overheersen zoals Knolrus, Veelstengelige waterbies, Pitrus en/of veenmossen. Vennen met zulke begroeiingen zonder aanwezigheid van Oeverkruid of andere isoëtiden worden niet tot het habitatype gerekend.

Tabel 3.2 Overzicht van ecologische vereisten H3110 zeer zwakgebufferde vennen

Aspect	Voorwaarde	Kwantitatief
Zuurgraad	Neutraal - zuur	
Vochttoestand	Diep water – ondiep droogvallend water	
Voedselrijkdom	Zeer voedselarm – matig voedselarm	
Overstromingstolerantie	niet	
Kritische depositiewaarde stikstof	Zeer gevoelig	429 mol N/ha/jaar
Kenmerken van een goede structuur en functie	Periodiek sterk wisselende waterstanden; Centrale deel van het systeem staat het grootste deel van het jaar onder water; Minerale zandbodem; Geen of weinig dominantie van veenmossen en/of slaapmossen (<20%); Gelegen in een open landschap (zodat windwerking optreedt); Optimale functionele omvang: vanaf enkele hectares.	
Typische soorten	Heikikker, Poelkikker, Grote biesvaren, Kleine biesvaren, Oeverkruid, Waterlobelia	

De vegetatie van goed ontwikkelde zeer zwakgebufferde vennen wordt gerekend tot één enkele plantengemeenschap, de associatie van biesvaren en waterlobelia, die hoort bij het Oeverkruid-verbond. Overigens wordt, wanneer in een ven naast deze ene, voor habitattype H3110 kenmerkende plantengemeenschap, bepaalde voor habitattype H3130 (zwakgebufferde vennen) kenmerkende gemeenschappen, aanwezig zijn (van de Oeverkruid-orde), het gehele ven als mozaïek van beide habitattypen beschouwd (Ministerie van LNV, 2008).

Plantengemeenschappen

6Aa1 Associatie van Biesvaren en Waterlobelia

Kenmerkende soorten

Flora: Waterlobelia, Grote biesvaren, Kleine biesvaren en Oeverkruid.

Fauna: heikikker en poelkikker.

Locatie

Het habitattype komt momenteel goed ontwikkeld voor in het ven De Banen, in complex met zwakgebufferde vennen en kranswierwateren.

Staat van instandhouding

De huidige staat van instandhouding is goed.

Uit de OGOR-rapportage van 2013 blijkt dat de waterkwantiteit in De Banen 2011 en 2012 voldoet aan het OGOR. De waterkwaliteit was in 2011 matig, maar in 2012 goed (Provincie Limburg, 2013).

Trend

In 1992 is het ven opgeschoond nadat het door eutrofiering en verlanding nagenoeg was dicht gegroeid. Sindsdien hebben zich tal van zeldzame soorten van het zwakgebufferde venmilieu zich weer gevestigd (Provincie Limburg, 2013).

Rond 1900 was er in De Banen en het Sarsven een vegetatie aanwezig van gemeenschappen behorende tot het oeverkruid-verbond. Het *Isoeto-Lobeliëtum* domineerde de waterbodem van beide vennen, met soorten als oeverkruid, stekelbiesvaren en waterlobelia. In de loop van de 20^e eeuw zette de achteruitgang van natuurwaarden in (Dijkman en De Mars, 2005).

In 1988 en 1992 zijn de eerste maatregelen getroffen om de natuurwaarden te herstellen. Na aanvullende maatregelen in 1998 trad een verder herstel en uitbreiding van het oeverkruidverbond op. In 2004 was in een smalle zone langs de oostoever van De Banen weer een opeenvolging van vegetaties van het oeverkruid-verbond aanwezig.

Het habitattype is, na het verdwijnen in de loop van de twintigste eeuw, in de laatste 15 jaar weer deels teruggekeerd als gevolg van herstelwerkzaamheden. In De Banen is de voedselrijke toplaag verwijderd evenals de verlandingsvegetatie (riet en boomscheuten langs de oevers) en zijn watertoevoerkanalen afgesloten. Van de kenmerkende soorten zijn oeverkruid en kleine biesvaren weer redelijk vertegenwoordigd. Waterlobelia en grote biesvaren zijn echter (nog) niet teruggekeerd. De biesvaren zijn overigens van oudsher zo goed als beperkt tot Noord-Brabant en Midden-Limburg (Provincie Limburg, 2009). Voor waterlobelia is mogelijk de nog aanwezige zaadbank nog niet aangeboord bij de herstelwerkzaamheden (Brouwer & Van den Munckhof, 1998).

De trend van zeer zwakgebufferde vennen is positief, de terugkeer van soorten duidt op een verbetering van de kwaliteit.

Knelpunten

Knelpunt 1: Stikstofdepositie

De kritische depositiewaarde (KDW) voor zeer zwakgebufferde vennen ligt op 429 mol N/ha/jaar (Van Dobben et al., 2012). Onderstaande tabel toont de gemiddelde depositie voor het habitatype voor de huidige situatie, 2020 en 2030. De kolommen met percentielen geven de range weer van de depositie. In 80% van de gevallen ligt de depositie tussen de waarden welke met de percentielen worden aangegeven.

Tabel 3.3 Modelberekeningen stikstofdepositie (AERIUS Monitor 2016L) voor zeer zwakgebufferde vennen in Sarsven en De Banen

Habitat	Jaar	Gemiddelde (mol/ha/j)	10 percentiel (mol/ha/j)	90 percentiel (mol/ha/j)
H3110 Zeer zwakgebufferde vennen	2014	1.760	1.442	1.952
	2015	1.731	1.417	1.920
	2020	1.612	1.320	1.791
	2030	1.440	1.184	1.593

In de op 23 juni 2015 vastgestelde gebiedsanalyse overschreed de huidige gemiddelde atmosferische stikstofdepositie de kritische depositiewaarde van dit habitatype. Ondanks een dalende trend bleef de gemiddelde stikstofdepositie ook in 2020 en 2030 de KDW ruim overschrijden. Deze cijfers zijn in AERIUS Monitor 16L lager, maar daardoor verandert de ecologische conclusie hierna over de noodzaak van herstelmaatregelen niet.

In figuur 3.8 is de stikstofoverbelasting voor het habitatype weergegeven. De KDW wordt momenteel overschreden en ondanks een dalende trend wordt in 2030 nog een sterke overbelasting verwacht.

Figuur 3.8 Stikstofbelasting voor zeer zwakgebufferde vennen in Sarsven en De Banen (AERIUS MONITOR 2016L)

Knelpunt 2: Verzuring

Depositieniveaus boven de kritische stikstof depositiewaarde kunnen leiden tot zowel verzuring als vermisting (Arts, et al., 2012a). Bij verzuring worden veenmossen en knolrus dominant en verdwijnen de kenmerkende soorten. De ophoping van organisch materiaal op de bodem leidt tot het verdwijnen van geschikte omstandigheden voor de kieming van de isoëtiden. Interne en externe eutrofiering treedt op als gevolg van de toestroming van nutriënten- en sulfaatrijk water door bemesting van het inrijgebied buiten het Natura 2000-gebied (Provincie Limburg, 2009).

Na het venherstel is gestreefd alle slib uit de geëutrofiëerde plassen te verwijderen. Vanaf 2010 is echter weer enige verslibbing opgetreden in De Banen. Hiervoor zijn enkele oorzaken aanwijsbaar. Zo is de waterstand in de vennen de laatste jaren gemiddeld aan de hoge kant, ook in de zomer. Dat betekent dat de hoogwaterlijn een deel van het jaar net in het bos ligt, waarin zich nog een vermeste strooisellaag bevindt. Deze strooisellaag zorgt voor een toename van voedingsstoffen en slib in het Natura 2000-beheerplan Sarsven en De Banen (146), september 2018

ven. Daarnaast leveren hoge waterstanden in zomer en herfst geen of beperkte groeimogelijkheden voor het oeverkruidverbond op. Door die hoge waterstand vindt er minder droogval plaats en neemt de afbraak van organisch materiaal af (SLL, 2010). Als gevolg van de herinrichting van De Banen in 2016 is deze situatie verbeterd.

Knelpunt 3: Vermesting

Depositieniveaus boven de kritische stikstof depositiewaarde kunnen leiden tot zowel verzuring als vermisting (Arts, et al., 2012a). Vermesting leidt tot vegetaties met knolrus, waternavel en pitrus. De ophoping van organisch materiaal op de bodem leidt tot het verdwijnen van goede omstandigheden voor de kieming van de isoëtiden. Interne en externe eutrofiering treedt op als gevolg van de toestroming van nutriënten- en sulfaatrijk water door bemesting van het inzijgebied buiten het Natura 2000-gebied (Provincie Limburg, 2009).

Na het venherstel is gestreefd alle slib uit de geëutrofiëerde plassen te verwijderen. Vanaf 2010 treedt echter weer enige verslibbing op in De Banen. Hiervoor zijn enkele oorzaken aanwijsbaar. Zo is de waterstand in de vennen de laatste jaren gemiddeld aan de hoge kant, ook in de zomer. Dat betekent dat de hoogwaterlijn een deel van het jaar net in het bos ligt, waarin zich nog een vermeste strooisellaag bevindt. Deze strooisellaag zorgt voor een toename van voedingsstoffen en slib in het ven. Daarnaast leveren hoge waterstanden in zomer en herfst geen of beperkte groeimogelijkheden voor het oeverkruidverbond op. Door de hoge waterstand vindt er minder droogval plaats en neemt de afbraak van organisch materiaal af (SLL, 2010).

Knelpunt 4: watervogels (ganzenpoep)

Ook een toename van watervogels speelt een rol bij de verslibbing dan wel toenemende kans op eutrofiëring. Vooral ganzen die grazen op de omringende voedselrijke graslanden brengen via hun mest extra voedingsstoffen in de vennen. Zeker in de nazomer, de belangrijkste periode voor planten van (zeer) zwak gebufferde wateren, als grotere groepen grauwe en nijl ganzen de wateren als dagrustplaats en nachtelijke slaappleaats gebruiken, neemt de fosfaatlast in het water toe. Als de oevers van de vennen droogvallen kan deze hoeveelheid fosfaat afgebroken worden, en uit het watersysteem verdwijnen. Dit gebeurt echter niet onder te natte omstandigheden. Ook in andere periodes brengen ganzen en knobbelzwanen via hun mest voedingsstoffen naar het ven. Het beheer van de ganzen en knobbelzwanen in het gebied vormt een dilemma. Er zitten immers niet alleen ganzen en zwanen in het gebied, maar ook andere (water)vogels waaronder in de nazomer zeldzamere of meer aansprekende soorten zoals zwarte ooievaar en grote zilverreiger. Deze soorten zijn veel minder een probleem, omdat ze veelal geen voedsel vanuit het agrarisch gebied via hun mest in het ven deponeren (SLL, 2010). Gezien de huidige positieve trend van vegetatieontwikkelingen in het gebied als gevolg van de venherstelprojecten, worden er vanuit de PAS geen maatregelen opgenomen om de ganzenpopulatie in het gebied te reguleren. In het reguliere beheer neemt het Limburgs Landschap maatregelen waarbij getracht wordt om de grauwe en nijl ganzen te verjagen (SLL, 2010).

Afbeelding 3.1 Veren van ruiende ganzen in De Banen

Knelpunt 5: Onvoldoende areaal voor functionele ecologische eenheid

Circa 5 hectare is de theoretische minimale oppervlakte om 75% van het potentiële aantal fauna-doelsoorten van het natuurdoeltype in stand te houden (zie ook par. 4.3.2). In de huidige situatie komt het habitattype zeer zwakgebufferde vennen op slechts circa 1,8 ha voor. De huidige situatie volstaat wel voor het minimumareaal voor het gemiddelde aantal voortplantende fauna-doelsoorten (lees min. 0,5 ha). Een minimale functionele eenheid die vanuit ecologisch perspectief moet worden nagestreefd is circa 5 hectare.

Onder optimale abiotische omstandigheden kan wellicht worden volstaan met uitbreiding tot de hierboven genoemde minimum-oppervlakte, maar onder de huidige en voorziene overbelasting van het milieu is de ecologische kwaliteit alleen duurzaam veilig te stellen in een robuust vennensysteem. Het effect van de langdurig blijvende overbelasting van Sarsven en De Banen door stikstofdepositie kan worden beperkt door een ven eens in de 20 jaar op te schonen; als dat vaker wordt gedaan, dan heeft de flora en fauna zich niet voldoende kunnen herstellen sinds de laatste ingreep en gaat de kwaliteit achteruit. Om een voldoende robuuste situatie voor de instandhoudingsdoelen (incl. uitbreiding) te bereiken is dus een steviger dan minimale uitbreiding nodig, met name ook door spreiding over meerdere locaties (zodat ten tijde van 1 opschoning er 2-3 andere locaties de beoogde ecologische waarden herbergen).

Kranswierwateren komen voor in de diepere delen van een zwakgebufferd ven in de Banen. De omvang van dit ven is circa 11 hectare, maar de oppervlakte van het habitattype kranswierwateren wordt geschat op minder dan de helft hiervoor (< 5,5 ha).

Knelpunt 7: Aanwezigheid van vis

De aanwezigheid van vis in De Banen en het Sarsven zorgt voor een verandering van de helderheid en voedselrijkdom. Wroetende soorten als sommige karperachtigen zorgen voor opwerveling van eventueel slib. De aanwezigheid van grote aantallen vis past echter niet bij een natuurlijk (zeer) zwak gebufferd water, welke juist worden gekenmerkt door een lage visdiversiteit, of vissen ontbreken geheel. De wateren liggen immers geïsoleerd in het landschap en zijn dus zonder menselijke hulp moeilijk bereikbaar voor de meeste soorten (SLL, 2010).

In het Sarsven komt zonnebaars voor, voor De Banen is dit onbekend. De aanwezigheid van zonnebaars vormt een directe bedreiging voor de inheemse fauna. Door vraat van zoöplankton krijgt fytoplankton (algen, wieren) de kans onbeperkt te groeien waardoor het doorzicht van wateren vermindert. De afname van soorten die dood materiaal afbreken leidt tot ophoping van dood materiaal op de bodem wat eveneens vertroebeling van het water tot gevolg kan hebben. Vermindering van de helderheid van het water en ophoping van dood materiaal op de bodem kunnen gevolgen hebben voor kieming en groei van bepaalde waterplanten en daarvan afhankelijke organismen (Van Kleef, 2012). In het reguliere beheer worden maatregelen genomen om de vissenstand in de vennen te minimaliseren. In periodes met lage waterstanden zal zoveel mogelijk vis uit het ven worden

verwijderd (SLL, 2010) in die periode van het jaar zijn reigers en aalscholvers veelal ook zeer actieve vissers.

Knelpunt 9: Invasieve exoten; watercrassula

Kolonisatie van de oevers en wateren door invasieve exoten behoort tot de bedreigingen. In pioniersituaties na herstel van vennen kan Watercrassula (*Crassula helmsii*) de vegetatie gaan domineren. Bij het realiseren van venherstel of –uitbreidings projecten worden indirect ook situaties gecreëerd welke zeer gevoelig zijn voor vestiging van watercrassula. Op deze kale gronden is er nog geen concurrentie door andere vegetatie, hiernaast zijn de abiotische omstandigheden in deze vennen optimaal voor de groei van watercrassula.

In het geval van Sarsven en De Banen zijn er in de nabije omgeving wateren aanwezig waar deze exoot veelvuldig voorkomt. Aangezien een verspreiding van watercrassula erg snel om zich heen kan slaan is er een hoog risico dat er vestiging van deze exoot zal plaatsvinden. Tijdens een veldbezoek in 2018 is er in één locatie in de Kwegt bovendien al een plantje aangetroffen; dit geeft aan dat het risico van besmetting reëel is. Voor de verspreiding van de exoot kunnen er verschillende bronnen zijn. Een belangrijke oorzaak van verspreiding is het meeliften van kleine fragmenten aan de poten en veren van watervogels zoals eenden en ganzen. Waar het bij knelpunt 4 gaat om de directe impact van de watervogelstand in Sarsven en De Banen treed er ook een indirect knelpunt op door middel van een verhoogd risico op verspreiding van watercrassula.

Wanneer watercrassula zich vestigt op de recent herstelde oevers, is er een grote kans dat deze oevers in korte tijd overwoekerd raken door deze exoot (infectie). Dit heeft een direct negatief effect op de staat van instandhouding van deze vennen. Omdat de soort zich erg gemakkelijk vegetatief kan voortplanten is een neveneffect van een woekerende fase dat verwijdering van de exoot nagenoeg onmogelijk wordt. Diverse maatregelen zijn in afgelopen jaren niet effectief gebleken om de verspreiding van deze exoot tegen te gaan.

Leemte in kennis 1: Kansen en risico's Vlakwater

Voor het habitatype zeer zwakgebufferde vennen wordt momenteel het minimum oppervlakte van 5 ha niet gehaald. De inrichtingsmaatregelen rondom De Banen bieden kansen om het habitatype uit te breiden tot 5,7 ha. Onder de vele knelpunten vormt dit wel een groot risico om de staat van instandhouding te borgen. Gezien de ligging in de bovenloop van het watersysteem liggen in het Vlakwater mogelijk kansen om een robuuster ecosysteem met zeer zwakgebufferde vennen te ontwikkelen. Er liggen nog een aantal vraagpunten voor herstel die nader onderzocht moeten worden, om zekerheid te krijgen over de kansen op herstel van zeer zwakgebufferde vennen in het Vlakwater.

3.3.2 Zwakgebufferde vennen (H3130)

Doel

Uitbreiding oppervlakte en behoud kwaliteit.

Ecologische vereisten

Beschrijving

Dit habitatype betreft begroeiingen van zwakgebufferde vennen. Het venwater is zacht tot matig hard en het bevat weinig bicarbonaat. Kenmerkend voor deze vennen is een groot aantal soorten, waaronder veel pioniersoorten van kale oevers en open water. Toch zijn de meeste van de venoevers met dit habitatype niet meer dan enkele tientallen meter lang en breed. De leefgemeenschappen van deze vensystemen (de plassen plus de oeverzones) vertonen een grote variatie binnen een klein oppervlak. Dat komt door allerlei milieuverschillen binnen het systeem en overgangssituaties in zones en fijnchalige mozaïeken (gradiënten). De standplaatscondities variëren van zeer voedselarm (oligotroof) tot voedselarm (mesotroof), van aquatisch tot vochtig, langdurig tot zeer kortstondig

overstroomd enz. Een deel betreft systemen die zijn ontstaan uit uitgeveende hoogveenvennen. Sommige van de pioniergemeenschappen komen binnen vensystemen alleen voor op kale vochtige plekjes in het hogere gedeelte van de oeverzone. Die gemeenschappen zijn ook elders (buiten de vensystemen) op de zandgronden te vinden op plekken met vergelijkbare condities zoals op afgeplagde natte heide.

De begroeiingen vormen in de zwak gebufferde vensystemen veelal patronen van smalle zones of mozaïeken of ze zijn met elkaar verweven. Daarom worden binnen dit habitatype in ons land geen subtypen onderscheiden. De begroeiingen behoren tot vier verschillende verbonden van plantengemeenschappen (het verbond van Ongelijkbladig fonteinkruid, het verbond van Waternavel en Stijve moerasweegbree, Naaldwaterbies-verbond uit de Oeverkruid-klasse en het Dwergbiezen-verbond uit de Dwergbiezen-klasse). Drijvende waterweegbree kan in sommige van de zwak-gebufferde vennen van dit habitatype grote populaties vormen. Het is een te beschermen soort volgens de Habitatrichtlijn Bijlage II.

Bij degradatie door onder meer verzuring en atmosferische vermesting gaan in de zwakgebufferde vennen soorten overheersen zoals Knolrus, Veelstengelige waterbies, Pijpenstrootje, Pitrus en/of veenmossen. Vennen met zulke begroeiingen zonder aanwezigheid van de voor zwakgebufferde vennen kenmerkende gemeenschappen en soorten worden niet tot het habitatype gerekend.

Bij het bepalen van het habitatype van een ven, is het belangrijk het gehele venlichaam in oenschouw te nemen. Wanneer in een ven naast de voor habitatype H3130 kenmerkende plantengemeenschappen ook de voor habitatype H3110 kenmerkende gemeenschap (Associatie van Biesvaren en Waterlobelia) aanwezig is, wordt het gehele ven als mozaïek van beide habitatypen beschouwd. Het beheer zal in dergelijke gevallen vooral op het meer zeldzame en meer bedreigde habitatype H3110, zeer zwakgebufferde vennen, gericht moeten zijn. De begroeiingen van habitatype H3130 en H3110 kunnen ook mozaïekbegroeiingen vormen met aquatisch voorkomende kranswierbegroeiingen (van het Glanswier-verbond) van habitatype H3140 kranswierwateren. Deze worden dan als onderdeel van H3110 of H3130 opgevat (Ministerie van LNV, 2008).

Tabel 3.4 Overzicht van ecologische vereisten H3130 zwakgebufferde vennen

Aspect	Voorwaarde	Kwantitatief
Zuurgraad	Neutraal – matig zuur	pH 4,5 - 7,5
Vochttoestand	Diep water – 's winters inonderend	Dieper dan 50cm - 5-20cm boven maaiveld
Voedselrijkdom	Zeer voedselarm – matig voedselrijk	
Overstromingstolerantie	Incidenteel - niet	Bij extreme hoogwaters, gemiddelde overstromingsduur <10 dagen - nooit
Kritische depositiewaarde stikstof	Zeer gevoelig	571 mol N/ha/jaar
Kenmerken van een goede structuur en functie	Periodiek wisselende waterstanden; Zandige of venige bodem; Geen of weinig dominantie van veenmossen (<20%); Optimale functionele omvang: vanaf enkele hectares	
Typische soorten	heikikker, poelkikker, bruine winterjuffer, kempense heidelibel, oostelijke witsnuitlibel, sierlijke witsnuitlibel, speerwaterjuffer, drijvende waterweegbree, duizendknoopfonteinkruid, gesteeld glaskroos, kleinste egelskop, kruipende moerasweegbree, moerashertshooi, moerassmele, oeverkruid, ongelijkbladig fonteinkruid, pilvaren, veelstengelige waterbies, vlottende bies, witte waterranonkel en Dodaars (als er geen snoeken en wel kleine visjes voorkomen).	

Plantengemeenschappen

6Ab Associatie van Ongelijkbladig fonteinkruid

Natura 2000-beheerplan Sarsven en De Banen (146), september 2018

6Ac	Associatie van Waterpunge en Oeverkruid
6Ad1	Associatie van Naaldwaterbies
RG1	Rompgemeenschap van het Oeverkruid-verbond
28Aa1	Associatie van Draadgentiaan
28Aa2	Associatie van Borstelbies en Moerasmuur
28Aa4	Associatie van Grondster

Kenmerkende soorten

Flora: drijvende waterweegbree, duizendknoopfonteinkruid, gesteeld glaskroos, kleinste egelskop, Kruipende moerasweegbree, Moerashertshooi, Moerassmele, Oeverkruid, Ongelijkbladig fonteinkruid, Pilvaren, Veelstengelige waterbies, Vlottende bies en Witte waterranonkel.

Fauna: Dodaars, Heikikker, Poelkikker, Bruine winterjuffer, Kempense heidelibel, Oostelijke witsnuitlibel, Sierlijke witsnuitlibel en Speerwaterjuffer.

Locatie

Het habitattype komt voor in De Banen (in complex met zeer zwakgebufferde vennen en kranwierwateren), het Sarsven en De Kwegt.

Staat van instandhouding

De huidige staat van instandhouding is goed.

Uit de OGOR-rapportage van 2013 blijkt dat de waterkwantiteit in 2011 niet voldeed aan het OGOR en in 2012 matig was. De waterkwaliteit was in beide jaren slecht (Provincie Limburg, 2013).

Afbeelding 3.2 Kruipende moerasweegbree, een typische soort van zwakgebufferde vennen

Trend

In 2006 zijn in De Banen de typische soorten drijvende waterweegbree, duizendknoop-fonteinkruid, gesteeld glaskroos, kruipende moerasweegbree, moerashertshooi en veelstengelige waterbies waargenomen (Provinciale vegetatiekartering).

In het Sarsven was in 2006 nog geen sprake van een zwakgebufferde venvegetatie, het ven is in 2009 opgeschoond waarna kenmerkende vegetaties van zwakgebufferde vegetaties zijn ontstaan. In zowel het Sarsven als De Banen zijn bij de vegetatiekartering door de Provincie Limburg in 2012 de

volgende typische soorten waargenomen: drijvende waterweegbree, duizendknoopfonteinkruid, gesteeld glaskroos, kruipende moerasweegbree, moerashertshooi, pilvaren, veelstengelige waterbies en vlottende bies.

Op basis van de toename aan typische soorten in de laatste jaren is de trend als positief beoordeeld.

In De Kwegt zijn bij de Provinciale vegetatiekartering in 1998 de typische soorten gesteeld glaskroos, kruipende moerasweegbree, moerashertshooi, ongelijkbladig fonteinkruid en veelstengelige waterbies aangetroffen. In het gebied De Kwegt zijn net buiten de Natura 2000-begrenzing in de periode 2008-2011 gronden afgegraven, waardoor weer een samenhangend complex van vennen kenmerkend voor het zwakgebufferde milieu zal ontstaan (Provincie Limburg, 2013).

Uit de OGOR-rapportage van 2013 blijkt dat voor De Kwegt de oppervlaktewaterkwaliteit in 2011 vrij goed was, met enkele lichte overschrijdingen op sulfaat en fosfaat. In 2012 is voor het eerst sinds 2006 sprake van een goede kwaliteit. De waterkwantiteit voldeed zowel in 2011 als in 2012 aan de OGOR (Provincie Limburg, 2013). Het zwakgebufferde ven De Kwegt vertoont dus een positieve trend. Ondanks de positieve trend van De Banen en De Kwegt, treedt er weer enige verslibbing in beide vennen op (SLL, 2010).

Knelpunten

Knelpunt 1: Stikstofdepositie

De kritische depositiewaarde voor zwakgebufferde vennen ligt op 571 mol N/ha/jaar (Van Dobben *et al.*, 2012). Onderstaande tabel toont de gemiddelde depositie voor het habitatype voor de huidige situatie, 2020 en 2030. De kolommen met percentielen geven de range weer van de depositie. In 80% van de gevallen ligt de depositie tussen de waarden welke met de percentielen worden aangegeven.

Tabel 3.4 Modelberekeningen stikstofdepositie (AERIUS Monitor 2016L) voor zwakgebufferde vennen in Sarsven en De Banen

Habitat	Jaar	Gemiddelde (mol/ha/j)	10 percentiel (mol/ha/j)	90 percentiel (mol/ha/j)
H3130 Zwakgebufferde vennen	2014	1.580	1.379	1.870
	2015	1.554	1.356	1.839
	2020	1.454	1.269	1.722
	2030	1.298	1.132	1.525

In de op 23 juni 2015 vastgestelde gebiedsanalyse overschreed de huidige gemiddelde atmosferische stikstofdepositie de kritische depositiewaarde van dit habitatype. Ondanks een dalende trend bleef de gemiddelde stikstofdepositie ook in 2020 en 2030 de KDW ruim overschrijden. Deze cijfers zijn in AERIUS Monitor 16L lager, maar daardoor verandert de ecologische conclusie hierna over de noodzaak van herstelmaatregelen niet.

In figuur 3.9 is de stikstofoverbelasting voor het habitatype weergegeven. De KDW wordt momenteel overschreden en ondanks een dalende trend wordt in 2030 nog een sterke overbelasting verwacht.

Figuur 3.9 Stikstofbelasting voor zwakgebufferde vennen in Sarsven en De Banen (AERIUS M.2016L)

De KDW van dit habitattype wordt tot na 2030 overschreden. Voor de instandhouding van het habitattype is en blijft een intensief beheer nodig om de effecten van de hoge stikstofdepositie tegen te gaan.

Knelpunt 2: Verzuring

De vegetaties zijn gevoelig voor vermesting en verzuring (Arts, *et al.*, 2012b). Verzuring door atmosferische depositie leidt tot soortenarme vegetaties met veenmossen, knolrus of veelstengelige waterbies. Lokaal belemmert de geleidelijke ophoping van organisch materiaal door successie de instandhouding van de kenmerkende vegetatie.

Momenteel treedt er verslibbing op in De Banen en De Kwegt.

Knelpunt 4: watervogels (ganzenpoep)

De invloed van de watervogels op het ven De Banen is reeds beschreven bij het habitattype H3110, zie § 3.3.1.

Knelpunt 6: Verdroging

De grondwaterstand in het gebied is verlaagd door grondwateronttrekkingen voor de landbouw (beregening), ontwatering buiten het Natura 2000-gebied en door de aanleg van de Rietbeek in het Natura 2000-gebied. Door de oorspronkelijke aanleg van de Rietbeek is de oorspronkelijke oostoever van De Banen verloren gegaan. Deze doorsnijding heeft de hydrologische relatie tussen het ven en het achterland aangetast. De beek had een drainerend effect, waardoor kwelwater afkomstig van het oostelijk gelegen infiltratiegebied versneld wordt afgevoerd en daarmee niet meer beschikbaar is voor De Banen. Kwelwater dat over de noordwestelijk van De Banen gelegen leemafzettingen afstroomt, wordt ook gedeeltelijk door de zijtak van de Rietbeek, de Ruwvenlossing, weggevangen (Provincie Limburg, 2009).

Het Sarsven, De Banen en De Kwegt zijn nagenoeg hersteld. De herstelde (voedselarme) vennen zijn nog erg kwetsbaar omdat ze omringd worden door intensieve landbouwgronden. Deze gronden kennen een op de landbouw afgestemde waterstand, die een negatieve uitwerking heeft op het gebied. Daarnaast werden de vennen beïnvloed door voedselrijk water uit de omgeving. Door gronden rondom het gebied aan te kopen en in te richten als natuur is deze negatieve werking verminderd.

Knelpunt 7: Aanwezigheid van vis

De invloed van vis op zwakgebufferde vennen is reeds beschreven bij het habitattype zeer zwakgebufferde vennen, zie § 3.3.1.

Knelpunt 9: Invasieve exoten; watercrassula

Zie de tekst bij knelpunt 9 van paragraaf 3.3.1 Zeer zwak gebufferde vennen.

3.3.3 Kranswierwateren (H3140)

Doel

Uitbreiding oppervlakte en behoud kwaliteit.

De doelstelling is de kwaliteit van het habitatype Kranswierwateren in mozaïekvorm met (zeer) zwakgebufferde vennen te behouden in De Banen en deze mozaïekvorm uit te breiden binnen het Natura 2000-gebied Sarsven en De Banen. De kenmerkende soort voor kranswierwateren, doorschijnend glanswier, lijkt zich vanzelf te vestigen wanneer het habitat zeer zwakgebufferde vennen aanwezig is. Het habitatype Kranswierwateren volgt daarom het sturende landschaps-ecologische proces en de aangrijpingspunten voor herstelbeheer voor zeer zwakgebufferde vennen (SRE, 2011).

Ecologische vereisten

Beschrijving

Dit habitatype omvat kranswierbegroeiingen in meren en plassen. Het water is helder, voedselarm tot matig voedselrijk en onvervuild. Doorgaans is het basenrijk. De begroeiing bestaat uit ondergedoken waterplanten met fijne bladeren.

De kranswierbegroeiingen behoren in Nederland tot twee groepen van plantengemeenschappen. De ene gemeenschap (Glanswier-verbond) is gebonden aan voedselarme, zwak gebufferde wateren met een zandige bodem. Het zijn over het algemeen vennen of sloten. De andere gemeenschap (verbond van Stekelharig kransblad) komt voor in matig voedselrijke meren en veenplassen. Kranswierbegroeiingen van voedselrijkere situaties worden niet tot dit habitatype gerekend.

De begroeiingen van het Glanswier-verbond vormen meestal een mozaïek met venbegroeiingen van habitatype 3110 en/of 3130. In die gevallen worden de kranswierbegroeiingen als onderdeel van het ven-habitatype opgevat (Ministerie van LNV, 2008).

Tabel 3.5 Overzicht van ecologische vereisten H3140 Kranswierwateren

Aspect	Voorwaarde	Kwantitatief
Zuurgraad	basisch – zwak zuur	
Vochttoestand	Diep water – ondiep droogvallend water	
Voedselrijkdom	Licht voedselrijk – zeer voedselrijk	
Kritische depositiewaarde stikstof	Zeer gevoelig	571 mol N/ha/jaar
Kenmerken van een goede structuur en functie	Dominantie van ondergedoken waterplanten met fijne bladeren; Helder water (doorzicht is tenminste de helft van de diepte); Goede waterkwaliteit (onvervuild, niet te hoog fosfaatgehalte); pH>6.0; Bedecking bodemoppervlak tenminste een derde en een dergelijke bedekking over tenminste 70% van het waterlichaam; Optimale functionele omvang: vanaf honderden m ²	
Typische soorten	Brakwaterkransblad, Breekbaar kransblad, Brokkelig kransblad, Buigzaam glanswier, Doorschijnend glanswier, Fijnstekelig kransblad, Gebogen kransblad, Klein boomglanswier, Klein glanswier, Kust-kransblad, Ruw kransblad, Stekelharig kransblad, Sterkranswier	

Plantengemeenschappen

Associatie van Doorschijnend glanswier

Kenmerkende soorten
Doorschijnend glanswier

Afbeelding 3.2 Doorschijnend Glanswier (*Nitella translucens*); een typische soort van Kranswierwateren

Locatie

De aanwezigheid van het habitattype Kranswierwateren is binnen dit Natura 2000-gebied beperkt tot het ven De Banen.

Staat van instandhouding

De huidige staat van instandhouding is onbekend. Het habitattype komt voor in De Banen, in een complex met zwakgebufferde vennen.

Trend

De volgende soorten zijn aangetroffen: In 1993 is doorschijnend glanswier, breekbaar kransblad (ook in 1994 en 1995), buigzaam glanswier aangetroffen in De Banen (Bruinsma, 1996). In 2001 is kranswier aangetroffen, maar het is onbekend welke soort (Gegevens provincie Limburg, Inventarisatie G. van de Brink). Bij de provinciale vegetatiekartering in 2012 zijn geen kranswieren aangetroffen. Op basis van de hierboven beschreven waarnemingen uit 1996, 2001 en 2012 is er geen trend aan te geven. Hetzelfde geldt voor de nieuwe (herstelde) locaties. Hier kunnen nog geen uitspraken gedaan worden over het al dan niet ontwikkelen van dit habitattype en de kwaliteit ervan.

Knelpunten

Knelpunt 1: Stikstofdepositie

De kritische depositiewaarde voor Kranswierwateren ligt op 571 mol N/ha/jaar (Van Dobben *et al.*, 2012). Onderstaande tabel toont de gemiddelde depositie voor het habitattype voor de huidige situatie, 2020 en 2030. De kolommen met percentielen geven de range weer van de depositie. In 80% van de gevallen ligt de depositie tussen de waarden welke met de percentielen worden aangegeven.

Tabel 3.5 Modelberekeningen stikstofdepositie (AERIUS Monitor 2016L) voor Kranswierwateren in Sarsven en De Banen

Habitat	Jaar	Gemiddelde (mol/ha/j)	10 percentiel (mol/ha/j)	90 percentiel (mol/ha/j)
H3140hz Kranswierwateren, op hogere zandgronden	2014	1.472	1.317	1.816
	2015	1.447	1.295	1.787
	2020	1.347	1.202	1.668
	2030	1.205	1.078	1.479

In de op 23 juni 2015 vastgestelde gebiedsanalyse overschreed de huidige gemiddelde atmosferische stikstofdepositie de kritische depositiewaarde van dit habitattype. Ondanks een dalende trend bleef de gemiddelde stikstofdepositie ook in 2020 en 2030 de KDW ruim overschrijden. Deze cijfers zijn in AERIUS Monitor 16L lager, maar daardoor verandert de ecologische conclusie hierna over de noodzaak van herstelmaatregelen niet.

In figuur 3.10 is de stikstofoverbelasting voor het habitattype weergegeven. De KDW wordt momenteel overschreden en ondanks een dalende trend wordt in 2030 nog een sterke overbelasting verwacht. Voor de instandhouding van dit habitattype is en blijft een intensief beheer nodig om de effecten van de hoge stikstofdepositie tegen te gaan.

Figuur 3.10 Stikstofbelasting Kranswierwateren in Sarsven en De Banen (AERIUS M.2016L).

Knelpunt 2: Verzuring

Evenals de zwakgebufferde vennen (H3130) zijn de Kranswierwateren zeer gevoelig voor verzuring (Arts, et al., 2012c), dit heeft dezelfde effecten op de vegetatie als bij H3130. Verzuring door atmosferische depositie leidt tot soortenarme vegetaties met veenmossen, knolrus of veelstengelige waterbies. Lokaal belemmert de geleidelijke ophoping van organisch materiaal door successie de instandhouding van de kenmerkende vegetatie (Arts, et al., 2012b).

Knelpunt 3: Vermesting

Evenals de zwakgebufferde vennen zijn de Kranswierwateren zeer gevoelig voor eutrofiëring (Arts, et al., 2012c), dit heeft dezelfde effecten op de vegetatie als bij H3130. Bij eutrofiëring worden de voedselarme vegetaties verdrongen door pitrus-, lisdodde- of rietvegetaties, met soorten als moerasstruisgras, waternavel of grote wederik. Lokaal belemmert de geleidelijke ophoping van organisch materiaal door successie de instandhouding van de kenmerkende vegetatie (Arts, et al., 2012b).

Knelpunt 4: watervogels (ganzenpoep)

De invloed van de watervogels op het habitatype is reeds beschreven bij het habitatype H3110, zie § 3.3.1.

Knelpunt 5: Onvoldoende areaal voor functionele ecologische eenheid

Circa 5 hectare is de theoretisch minimale oppervlakte om 75% van het potentiële aantal fauna-doelsoorten van het natuurdoeltype in stand te houden. In de huidige situatie komt het habitatype Kranswierwateren voor in de diepere delen van een zwakgebufferd ven in de Banen. De omvang van dit ven is circa 11 hectare, maar de oppervlakte van het habitatype Kranswierwateren (H3140) wordt geschat op minder dan de helft hiervoor (< 5,5 ha).

Onder optimale abiotische omstandigheden kan met deze oppervlakte worden volstaan, maar onder de huidige en voorziene overbelasting van het milieu is de ecologische kwaliteit alleen duurzaam veilig te stellen in een robuuster vennensysteem. Het effect van de langdurig blijvende overbelasting van Sarsven en De Banen door stikstofdepositie kan worden beperkt door een ven eens in de 20 jaar op te schonen; als dat vaker wordt gedaan, dan heeft de flora en fauna zich niet voldoende kunnen herstellen sinds de laatste ingreep en gaat de kwaliteit achteruit. Om een voldoende robuuste situatie voor de instandhoudingsdoelen (incl. uitbreiding) te bereiken is dus een steviger dan minimale uitbreiding nodig, met name ook door spreiding over meerdere locaties (zodat ten tijde van 1 opschoning er 2-3 andere locaties de beoogde ecologische waarden herbergen).

Knelpunt 6: Verdroging

De grondwaterstand in het gebied is verlaagd door grondwateronttrekkingen voor de landbouw (beregening), ontwatering buiten het Natura 2000-gebied en door de oorspronkelijke aanleg van de Rietbeek in het Natura 2000-gebied; hierdoor is de oorspronkelijke oostoever van De Banen verloren gegaan. Deze doorsnijding heeft de hydrologische relatie tussen het ven en het achterland aangetast. De beek had een drainerend effect, waardoor kwelwater afkomstig van het oostelijk gelegen infiltratiegebied versneld werd afgevoerd en daarmee niet meer beschikbaar was voor De Banen. Kwelwater dat over de noordwestelijk van De Banen gelegen leemafzettingen afstroomt, wordt ook gedeeltelijk door de zijtak van de Rietbeek, de Ruwvenlossing, weggevangen (Provincie Limburg, 2009).

Het Sarsven, De Banen en De Kwegt zijn nagenoeg hersteld. De herstelde (voedselarme) vennen zijn nog erg kwetsbaar omdat ze omringd worden door intensieve landbouwgronden. Deze gronden kennen een op de landbouw afgestemde waterstand, die een negatieve uitwerking heeft op het gebied. Daarnaast werden de vennen beïnvloed door voedselrijk water uit de omgeving. Door gronden rondom het gebied aan te kopen en in te richten als natuur is deze negatieve werking verminderd.

Knelpunt 7: Aanwezigheid van vis

De invloed van vis op kranswierwateren is reeds beschreven bij het habitatype zeer zwakgebufferde vennen, zie § 3.3.1.

Knelpunt 9: Invasieve exoten; watercrassula

Zie de tekst bij knelpunt 9 van paragraaf 3.3.1 Zeer zwak gebufferde vennen.

Leemte in kennis 2: Actuele verspreiding van Kranswieren

De huidige staat van instandhouding van het habitatype is onbekend. In 2012 zijn er bij de provinciale vegetatiekartering geen kranswieren aangetroffen. Door de reeds uitgevoerde herstelmaatregelen en de nog te nemen hydrologische maatregelen zal er een verbetering van de abiotische omstandigheden optreden. Het is van belang om niet alleen de historische vindplaatsen beter te monitoren, maar ook de nieuwe en herstelde vennen op dit habitatype te karteren. In de toekomst is nader onderzoek naar het voorkomen van de Associatie van Doorschijnend glanswier van het habitatype kranswierwateren noodzakelijk.

3.3.4 Drijvende waterweegbree (H1831)

Doel

Uitbreiding omvang en behoud kwaliteit voor uitbreiding populatie.

Ecologische vereisten

Beschrijving

Drijvende waterweegbree is een zeldzame waterplant uit de Waterweegbreefamilie. De plant heeft een isoëtide groeivorm. De isoëtide planten zijn gekenmerkt door een rozet van stevige, holle, lijn- of priemvormige bladeren. Ze zijn aangepast aan standplaatsen die een groot deel van het jaar onder water staan en zo nu en dan droogvallen. Drijvende waterweegbree heeft een wortelrozet met ondergedoken, lijnvormige bladen (5-6 cm lang, 5-8 mm breed) en ijle stengels met lang gesteelde, drijvende of in het water zwevende, 1-3 cm grote bladeren die ovaal tot elliptisch van vorm zijn. De bloeistengels die aan de wortelrozet ontspringen, dragen lang gesteelde bloemen. De bloemen spreiden zich boven het water uit en hebben drie witte kroonbladen met een gele nagel. De planten bloeien van juni tot september. De bloeiwijze vormt zich in eerste instantie onder water, maar gaat vervolgens drijven, waarna bestuiving kan plaatsvinden. Soms blijft de bloem gesloten onder water; dan vindt zelfbestuiving plaats (Ministerie van LNV, 2008).

Leefgebied

Drijvende waterweegbree groeit in uiteenlopende stilstaande of zwak stromende wateren, zoals heide- en veenplassen, duinplassen, meren, afgesloten rivierarmen, laaglandbeken, kanalen, sloten en vijvers. Het best gedijt deze waterplant in water dat helder, voedselarm of hooguit matig voedselrijk, fosfaatarm en kalkarm is. Op sommige plaatsen bevat het water daarbij veel ijzer. In voedselrijkere omgeving staat de soort het meest op plaatsen met menging van regenwater met kwelwater. In specifieke omstandigheden, namelijk bij een lage beschikbaarheid van fosfaat, kan de drijvende waterweegbree nitraat- en ammoniakrijk water verdragen. De plant groeit ondergedoken in het water, maar kan ook op tijdelijk droogvallende oevers staan. Een belangrijk kenmerk van drijvende waterweegbree is haar geringe concurrentiekracht. Tegenover het geringe concurrentievermogen van de soort staat een groot verspreidingsvermogen.

Kenmerkende soorten

De voorkeur van de soort voor pioniersituaties en voedselarm water weerspiegelen zich in de plantensociologische positie: drijvende waterweegbree is kensoort van de Oeverkruidklasse (*Littorelletea*) met begeleiders als knolrus (*Juncus bulbosus*), oeverkruid (*Littorella uniflora*), vlottende bies (*Scirpus fluitans*), naaldwaterbies (*Eleocharis acicularis*) en pilvaren (*Pilularia globulifera*). In voedselrijker water groeit ze in Fonteinkruid-gemeenschappen (*Potametea*), met onder andere grote waterranonkel (*Ranunculus peltatus*) en gewoon sterrekroos (*Callitriche platycarpa*). (Ministerie van LNV, 2009)

Locatie

Drijvende waterweegbree komt in De Banen voor, met name aan de oostkant en aan de oostkant van het Sarsven.

Staat van instandhouding

De huidige staat van instandhouding is matig.

Trend

Drijvende waterweegbree werd bij de provinciale vegetatiekartering in 1983 op slechts een plek in De Banen waargenomen, in 1998 op twee plekken aan de noordkant van De Banen en in 2006 verspreid over het hele ven. Bij de kartering in 2012 is de drijvende waterweegbree in De Banen grotendeels

aan de oostkant van De Banen en aan de oostkant van het Sarsven waargenomen. De venherstelprojecten hebben een positief effect gehad op het voorkomen van de soort.

Knelpunten

Knelpunt 1: Stikstofdepositie

De kritische depositiewaarde voor drijvende waterweegbree ligt op 571 mol N/ha/jaar (KDW van H3130, Van Dobben *et al.*, 2012). Onderstaande tabel toont de gemiddelde, minimum en maximum stikstofdepositie in Sarsven, De Banen en De Kwegt voor deze soort.

In de op 23 juni 2015 vastgestelde gebiedsanalyse overschreed de huidige gemiddelde atmosferische stikstofdepositie de kritische depositiewaarde van dit habitatype. Ondanks een dalende trend bleef de gemiddelde stikstofdepositie ook in 2020 en 2030 de KDW ruim overschrijden. Deze cijfers zijn in AERIUS Monitor 16L lager, maar daardoor verandert de ecologische conclusie hierna over de noodzaak van herstelmaatregelen niet.

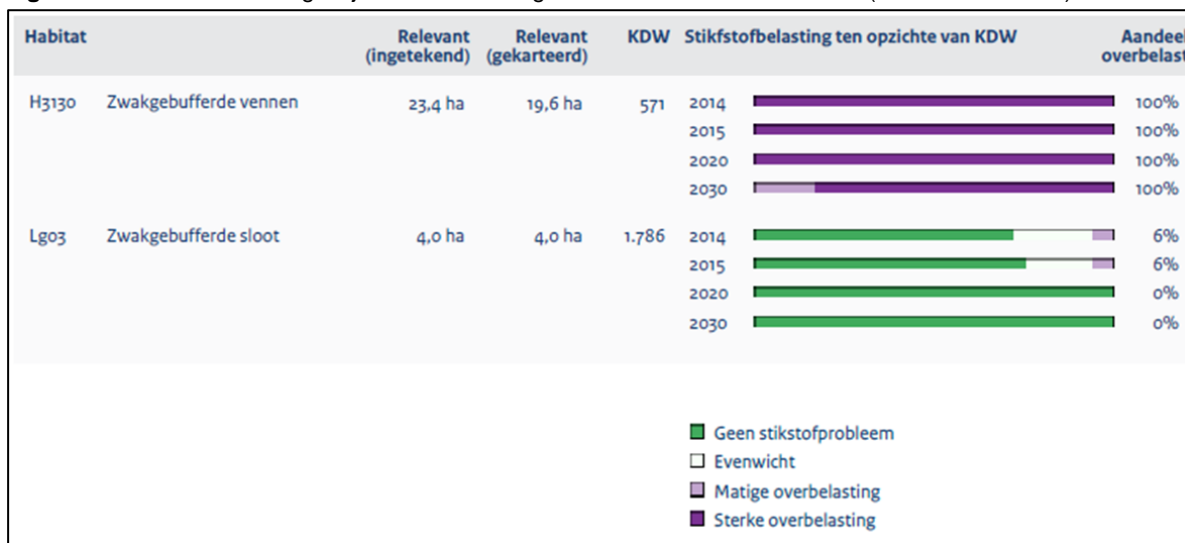
Tabel 3.6 Modelberekeningen stikstofdepositie (AERIUS Monitor 2016L) voor leefgebied van Drijvende waterweegbree in Sarsven en De Banen

Habitat	Jaar	Gemiddelde (mol/ha/j)	10 percentiel (mol/ha/j)	90 percentiel (mol/ha/j)
H3130 Zwakgebufferde vennen	2014	1.580	1.379	1.870
	2015	1.554	1.356	1.839
	2020	1.454	1.269	1.722
	2030	1.298	1.132	1.525
Lg03 Zwakgebufferde sloot	2014	1.689	1.547	1.849
	2015	1.662	1.521	1.823
	2020	1.559	1.426	1.712
	2030	1.380	1.244	1.490

Tot na 2030 wordt de KDW van de drijvende waterweegbree ruim overschreden.

In figuur 3.11 is de stikstofoverbelasting voor het leefgebied van de soort weergegeven. De KDW wordt momenteel overschreden en ondanks een dalende trend wordt in 2030 nog een sterke overbelasting verwacht. Voor de instandhouding van deze soort is en blijft een intensief beheer nodig om de effecten van de hoge stikstofdepositie tegen te gaan.

Figuur 3.11 Stikstofbelasting Drijvende waterweegbree in Sarsven en De Banen (AERIUS M.2016L)

Knelpunt 2: Verzuring

In het algemeen wordt de soort bedreigd door eutrofiëring of verzuring van het water, door habitatvernietiging en verlies van habitatdynamiek. De soort komt voor in de zwakgebufferde vennen; knelpunten van dit habitattype leiden tot vermindering van leefgebied voor de drijvende waterweegbree.

Knelpunt 3: Vermesting

De invloed van vermisting op het leefgebied van de drijvende waterweegbree is reeds beschreven bij het habitattype zwakgebufferde vennen, zie § 3.3.2.

Knelpunt 4: watervogels (ganzenpoep)

De invloed van de watervogels op het leefgebied van drijvende waterweegbree is reeds beschreven bij het habitattype H3110, zie § 3.3.1.

Knelpunt 6: Verdroging

De invloed van verdroging op het leefgebied van de drijvende waterweegbree is reeds beschreven bij het habitattype zwakgebufferde, zie § 3.3.2.

Knelpunt 7: Aanwezigheid van vis

De invloed van vis op het leefgebied van drijvende waterweegbree is reeds beschreven bij het habitattype zeer zwakgebufferde vennen, zie § 3.3.1.

Knelpunt 8: Geringe verspreiding

Een belangrijk kenmerk van drijvende waterweegbree is de geringe concurrentiekracht. Pas gegraven of regelmatig geschoonde poelen en vennen bieden een geschikt vestigingsmilieu. Om aan de uitbreidingsdoelstelling te voldoen is het nodig om nieuwe watersystemen (vennen) te ontwikkelen die aansluiting vinden met de bestaande zwakgebufferde vennen in het Natura 2000-gebied.

Het N2000-gebied en habitattypen erbinnen worden voorts in hun instandhouding en doorontwikkeling belemmerd door versnippering en door een gebrek aan robuustheid: de grote hoeveelheid randlengte versterkt het risico van nadelige externe invloeden tot in de kern van de habitats.

Knelpunt 9: Invasieve exoten; watercrassula

Zie de tekst bij knelpunt 9 van paragraaf 3.3.1 Zeer zwak gebufferde vennen.

3.4. Knelpuntenanalyse

De knelpunten en kennisleemten die voor Sarsven en De Banen van toepassing zijn van de instandhoudingsdoelstellingen zijn in tabel 3.7 samengevat.

Tabel 3.7 Overzicht van de knelpunten en kennisleemte voor Sarsven en De Banen

Knelpunt	Habitattypen/ habitaatsoort
----------	-----------------------------

		H3110 – Zeer zwakgebufferde vennen	H3130 – Zwakgebufferde vennen	H3140hz – Kranswierwateren	H1831 – Drijvende waterweegbree
Stikstofdepositie					
K1	Kritische depositiewaarde (mol N/ja/jaar)	429	571	571	571
	Overschrijding KDW in de huidige situatie	Ja	Ja	Ja	Ja
	Overschrijding KDW in 2020	Ja	Ja	Ja	Ja
	Overschrijding KDW in 2030	Ja	Ja	Ja	Ja
Overige knelpunten					
K2	Verzuring	X	X	X	X
K3	Vermesting	X	X	X	X
K4	Watervogels	X	X		X
K5	Onvoldoende areaal voor functionele ecologische eenheid	X		X	
K6	Verdroging		X	X	X
K7	Aanwezigheid van vis	X	X	X	X
K8	Geringe verspreiding				X
K9	Invasieve exoten; watercrassula	X	X	X	X
Leemten in kennis					
L1	Kansen en risico's Vlakwater	X			
L2	Actuele verspreiding van Kranswieren			X	

4 Realisatiestrategie: welke resultaten streven we na?

In dit hoofdstuk worden de Natura 2000-instandhoudingsdoelen van het Sarsven en De Banen nader uitgewerkt. Deze realisatiestrategie is een belangrijk onderdeel van het N2000-plan, omdat hiermee duidelijk wordt wat de komende 6 jaar en de jaren daarna de ambities zijn om de instandhoudingsdoelen te halen. Daarnaast is de realisatiestrategie noodzakelijk voor de uitwerking van de maatregelen in hoofdstuk 5 en de toetsing huidige gebruik in hoofdstuk 7. Maatregelen en gebruik moeten immers op de locatie en omvang van de beoogde natuurwaarden worden afgestemd. Per instandhoudingsdoel wordt ingegaan op de doelstelling voor de eerste beheerplanperiode (2018-2024) en voor de lange termijn (tijdshorizon 2034).

In de volgende paragrafen wordt een nadere uitwerking gemaakt van de uitbreidingsdoelstellingen voor de drie habitattypen en de habitatsoort. Daarbij wordt in paragraaf 4.3 ingegaan op de potenties binnen het gebied voor de uitbreidingsdoelen. In paragraaf 4.4 wordt concreter gemaakt op een aantal locaties waar dit landt. In paragraaf 4.5 wordt vervolgens toegelicht welke locaties en welke mate van uitbreiding in de komende beheerplanperiodes zijn voorzien.

4.1 Kernopgaven

4.1.1 Kernopgaven

Het Doelendocument Natura 2000 (Ministerie van LNV, 2006) vermeldt dat Sarsven en De Banen behoort tot het Natura 2000 landschap Hogere zandgronden. Voor het Natura 2000 landschap Hogere zandgronden zijn landelijk 15 kernopgaven geformuleerd, waarvan er twee zijn toegedeeld aan Sarsven en De Banen, namelijk:

- 6.01 Herstel en duurzaam behoud van grote zeer zwak gebufferde vennen H3110 in grote open heidevelden.*
- 6.02 Kwaliteitsverbetering (ook latere successiestadia) van zwakgebufferde vennen H3130 mede als habitat voor gevlekte witsnuitlibel H1042 en geoorde fuut A008.

* Habitattypen en/of soorten die niet van toepassing zijn in het betreffende gebied zijn grijs gemaakt.

Als verdere invulling van het stellen van prioriteiten zijn voor de acht onderscheiden Natura 2000-landschappen door het ministerie kernopgaven geformuleerd op grond van de daar voorkomende habitattypen en soorten, de landelijke betekenis van deze waarden binnen het betreffende landschap, de belangrijkste verbeteropgaven en de beïnvloedingsmogelijkheden. De kernopgaven zijn door vertaald naar de aanwijzingsbesluiten. Ze geven de prioriteiten aan en hebben in het bijzonder betrekking op habitattypen en (vogel)soorten die sterk onder druk staan en/of waarvoor Nederland van groot of zeer groot belang is. Ze zijn dus een belangrijk hulpmiddel bij de focus en eventuele prioritering binnen de Natura 2000-plannen en daarmee van belang voor de uitwerking van de instandhoudingstellingen.

Realisering van de kernopgaven is ten eerste afhankelijk van duurzaam behoud van de plantengemeenschappen van (zeer) zwak gebufferde vennen H3110 in de grote open heidevelden. De vegetatie van goed ontwikkelde zeer zwak gebufferde vennen wordt gerekend tot één enkele plantengemeenschap (de associatie van Biesvaren en Waterlobelia die hoort bij het Oeverkruidverbond). Tevens hangt het realiseren van de kernopgaven af van succesvolle kolonisatie op de locaties die ingericht zijn of nog ingericht en ontwikkeld moeten worden.

4.1.2 Habitattypen en habitatsoort

In het aanwijzingsbesluit Natura 2000 Sarsven en De Banen zijn de volgende instandhoudingsdoelen geformuleerd:

Tabel 4.1 Instandhoudingsdoelen Sarsven en De Banen

De letter "R" geeft aan dat het gebied is geselecteerd teneinde een voldoende regionale spreiding te verkrijgen binnen het landelijke verspreidingsgebied van het habitatype

Code	Habitatype	Doel (oppervlakte)	Doel (kwaliteit)	Landelijke staat van instandhouding	Relatieve bijdrage
H3110	Zeer zwakgebufferde vennen	>	=	--	B2 (6-15%)
H3130	Zwakgebufferde vennen	>	=	-	C (R, <2%)
H3140	Kranswierwateren	>	=	--	C
H1831	Drijvende waterweegbree	>	=	-	C

4.1.3 Zeer zwakgebufferde vennen

Sarsven en De Banen is in Nederland één van de belangrijkste gebieden voor het habitatype H3110 Zeer zwakgebufferde vennen. Kwantitatief bedraagt de oppervlakte van Zeer zwakgebufferde vennen (H3110) in Sarsven en De Banen tussen de 6 en 15% (klasse B2) van de landelijke doelstelling. Het habitatype komt momenteel in Nederland op minder dan tien locaties voor. De grootste oppervlakte wordt aangetroffen in het Natura 2000-gebied Bergvennen (Overijssel). Andere bekende vennen in ons land waar dergelijke gemeenschappen van zeer zacht water voorkomen, zijn het Beuven bij Someren (Noord-Brabant). Uit het WOt-rapport 125 "Gunstige referentiewaarden voor oppervlakte en verspreidingsgebied van Natura 2000-habitatypen in Nederland" volgt dat de oppervlakte van het habitatype bijna een factor 6 zou moeten stijgen, wil een duurzame staat van instandhouding bereikt wordt. Dit betekent dat een belangrijke rol is weggelegd voor dit Natura 2000-gebied.

De Banen is een belangrijk gebied voor het habitatype. Zeer zwakgebufferde vennen komen hier goed ontwikkeld voor, in mozaïek met zwakgebufferde vennen. Mede gezien de zeldzaamheid en de landelijk zeer ongunstige staat van instandhouding dient de focus in het gebied Sarsven en De Banen op het habitatype Zeer zwakgebufferde vennen te liggen. Werkzaamheden voor uitbreiding van de oppervlakte in het gebied zijn reeds gestart.

Om de uitbreiding te realiseren dienen op een beperkt aantal plekken grote, geschikte vennen voor dit habitatype te worden gecreëerd of hersteld. In dergelijke grote vennen kan het habitatype duurzaam in stand worden gehouden door golfwerking.

4.1.4 Zwakgebufferde vennen

Voor Zwakgebufferde vennen ligt de bijdrage in de laagste klasse: C, de bijdrage van Sarsven en De Banen voor zwakgebufferde vennen aan de landelijke doelstelling bedraagt minder dan 2%.

De landelijke staat van instandhouding van het habitatype verkeert in een matig ongunstige staat. Zwakgebufferde vennen komen in dit Natura 2000-gebied voor in de vorm van een aantal verschillende plantengemeenschappen. Werkzaamheden voor het bereiken van de uitbreidingsdoelstelling zijn reeds gestart. Hierdoor kan het gebied een zeer grote landelijke bijdrage gaan leveren. De uitbreidingsopgave van Zwakgebufferde vennen lift mee met de herstelmaatregelen voor Zeer zwakgebufferde vennen.

4.1.5 Kranswierwateren

Voor Kranswierwateren ligt de bijdrage in de laagste klasse: C, de bijdrage van Sarsven en De Banen voor H3140 aan de landelijke doelstelling bedraagt minder dan 2%.

Dit habitatype komt met name tot ontwikkeling in de diepere delen van recent uitgegraven vennen. Kranswierwateren komen hier voor als de Associatie van Doorschijnend glanswier één van de zeldzaamste kranswiergemeenschappen van ons land. Maatregelen om het habitatype uit te breiden zijn inmiddels in gang gezet.

4.1.6 Drijvende waterweegbree

Voor drijvende waterweegbree ligt de bijdrage in de laagste klasse: C, de bijdrage van Sarsven en De Banen voor H1831 aan de landelijke doelstelling bedraagt minder dan 2%.

De landelijke staat van instandhouding van drijvende waterweegbree is op de aspecten populatie en leefgebied beoordeeld als matig ongunstig. Herstel wordt mogelijk geacht in gebieden waar de soort eerder in het habitatype Zwakgebufferde vennen of in de directe omgeving daarvan is aangetroffen en waar tevens uitbreiding van de oppervlakte van dit habitatype wordt nagestreefd. Bij herstel van het habitatype Zwakgebufferde vennen zijn de omstandigheden gunstig voor herstel van de drijvende waterweegbree.

4.2 Instandhoudingsdoelen

In potentie moet een habitat, zowel als de huidige oppervlakte wordt behouden als wanneer deze moet worden uitgebreid, de kenmerken vertonen van drie kwaliteitseisen:

1. Ten eerste moet worden voldaan aan de abiotische randvoorwaarden.
2. Ten tweede toont de aanwezigheid van typische soorten de kwaliteit aan van het habitatype; dit betreffen amfibieën, haften, kokerjuffers, kranswieren, libellen, vaatplanten en vogels.
3. Tenslotte wordt de potentie, ofwel de kwaliteitseisen van een habitatype, beoordeeld aan de hand van overige kenmerken van een goede structuur en functie.

Tezamen vormen deze drie kwaliteitseisen de basis om de potentie van een gebied te beoordelen.

Ad 1: Abiotische randvoorwaarden

Geconstateerd kan worden dat er een sterke samenhang is in de abiotiek tussen de vennen (H3110 en H3130), kranswierwateren (H3140) en het leefgebied van de drijvende waterweegbree (H1831).

- Zeer zwak gebufferde vennen komen voor als heidevennen met een kale zandbodem arm aan organisch materiaal. Het venwater behoort glashelder te zijn en voedselarm. Tegenwoordig is het venwater vaak niet meer helder en komen isoëtiden voornamelijk als oevervegetatie voor. Niet alleen gehalten aan stikstof en fosfor zijn laag, ook de hoeveelheid voor plantengroei beschikbaar koolstof is in het water zeer beperkt. De voor dit habitatype kenmerkende soorten als biesvarens en Waterlobelia kunnen in deze koolzuurarme wateren overleven doordat ze in staat zijn koolstof uit de bodem op te nemen en inwendig koolstof te recirculeren.

Voor het behoud van de (zeer) voedselarme (en koolstofarme) omstandigheden is het essentieel dat het gehalte aan organische stof gering is. Afvoer van organisch materiaal kan optreden door gedeeltelijke droogval, waarbij het organisch materiaal op de droog gevallen oever wordt afgebroken en als CO₂ naar de lucht verdwijnt, en door windwerking op het water, waarbij het organisch materiaal van de op wind en golfslag geëxponeerde zijde door de onderstroom wordt meegenomen naar de luwe zijde van het ven. Deze windwerking treedt vooral op bij wat grotere vennen, die in een open landschap vrij voor de wind liggen. Daarnaast kan doorstroming met voedselarm water zorgen voor afvoer van organisch stof, naast menselijke activiteiten, zoals plaggen.

- Zwakgebufferde vennen komen voor als (heide)vennen en onderlopende slenken in de hogere zandgronden en als min of meer geïsoleerde poelen aan de randen van rivier- en beekdalen. Daarnaast komen de kenmerkende vegetatietypen soms voor in leemputten. In vergelijking met die van de zeer zwak gebufferde vennen (H3110) zijn de kenmerkende plantensoorten van zwakgebufferde vennen minder goed aangepast aan het groeien in koolstofarm water. De concentratie koolzuur in het water is hoger (door kwel, organisch materiaal e.d.), waardoor een groter scala

aan ondergedoken planten in staat is voldoende koolstof op te nemen. De buffering wordt verzorgd door kwel van licht aangerijkt lokaal grondwater, toevoer van gebufferd, maar voedselarm oppervlaktewater en/of door verweerbare mineralen in een kleiige of lemige bodem. In het verleden kon wellicht ook kleinschalig menselijk gebruik, zoals schapen wassen, voor enige buffering zorgen.

- Door kranswieren gedomineerde vegetaties komen alleen voor in helder water met een doorzicht tot op de bodem. Vaak is de bodem relatief voedselrijk maar de fosfaatgehalten in het oppervlaktewater zijn zeer laag. Optimale waarden voor het habitatype in gebufferde meren en petgaten liggen tussen de 0,04 en 0,1 mg P-totaal per liter water. In kleinere, zwakgebufferde wateren (duinpoelen, vennen) liggen deze gehalten tussen 0,04 en 0,01 mg/l. Uitzondering vormen brakke wateren met Brakwater kransblad. Hier bepalen andere factoren dan fosfaat de helderheid van het water en kan het fosfaatgehalte veel hoger zijn. Kalk en ijzer in de bodem spelen een belangrijke rol bij de vastlegging van fosfaat in de bodem.
Wat betreft de hardheid van het water en het zoutgehalte dient onderscheid te worden gemaakt tussen wateren die worden gedomineerd door soorten uit het geslacht *Chara* (kransblad) en *Nitellopsis* (sterkranswier), en wateren die worden gedomineerd door *Nitella* (glanswier). Door kransbladen en sterkranswieren gedomineerde vegetaties komen vooral voor in harde, neutrale tot basische wateren. De hier voorkomende kranswieren zijn aangepast aan het leven in hard water doordat ze in staat zijn bicarbonaat te gebruiken als koolstofbron. Bij de opname van bicarbonaat wordt kalk gevormd die deze kranswieren oppervlakkig bedekt. De gevoeligheid voor zout is gering. De meeste kranswieren gedijen goed in zwak brak water, waar ze minder concurrentie van hogere waterplanten ondervinden. Het Brakwater kransblad heeft zelfs een duidelijke voorkeur voor licht tot matig brakke wateren, met chloridegehalten van enkele duizenden milligrammen per liters.
Glanswieren komen voornamelijk voor in zachte wateren. De associatie van doorschijnend glanswier komt voor in zeer zoet, zwak zuur tot neutraal water, vooral in zwak gebufferde vennen.
- Een belangrijk kenmerk van Drijvende waterweegbree is haar geringe concurrentiekracht. Het open water of de kale bodems van pas gegraven of regelmatig geschoonde poelen en vennen bieden een geschikt vestigingsmilieu, maar de soort verdwijnt daarna tenzij er factoren of processen in het spel zijn die dichtgroei van de plek met andere soorten tegengaan. De soort kan bijvoorbeeld even goed lang standhouden op geregeld sterk uitdrogende oevers als in stromend water en in grote wateren waar golfwerking en erosie optreden. Ook waar voedselarme omstandigheden een hoge biomassa-productie belemmeren en in diep water waar licht een beperkende factor is handhaaft ze zich.
Tegenover het geringe concurrentievermogen van de soort staat een groot verspreidingsvermogen. Ondergedoken populaties van het kruipend moerasscherm zijn in staat zich vegetatief voort te planten, via uitlopers van de wortelrozet die afbreken en elders wortelen. Op oevers gedraagt de soort zich als een eenjarige plant die rijkelijk bloeit en zaad vormt. Het zaad kan onder gunstige omstandigheden 80 jaar kiemkrachtig blijven. Dispersie van zaad vindt waarschijnlijk plaats via watervogels, waardoor grote afstanden kunnen worden overbrugd. (Ministerie van LNV, 2009).

Ad 2: Typische soorten

- Binnen de vennen komen vaak verschillende plantengemeenschappen voor door verschillen in waterdiepte en droogval, maar ook door verschillen in buffering en voedselrijkdom als gevolg van verschillen in de invloed van kwel, beekwater of lemigheid.
De kenmerkende soorten van de associatie van biesvaren en waterlobelia verschillen in hun voorkeur voor waterdiepte en in tolerantie voor droogval. Aan deze voorwaarden kan worden

voldaan in vennen met een diep centrum en zeer geleidelijk oplopende oevers. Grote biesvaren komt in dieper water voor en verdraagt geen droogval. kleine biesvaren verdraagt slecht sporadische droogval (herhalingstijd van enkele decennia), waterlobelia komt voor in permanent water maar verdraagt ook droogval en komt voor in af en toe droogvallende (delen van) vennen. De Associatie van Veelstengelige waterbies komt bijvoorbeeld al voor in de minst gebufferde vennen, op kale zandbodems die (deels) droogvallen en grote waterstandstandsfluctuaties kennen (tot ruim anderhalve meter). Het peil fluctueert er mee met de grondwaterstanden in de omgeving.

De Pilvarenassociatie en de Associatie van vlottende bies komen vooral voor in beter gebufferde en daardoor iets voedselrijkere vennen die sterker onder invloed staan van lokale kwel, soms in combinatie met enige instroom van oppervlaktewater. Binnen deze vennen komen beide associaties voor in de droogvallende delen, terwijl de Associatie van Vlottende bies ook voorkomt in niet of nauwelijks droogvallend, ondiep open water.

De Associatie van Ongelijkbladig fonteinkruid is gebonden aan hooguit kort droogvallende ondiepe tot diepe vennen, die licht tot matig voedselrijk zijn en relatief sterk gebufferd. De Naaldwaterbies-associatie komt voor op plekken waar de bodem bedekt is met slibbig materiaal, zoals aan de luwe zijde van grotere vennen, in vennen met enige instroom van beekwater en in leemputten.

De Associatie van waterpunge en oeverkruid komt alleen voor in de sterkst gebufferde vennen, die voorkomen op plekken waar zich ondiep in de ondergrond kalkhoudende sedimenten bevinden, zoals in delen van de Gelderse Achterhoek en Twente.

- De kranswieren zijn goed aangepast aan pioniersituaties. Zo kunnen ze zich snel vermeerderen, zowel vegetatief (middels broedknolletjes) als via sporen. De sporen behouden hun kiemkracht vele jaren lang. Bovendien kunnen de soorten over grote afstanden verplaatst worden door watervogels. De kranswierbegroeiingen hoeven zich echter niet steeds opnieuw te vestigen. Onder geschikte condities kunnen ze zich langdurig handhaven. In grote wateren kan windwerking of beperkte voedselrijkdom voor een voor kranswieren duurzame situatie zorgen.

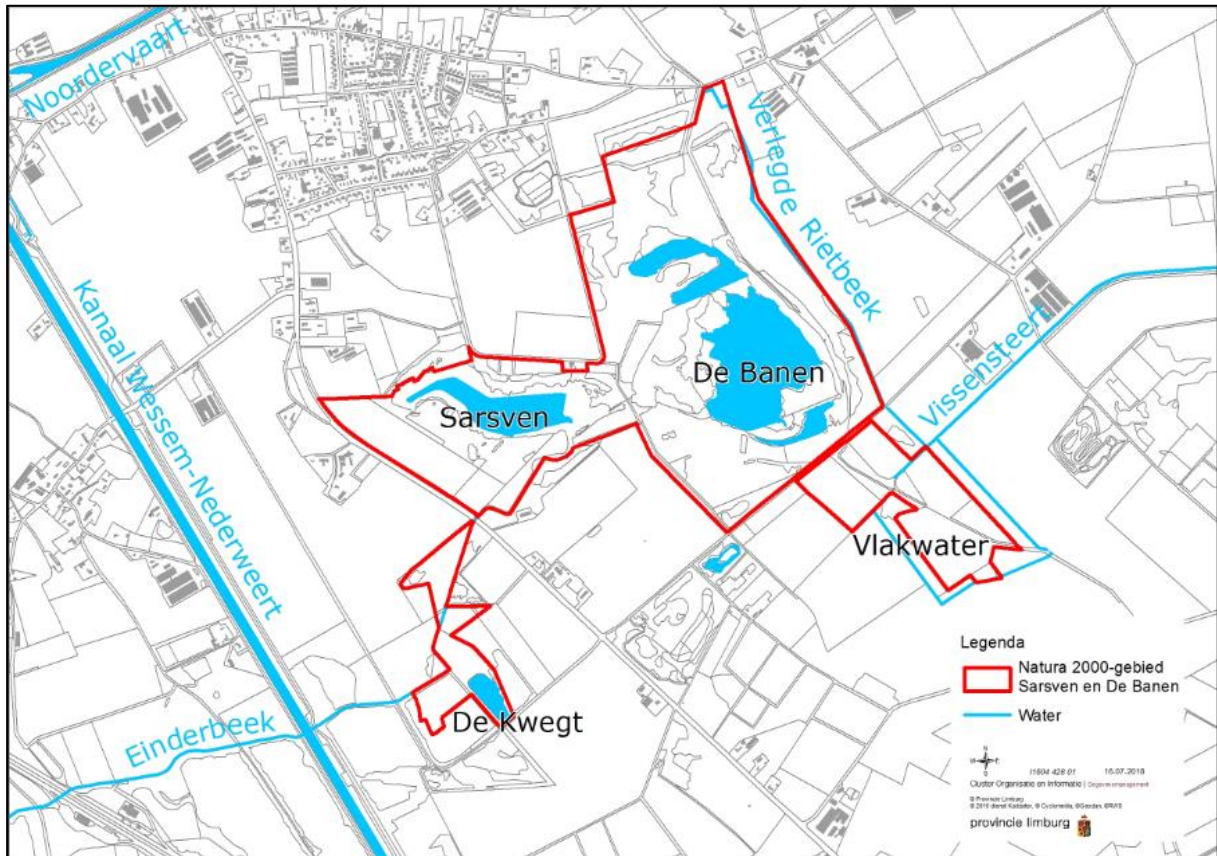
Ad 3: Overige kenmerken van een goede structuur en functie

- Voor het habitatype zeer zwakgebufferde vennen gelden de volgende overige kenmerken:
 - Periodiek sterk wisselende waterstanden;
 - Centrale deel van het systeem staat het grootste deel van het jaar onder water;
 - Minerale zandbodem;
 - Geen of weinig dominantie van veenmossen en/of slaapmossen (< 20%);
 - Gelegen in een open landschap (zodat sterke windwerking optreedt);
 - Optimale functionele omvang: vanaf enkele hectares.
- Voor het habitatype zwakgebufferde vennen gelden de volgende overige kenmerken:
 - Periodiek wisselende waterstanden;
 - Zandige of venige bodem;
 - Geen of weinig dominantie van veenmossen (< 20%);
 - Optimale functionele omvang: vanaf enkele hectares.
- Voor het habitatype kranswierwateren gelden de volgende overige kenmerken:
 - Dominantie van ondergedoken waterplanten met fijne bladeren;
 - Helder water (doorzicht is tenminste de helft van de diepte);
 - Goede waterkwaliteit (onvervuild, niet te hoog fosfaatgehalte);
 - pH > 6.0;
 - Bedekking bodemoppervlak tenminste een derde en een dergelijke bedekking over tenminste 70 % van het waterlichaam;
 - Optimale functionele omvang: vanaf honderden m² (in FGR Hogere Zandgronden en FGR Laagveengebied) of enkele hectares (in FGR Afgesloten Zeearmen).

4.3 Mogelijkheden doelrealisatie

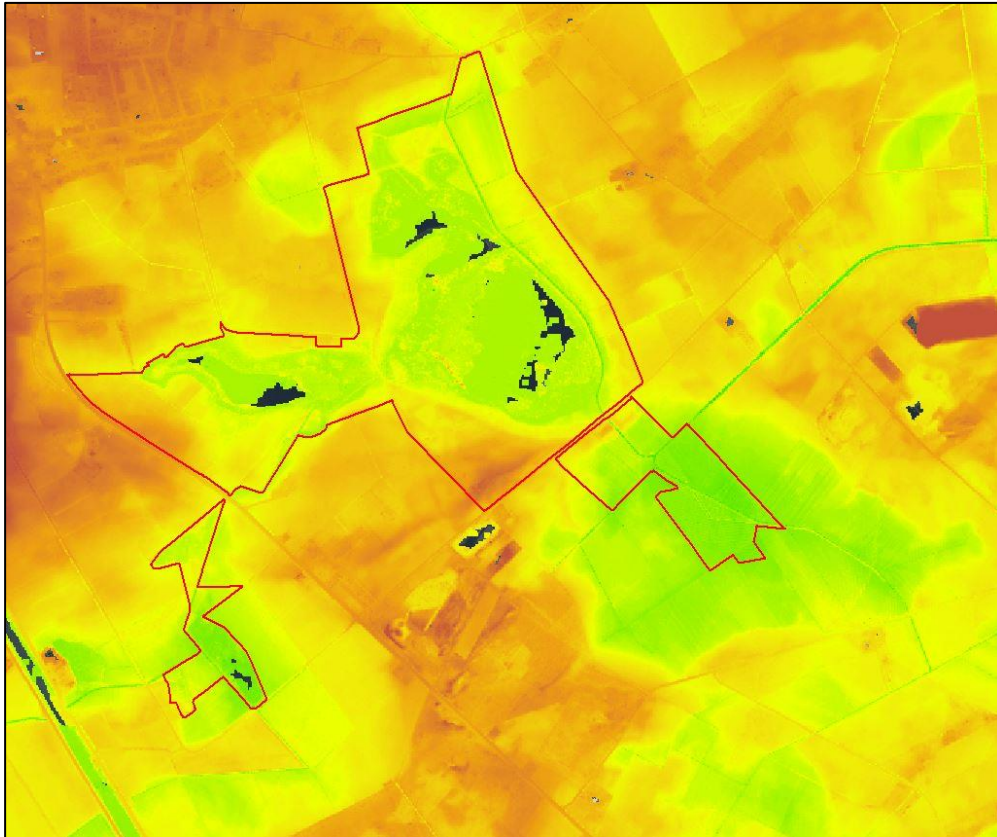
In het Natura 2000-gebied Sarsven en De Banen liggen vier grote natuurgebieden, die onderling een sterke samenhang hebben. Het betreft De Kwegt, Sarsven, De Banen en Vlakwater (zie figuur 4.1).

Figuur 4.1 Toponiemenkaart Natura 2000-gebied Sarsven en De Banen

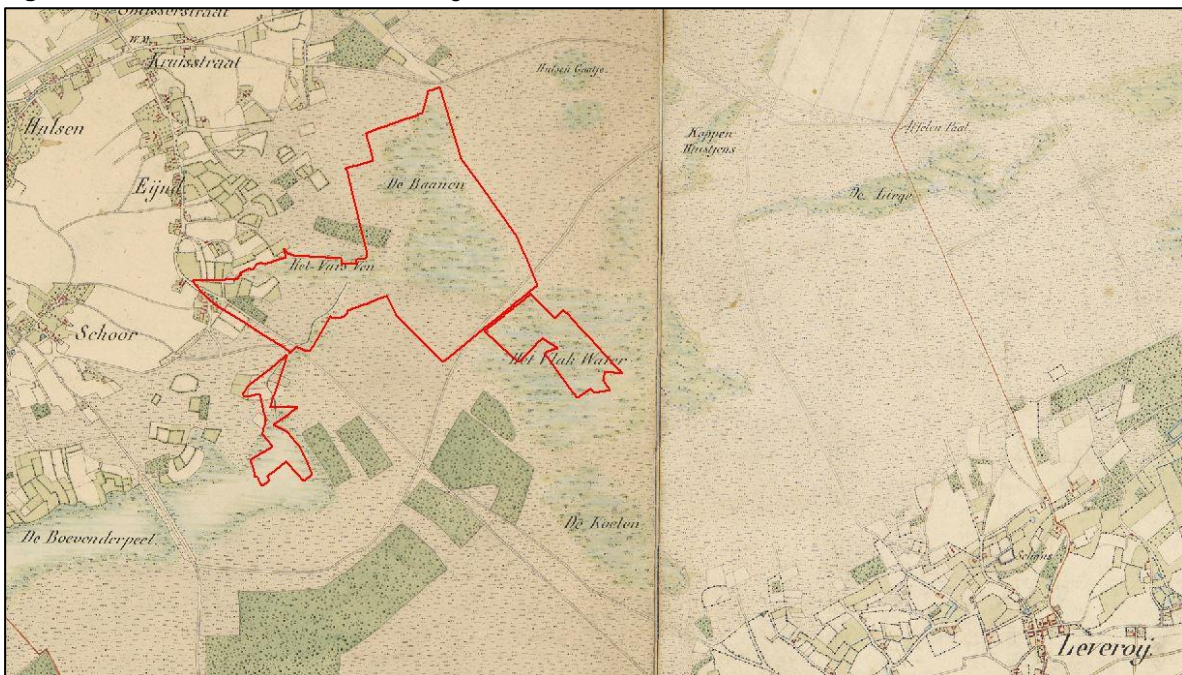
De vier deelgebieden zijn als Natura 2000-gebied aangewezen vanwege de aanwezige natuurwaarden en via de herinrichting geheel in beheer bij het Limburgs Landschap gebracht. Al sinds 1979 is Sarsven en De Banen beschermd vanwege de grote soortenrijkdom en bijzondere natuurwaarden. Deze natuurwaarden heeft het gebied te danken aan de ligging in het landschap. De Kwegt, Sarsven, De Banen en Vlakwater bevinden zich allemaal in de lagere delen van het landschap (zie figuur 4.2).

Figuur 4.2 Hoogtekaart Natura 2000-gebied Sarsven en De Banen

Oorspronkelijk was Vlakwater het meest omvangrijke van deze vier deelgebieden en vormde dit een moeras (zie figuur 4.3). Het Sarsven was een relatief klein natuurgebied, maar op de historische kaart (figuur 4.3) is goed te zien dat de Banen en Vlakwater een groot, vrijwel aaneengesloten natuurgebied vormden, waar de weg banendijk toen en nu nog steeds doorheen liep.

Figuur 4.3 Historische kaart Natura 2000-gebied Sarsven en De Banen omstreeks 1840

Opvallend is het dat de deelgebieden Sarsven en De Banen volledig in het Natura 2000-gebied zijn opgenomen, terwijl De Kwegt en Vlakwater slechts voor een beperkt deel binnen de Natura 2000-begrenzing is gelegen. Dit heeft te maken met de actuele landschapskenmerken. Buiten de begrenzing rondom het deelgebied Vlakwater is sprake van landbouw-ontginning en zijn de natuurlijke kenmerken van een natte laagte met broekbos, moeras of vennen verdwenen. Dit was ten tijde van de ontwerp-aanwijzing (2007) ook in het deelgebied De Kwegt het geval.

Op de Natura 2000-begrenzing rond Vlakwater zijn alle Goudgroene gronden verworven en aan het Limburgs Landschap overgedragen en is inmiddels een waterscheiding aangelegd (zie figuur 4.1) in het kader van de IGU (Integrale Gebiedsuitwerking) "Sarsven en De Banen naar een hoger peil".

Hiermee kunnen buiten het Natura 2000-gebied landbouw-peilen worden gehanteerd, terwijl tegelijk binnen het gebied mogelijkheden zijn om de verdroging te bestrijden en de natte natuur te herstellen.

4.3.1 Profielen

De leeswijzer bij de profielendocumenten (september 2014) biedt een klassenindeling voor optimale functionele omvang. In de profielendocumenten worden, per habitatype, bij de kwaliteitseisen van het habitatype onder de kop de optimale functionele omvang genoemd. Hierbij is gebruik gemaakt van classificatie. De klassen verschillen onderling een factor tien en geven dus niet meer dan een orde van grootte weer. De klasse moet zó worden geïnterpreteerd dat er vanaf een bepaalde orde van grootte sprake is van een optimale omvang. Eén of meerdere klassen groter is aan te bevelen, maar niet strikt noodzakelijk.

Tabel 4.9 Klassen voor optimale functionele omvang volgens leeswijzer bij profielendocument

Klasse	omschrijving	Motivering
A	Vanaf tientallen m ²	Toegepast indien de minimaal meetbare omvang 10 m ² (0,1 are) is
B	Vanaf honderden m ²	Toegepast indien de minimaal meetbare omvang 100 m ² (1 are) is, er geen (ruimtevragende) interne abiotische variatie is, de vegetatiestructuur eenvoudig is en er geen typische diersoorten zijn
C	Vanaf enkele hectares	toegepast indien (kleinschalige) abiotische variatie belangrijk is, de vegetatiestructuur (kleinschalig) gevarieerd moet zijn en/of typische diersoorten (beperkte) aanvullende eisen stellen
D	Vanaf tientallen hectares	toegepast indien een in omvang beperkt geomorfologisch proces intern actief moet zijn, de vegetatiestructuur grootschalig gevarieerd moet zijn (incl. alle typen met een bosstructuur) en/of de typische diersoorten verdergaande aanvullende eisen stellen
E	Vanaf honderden hectares	toegepast indien een grootschalig geomorfologisch proces intern actief moet zijn om het type op een natuurlijke wijze in stand te houden

Tabel 4.10 Klassen voor optimale functionele omvang volgens leeswijzer bij profielendocument

Code	Habitatype	Klasse	Optimale functionele omvang
H3110	Zeer zwakgebufferde vennen	C	vanaf enkele hectares
H3130	Zwakgebufferde vennen	C	vanaf enkele hectares
H3140	Kranswierwateren	B	vanaf honderden m ²

4.3.2 Minimumarealen natuurdoeltypen

Voor elk natuurdoeltype is uitgerekend welke oppervlakte nodig is om de doelsoorten behorend tot het natuurdoeltype een kans te bieden op een duurzaam voortbestaan binnen dat natuurdoeltype (NDT) (Bal *et al.*, 2001). Om ruimte te bieden aan een compleet ecosysteem wordt uitgegaan van een oppervlakte dat nodig is voor 75% van het totaal aantal diersoorten behorend bij een NDT.

H3110 Zeer zwakgebufferde vennen

Handboek NDT Zwakgebufferd ven (3.22)

Minimumareaal: 5 ha (voor 75% van het potentiële aantal voortplantende fauna-doelsoorten). Dit sluit goed aan op het profielendocument, dat het heeft over een optimale functionele omvang van enkele hectaren.

H3130 Zwakgebufferde vennen

Handboek NDT Zwakgebufferd ven (3.22)

Minimumareaal: 5 ha (voor 75% van het potentiële aantal voortplantende fauna-doelsoorten).

H3140 Kranswierwateren

Handboek NDT Gebufferd meer (3.18) en/of Zwakgebufferd ven (3.22)

Minimumareaal: 5 ha (voor 75% van het potentiële aantal voortplantende fauna-doelsoorten).

H1831 Drijvende waterweegbree

Uitgangspunt is het NDT zwakgebufferd ven met een minimumareaal van 5 ha.

Tabel 4.11 Uitwerking areaal optimale functionele omvang

Habitattype	Natuurdoeltype	Min. areaal NDT	Huidig areaal	Beoogde uitbreiding	Beoogd doel Sarsven en De Banen
H3110 Zeer zwakgebufferde vennen	Zwakgebufferd ven (3.22)	5 ha	1,8 ha	3,9 ha	5,7 ha
H3130 Zwakgebufferde vennen	Zwakgebufferd ven (3.22)	5 ha	19,6 ha	18,4 ha	38 ha
H3140 Kranswierwateren	Zwakgebufferd ven (3.22)	5 ha	11,2 ha	6,4 ha	17,6 ha
	Gebufferd meer (3.18)				

Uit tabel 4.11 blijkt dat de instandhoudingsdoelen in deze beheerplanperiode voor zwakgebufferde vennen en kranswierwateren gehaald kunnen worden. Het habitattype zeer zwakgebufferde vennen komt maar net tot de vereiste minimumoppervlakte en blijft daarmee bijzonder kwetsbaar, ook al omdat de stikstofdepositie gedurende de komende jaren nog (ver) boven de KDW blijft liggen. De gerealiseerde aangewezen Goudgroene natuur rondom of nabij het N2000-gebied draagt bij aan een robuuste instandhouding ervan.

4.3.3 Gunstige referentiewaarden voor oppervlakte en verspreidingsgebied

In het WOt-rapport 125 “Gunstige referentiewaarden voor oppervlakte en verspreidingsgebied van Natura 2000-habitattypen in Nederland” zijn uitbreidingsdoelen voor habitattypen nader uitgewerkt. De referentiewaarden in dit rapport zijn ecologische waarden die gelden als drempel voor een gunstige staat van instandhouding van habitattypen in Nederland.

Voor Sarsven en De Banen kunnen deze referentiewaarden helpen bij het vaststellen van de toekomstige omvang van de arealen van de habitattypen waarvoor uitbreidingsdoelen zijn opgenomen: zeer zwakgebufferde vennen, zwakgebufferde vennen en kranswierwateren.

4.3.4 Herstelmaatregelen PAS

De atmosferische stikstofdepositie in het gebied is te hoog, waardoor de voedselrijkdom over het algemeen te groot is. Naast brongerichte maatregelen is voor de instandhouding van de habitattypen herstelbeheer nodig om de effecten van de hoge stikstofdepositie tegen te gaan. Het ontwikkelen van een hydrologisch natuurlijk en robuust systeem en het verwijderen van slib, voedselrijke bovengrond en snelgroeïende oevervegetaties worden in de PAS-gebiedsanalyse als meest effectieve effect-

gerichte maatregelen opgevoerd. Deze herstelmaatregelen zullen een bijdrage leveren aan de instandhoudingsdoelstellingen van het gebied en dienen periodiek te worden herhaald.

In de gebiedsanalyse is als herstelmaatregel opgenomen dat in het eerste PAS-tijdvak gebiedsgericht ecohydrologisch herstel zal worden uitgevoerd.

4.4 Visie

Dankzij de IGU “Sarsven & De Banen naar een hoger peil” is een belangrijk deel van de uitbreidingsdoelstellingen uit het Aanwijzingsbesluit al gerealiseerd, vooral het habitatype Zwakgebufferde vennen. Voor de landelijk gezien heel belangrijke Zeer zwakgebufferde vennen is, binnen de begrenzing van het N2000-gebied, het realiseren van meer oppervlakte dan thans aanwezig noodzakelijk en mogelijk. Daarmee ontstaat, zeker als dit de vorm krijgt van een 4^e venlocatie in het N2000-gebied, een robuuste situatie van meerdere vennen, die om de beurt 1x per 20 jaar opgeschoond kunnen worden zonder verlies van natuurwaarden in de periode dat de stikstofdepositie nog veel te hoog blijft voor dit habitatype.

In het deelgebied De Kwegt zijn de inrichtingsmaatregelen van ‘Sarsven en De Banen naar een hoger peil’ afgerond. Een uitbreiding van het vensysteem is gerealiseerd doordat de weg deels is verwijderd en door verhoogd liggende elementen in het landschap te verwijderen. Hierdoor ligt er een aaneengesloten vensysteem, binnen en buiten de Natura 2000-grens, met een waterscheiding tussen natte natuur en het omliggende buitengebied; dat biedt goede kansen om de habitattypen op landschapsschaal te ontwikkelen en voorziet in een ecologische buffer. Het reeds aanwezige zwakgebufferde ven kan hiermee in De Kwegt tot de rand van de Natura 2000-grens ontwikkelen tot een complex van zwakgebufferde vennen (H3130) en kranwierwateren (H3140).

Het Sarsven is sinds 2009 ontwikkeld tot een omvangrijk zwakgebufferd ven. Op korte termijn kan met beheermaatregelen het oeverkruidverbond aan de zuidelijke oever zich verder ontwikkelen. Richting het oosten wordt de bestaande (natuur)verbinding met De Banen behouden. Dat biedt goede kansen om te functioneren als onderdeel van het parelsnoer van peelvennen.

In het deelgebied De Banen zorgen de uitgevoerde herstelmaatregelen ervoor dat het ven weer groeit naar de oorspronkelijke omvang. Dat biedt goede kansen om geschikt biotoop voor kranwieren en zwakgebufferde vennen te ontwikkelen. Dit is eveneens, met de huidige inrichting, de enige plek waar het habitatype zeer zwakgebufferde vennen kans maakt. Om de benodigde kwaliteit te behouden moeten periodiek beheermaatregelen aan de west-, noord en zuidzijde van het ven worden uitgevoerd.

De oostkant van De Banen heeft een geheel nieuw karakter, vanwege de verlegging van de Rietbeek. Het ven is in oostelijke richting aanzienlijk in omvang toegenomen, waarmee het habitatype zeer zwakgebufferde vennen kan ontwikkelen tot de minimale omvang voor een functionele ecologische eenheid en tevens het leefgebied van de drijvende waterweegbree toeneemt. Aan de oostkant vormt een smalle bosstrook de scheiding tussen de nieuwe loop van de Rietbeek en de nieuwe venoever van De Banen. De Banen vindt in het westen via een natuurlijke corridor aansluiting met het Sarsven en sluit in het zuidoosten aan op het Vlakwater.

In het kader van “Sarsven en De Banen naar een hoger peil” zijn werkzaamheden uitgevoerd om de natuurlijke hydrologie van het Vlakwater te herstellen. Bestaande waterlopen in het Vlakwater zijn deels gedempt, deels afgedamd en omgelegd langs de buitengrens van het Natura 2000-gebied. In de goudgroene natuurzone die rond dit deelgebied ligt is een hydrologische bufferzone ontwikkeld. Het Vlakwater zelf bestaat uit broekbos en natte laagten met rabatten. Het Vlakwater biedt waarschijnlijk goede kansen om binnen de begrenzing van het N2000-gebied de uitbreidingsdoelstelling voor zeer

zwakgebufferde vennen op een robuust niveau in te vullen. Gezien de kwetsbaarheid, beperkte huidige omvang in De Banen en het landelijk belang voor de zeer zwakgebufferde vennen is het belangrijk dat onderzocht wordt wat de potenties voor de uitbreiding van het habitattype zeer zwakgebufferde vennen in Vlakwater zijn. Op basis van dit onderzoek kan in de volgende beheerplanperiode besloten worden om hier circa 6 ha zeer zwakgebufferde vennen in te richten zodat de duurzame staat van instandhouding wordt veilig gesteld.

4.5 Uitwerking instandhoudingsdoelen

Het Natura 2000-gebied Sarsven en De Banen is beschermd voor drie habitattypen (zeer zwakgebufferde vennen, zwakgebufferde vennen en kranswierwateren) en één habitatoort (drijvende waterweegbree). De ligging van deze habitattypen is terug te vinden in bijlage 1. Het leefgebied van Drijvende waterweegbree bevindt zich voor een groot deel in zwakgebufferde vennen, met als zwaartepunt het deelgebied De Banen.

Het doel in Sarsven en De Banen is om alle van drie de habitattypen en de –soort uit te breiden, zodat er een robuust ecosysteem in stand kan worden gehouden. Dankzij de IGU wordt voor twee habitattypen en de –soort voldaan aan de uitbreiding, omdat er voldoende omvangrijke vennen kunnen gaan ontwikkelen (zie bijlage 3 en 4). Het in Nederland meest zeldzame habitattype van dit gebied (zeer zwakgebufferde vennen) zal echter op of rond het minimale oppervlakte kunnen komen, wat dit habitattype nog erg kwetsbaar maakt. Kranswierwateren zijn in dit gebied vooral in recent herstelde vennen aanwezig, maar nemen daar na verloop van tijd af. Periodiek herstel is ecologisch slechts eens per 20 jaar verantwoord, dus om behoud van dit habitattype te borgen is het van belang dat er in de tijd verdeeld steeds vennen zijn die recent hersteld zijn en tegelijk ook vennen die met rust gelaten worden ten behoeve van de ontwikkeling van de bijzondere flora en fauna.

De uitgangssituatie in Vlakwater is grotendeels bos, met percelen nat grasland en enkele open wateren (zie figuur 4.4). Vanwege interne drainage en het aanwezige bos is Vlakwater nog niet geschikt om de habitattypen zeer zwakgebufferde vennen en kranswierwateren op korte termijn te realiseren, maar gezien de hoogteligging en oorspronkelijke natuurwaarden, zijn hier wel degelijk mogelijkheden. In de eerste beheerplanperiode van 2018 tot 2024 moet een onderzoek uitwijzen of het mogelijk is om in Vlakwater de uitbreiding van zeer zwakgebufferde vennen te realiseren. Mocht dit niet haalbaar zijn, dan zal het onderzoek moeten uitwijzen welke natuurwaarden er wel haalbaar zijn en zal de voorkeur liggen bij Natura 2000-doelen waarvoor het gebied is aangewezen. Het onderzoek heeft twee belangrijke randvoorwaarden waar rekening mee moet worden gehouden, namelijk de archeologische en landschappelijke waarden en het in beeld brengen van de sociaaleconomische gevolgen voor het omliggende landbouwkundig gebruik. Archeologische vindplaatsen liggen met name dicht langs de Banendijk. In dezelfde (1^e beheerplan-)periode zal ook worden onderzocht of er bij De Kwegt kansen zijn om zeer zwakgebufferde vennen te ontwikkelen en, als de hydrologische buffer geschikt is voor zeer zwakgebufferde vennen, wat de mogelijkheden en belemmeringen vanuit bestuurlijke en sociaaleconomische overwegingen zijn om de vennen buiten het Natura 2000-gebied toe te voegen aan (de begrenzing van) het Natura 2000-gebied Sarsven en De Banen.

Bij de besluitvorming in het voorliggende plan is gebruik gemaakt van een verkenning van de effecten van de potentiële ecologische uitbreidingslocatie op de milieuruimte en ontwikkelperspectieven voor landbouwbedrijven (Pouderoyen Compagnons, 23 nov. 2017). Uit deze verkenning is gebleken, dat realisatie van de uitbreiding in de volgende beheerplanperiode naar verwachting de minste agrarische inpassingsproblemen oplevert, en dat vrijwel alle agrarische bedrijven nog zodanige aanpassingen moeten doen om te voldoen aan de eindnormen van de provinciale Verordening Natura2000 en Veehouderijen (2013), dat de uitbreidingslocaties daardoor op dit moment hooguit in enkele gevallen de ontwikkelingsperspectieven van agrarische bedrijven beïnvloeden.

Figuur 4.4 Hoogtekaart (2016) van Vlakwater

De lichtrode contourlijn binnen de Natura 2000-begrenzing is het laagst gelegen in het landschap

De belangrijkste ontwikkelingen in het kader van de herinrichting (Dienst Landelijk Gebied, 2012) zijn de robuuste vennen De Banen en de hydrologische bufferzone De Kwegt die in de periode 2012-2017 zijn hersteld. In de volgende beheerplanperiodes (2025-2031) ligt het voor de hand dat ook in het deelgebied Het Vlakwater de optimale natuurdoelen worden nagestreefd. Reeds in het herinrichtingsproject “Sarsven en De Banen naar een hoger peil” is de hydrologie verbeterd en op termijn zijn er wellicht kansen voor ontwikkeling van zeer zwakgebufferde vennen. In deze beheerplanperiode (2018-2024) is een onderzoek voorzien om de potenties voor natuurontwikkeling in het Vlakwater en de sociaaleconomische gevolgen daarvan in beeld te brengen. Op basis van dit onderzoek kan ven ontwikkeling aan de orde komen in de volgende beheerplanperiode (2025-2031). Het ligt in de verwachting dat het aan het einde van de 2e beheerplanperiode (voor 2031) weer nodig is om zorgvuldig herstel van het Sarsven uit te voeren, want dan is het inmiddels al weer 20 jaar geleden op deze locatie. In de 3e beheerplanperiode zal het weer nodig zijn om zorgvuldig herstel van De Banen en De Kwegt uit te voeren.

5 Natura 2000-maatregelen: Wat gaan we doen om resultaten te bereiken?

5.1 Instandhoudingsmaatregelen

5.1.1 PAS-maatregelen ten behoeve van stopzetten achteruitgang

Deze paragraaf gaat in op PAS-herstelmaatregelen (Provincie Limburg, 2017) die de Natura 2000-instandhoudingsdoelen ondersteunen, en daarnaast de negatieve gevolgen van de historische en huidige te hoge stikstofdepositie - al dan niet tijdelijk - kunnen bestrijden in afwachting van een verbeterde toestand van de stikstofdepositie. Deze PAS-maatregelen zijn anno 2018 grotendeels gerealiseerd in het kader van de IGU "Sarsven & De Banen naar een hoger peil".

Voorts omvat de PAS voor de langere termijn aanvullende maatregelen die nodig zijn voor het realiseren en instandhouden van de in het aanwijzingsbesluit opgenomen ecologische doelstellingen ten aanzien van habitattypen en/of (leefgebieden van) soorten, waarbij sprake is van areaaluitbreiding en/of verbetering van kwaliteit.

De toegevoegde maatregelen ter bestrijding van de watercrassula, een exoot die de instandhoudingsdoelstellingen bedreigt en daarmee ook het vrijgeven van ontwikkelingsruimte in het kader van de PAS, maken deel uit van de PAS-maatregelen. De beheersing van deze invasieve exoot bestaat uit vier stappen:

1. Vroegtijdig ontdekken en bestrijden eerste vestiging (= monitoring);
2. Voorkomen verspreiding (= zeer voorzichtig zijn in regulier beheer);
3. Bestrijden van lokale kleine populaties (= regulier beheer)
4. Voorkomen (= mbv. zaden de beoogde planten concurrentiekracht en voorsprong geven op de watercrassula na opschoning van een ven; daartoe bijdragen aan ontwikkeling van een zadenbank).

Het reguliere beheer is geen onderdeel van de PAS-herstelmaatregelen. De maatregelen in het kader van de PAS betreffen extra maatregelen die in eerste instantie (eerste PAS-tijdvak) nodig zijn voor behoud van het areaal en de kwaliteit van de habitattypen en/of leefgebieden.

Tabel 5.1 Overzicht PAS-herstelmaatregelen Sarsven en De Banen in het eerste PAS-tijdvak 2015-2021

Habitatt-type	Code	Omschrijving	Omvang	Potentiele effectiviteit ● = klein ●● = matig ●●● = groot	Respons tijd	Frequentie uitvoering	Overige opmerkingen
Alle	146.Bm.81	Verordening Veehouderijen en Natura 2000	n.v.t.	●●●	>10 jaar	Cyclisch	Geen locatie-specifieke maatregel
Alle	146.H.137	Peilgestuurde drainage	100 ha	●●●	1-5 jaar	Eenmalig	
Alle	146.H.166	Plaatsen stuwen in boerensloten	4 stuks	●●●	1-5 jaar	Eenmalig	
Alle	146.H.136	Omleiden Rietbeek en Einderbeek	9000 m	●●●	1-5 jaar	Eenmalig	
Alle	146.H.140	Verondiepen en dempen watergangen	3500 m	●●●	1-5 jaar	Eenmalig	
Alle	146.H.138	Plaatsen gemaal	1 stuks	●●●	1-5 jaar	Eenmalig	
Alle	146.H.135	Omzetten akker naar grasland	20 ha	●●●	1-5 jaar	Eenmalig	Maatregel buiten het Natura 2000-gebied
Alle	146.Vh.226	Verwijderen organisch sediment	20 ha	●●●	1-5 jaar	Eenmalig	Opschonen De Banen
Alle	146.Vh.143	Vrijzetten venoevers	17 ha	●●●	< 1 jaar	Eenmalig	De Banen
H3130, H1831	146.Vh.199	Verwijderen van organische sedimenten	1,1 ha	●●●	1-5 jaar	Cyclisch	De Kwegt respons-tijd <1 jaar (abiotisch), 1-5 jaar (biotisch)
H3130, H1831	146.Vh.206	Vrijzetten venoever De Kwegt	0,4 ha	●●●	< 1 jaar	Cyclisch	De Kwegt
H3130, H1831	146.Vh.213	Vrijzetten venoever Sarsven	1,0 ha	●●●	< 1 jaar	Eenmalig	Sarsven
Alle	146.Bi.141	Vrijstellen inziggebied van bos	17 ha	●●●	< 1 jaar	Eenmalig	
H3130, H1831	146.Bi.178	Vrijstellen inziggebied van bos	1,7 ha	●●●	< 1 jaar	Eenmalig	De Kwegt
Alle	146.Vw.1	Aankoop nieuwe natuur en inrichting	71,2 ha			Eenmalig	
H3110, H3130, H3140, H1831	146.N.Oz.500	Onderzoek naar en vorming van zaadbank van gewenste planten (om concurrentie met watercrassula aan te kunnen na opschoning van vennen)	1 stuks	●	n.v.t.	Eenmalig	In samenwerking met andere belanghebbende instanties

Ingeval zich desondanks en onverwachts toch een omvangrijke infectie met watercrassula ontwikkelt in één van de vennen, zal de provincie, teneinde de instandhoudingsdoelen en de economische ontwikkelingsruimte in het kader van de PAS veilig te stellen, ad hoc ingrijpende herstelmaatregelen tot stand brengen (droogleggen, schoonmaken van exoten, herinzaai met beoogde plantensoorten).

5.1.2 Natura 2000-maatregelen voor de realisatie van de instandhoudingsdoelen

Voor een duurzame staat van instandhouding van de drie habitattypen en het leefgebied van de habitatsoort is het vereist dat de PAS-herstel- en inrichtingsmaatregelen worden opgevolgd door beheermaatregelen. In het IGU zijn de abiotische randvoorwaarden geoptimaliseerd voor de aangewezen habitattypen en –soort. Gedeeltelijk voorziet de IGU ook in de inrichting van de nieuwe natuur binnen het Natura 2000-gebied. Al deze uitbreidingsmaatregelen zijn terug te vinden in tabel 5.1 en tabel 5.2

Tabel 5.2 Inrichtingsmaatregelen ten behoeve van realisatie uitbreidingsdoelen

Habitat-type	Code	Omschrijving	Omvang	Potentiele effectiviteit ● = klein ●● = matig ●●● = groot	Respons-tijd	Frequen-tie uit-voering	Overige opmerkingen
H3110, H1831	146.N.Oz.1	Onderzoek naar potentie tbv. zeer zwakgebufferde vennen in Vlakwater (binnen N2000-grens) en De Kwegt (buiten N2000-grens)	1 stuks	●●		Eenmalig	De hydrologie is al wel verbeterd door interne ontwatering te dempen en agrarische afwatering rondom het natuurgebied te leiden. Ook H3130 en H1831 profiteren van ven-ontwikkeling in deze laagte.
H3110, H3130, H1831	146.N.i.303	Aanbevelingen onderzoek (146.N.Oz.1) behandelen	Nog onbekend	●●●	1-5 jr. (start in 2 ^e plan-periode)	Nog onbekend	Het deelgebied Vlakwater binnen Natura 2000 is hydrologisch losgekoppeld van de omliggende landbouwgronden. Rekening houdend met archeologische waarden en sociaal- economische belangen kan hier door afgraving ven-ontwikkeling plaatsvinden

De herinrichting volgens Sarsven en De Banen naar een hoger peil (Dienst Landelijk Gebied, 2012) heeft de watergang 'Rietbeek' die door het natuurgebied liep omgelegd rondom de grens van het Natura 2000-gebied in het deelgebied Vlakwater. Tevens is de oude waterloop uit functie gehaald en gedempt. Een laatste stap in het kader van natuurherstel is het ontwikkelen van het habitatype zeer zwakgebufferde vennen (H3110), die aansluit in het parelsnoer van vennen. Alvorens verdere inrichting plaatsvindt is een onderzoek gewenst. Hierin wordt gekeken naar de ecologische potenties en de sociaal-economische effecten. Het onderzoek (zie tabel 5.2) is voorzien in deze beheerplanperiode (2018-2024). Vervolgstappen die voortvloeien worden behandeld in de volgende beheerplanperiode (2025-2031). In deze (1^e beheerplan)periode zal ook worden onderzocht of er bij De Kwegt kansen zijn om zeer zwakgebufferde vennen te ontwikkelen en wat de mogelijkheden en belemmeringen zijn om deze recent ontwikkelde hydrologische bufferzone buiten het Natura 2000-gebied toe te voegen aan de begrenzing van het Natura 2000-gebied.

5.2 Communicatie- & educatiemaatregelen

Om de ontwikkeling en samenwerking gedurende de looptijd van het N2000-plan te kunnen volgen, zal de gemeente Nederweert in samenwerking met het Limburgs landschap ervoor zorgen dat lokale betrokkenen ten minste 1 keer gedurende de looptijd van het N2000-plan bijeenkomen met als functie de voortgang van de N2000-planmaatregelen in de gaten te houden.

- Ad hoc communicatie (formeel, periodiek, onverwachts, aansturing van educatie en burgerparticipatie) gedurende de looptijd van het N2000-plan;
- Jaarlijkse/periodieke formele voortgangs-bijeenkomst.

Bij de ontwikkeling van dit Natura 2000-plan is ingezet op het betrekken van de verschillende maatschappelijke partijen. Het is van belang dat de afronding van de plan-fase wordt opgevolgd door een participatief proces gedurende de uitvoering en looptijd van het Natura 2000-plan.

Tabel 5.4 Natura 2000-communicatiemaatregelen Sarsven en De Banen

Habitat-type	Code maatregel	Omschrijving	Omvang	Frequentie uitvoering	Opmerkingen
Alle	146.c.304	Versterken draagvlak en betrokkenheid	3 x	Ad hoc	Met name gericht op verhogen draagvlak, informeren omwonenden en ondernemers en naamsbekendheid van Natura 2000 in het algemeen en Sarsven en De Banen specifiek uitdragen
Alle	146.c.305	Voortgang evalueren	3 x	1 keer per 1 a 3 jaar	Agenda bepalen aan de hand van actuele zaken

Deze betrokkenheid is ook waardevol voor de evaluatie van het N2000-plan aan het eind van de looptijd. Naast het betrekken van een lokale overleggroep wordt ook ingezet op het versterken van de naamsbekendheid van Natura 2000 bij bezoekers van Sarsven en De Banen. Hierbij moet worden gedacht aan open informatiedagen (zoals presentaties of excursies) en aan het plaatsen van Natura 2000-welcomsborden, waarop het logo, de gebiedsnaam en de kernboodschap van wat Natura 2000 is.

De ontwikkeling van het Natura 2000-plan Sarsven en De Banen is mede tot stand gekomen dankzij actieve betrokkenheid uit de streek. Deze aanpak biedt een goed inzicht in de beleving van het natuurgebied en de waarde van de lokale kennis en inzet.

5.3 Monitoringsmaatregelen

5.3.1 PAS-monitoring ten behoeve van stopzetten achteruitgang

Voor het habitattype Kranswierwateren (H3140) zijn onvoldoende gegevens beschikbaar om een trend van de kwaliteit en omvang van het habitattype vast te stellen. De huidige staat van instandhouding in De Banen (het is bekend dat hier kranswierwateren voorkomen in mozaïek met (zeer) zwak gebufferde vennen) en op recent ontwikkelde vennen waar het habitattype mogelijk tot ontwikkeling is gekomen zal daarom tussentijds in het eerste PAS-tijdvak worden vastgesteld. Vervolgens zal later in het eerste PAS-tijdvak opnieuw een kartering plaatsvinden op de locaties waar kranswierwateren voorkomen.

Tabel 5.5 Overzicht PAS-monitoringsmaatregelen Sarsven en De Banen in het eerste PAS-tijdvak (2015-2021)

Habitattype	Code	Omschrijving	Omvang	Frequentie uitvoering	Overige opmerkingen
H3140hz	146.Oz.100	Aanvullende monitoring kranswierwateren	1 stuks	Eenmalig	

5.3.2 Aanvullende Natura 2000-monitoring

De reguliere natuurmonitoring, aangevuld met de tussentijdse monitoring uit de PAS dient te worden aangevuld met monitoring van het functioneren van het nieuwe hydrologisch systeem. Aanvullingen in het Natura 2000-kader zijn alleen voor de Einderbeek noodzakelijk in deze beheerplanperiode (2018-2024).

Tabel 5.6 Overzicht Natura 2000-monitoringsmaatregelen Sarsven en De Banen (2018-2024)

Habitattype	Code	Omschrijving	Omvang	Frequentie uitvoering	Overige opmerkingen
-------------	------	--------------	--------	-----------------------	---------------------

H3130, H1831	146.N.Oz.101	Monitoring doorstroming water Einderbeek en functioneren hydrologie	1 stuks	Eenmalig	
H3110, H3130, H3140, H1831	146.N.M.2	Intensieve monitoring op invasieve exoten watercrassula	Gehele oeverzones	Cyclisch, jaarlijks	

Om vermessing van het water in het Sarsven te voorkomen is een goede doorstroming via de Einderbeek gewenst. In de zomer, vanaf begin juli, is een lager peil in het Sarsven gewenst. Dan valt een deel van de oever droog. Natuurlijke droogval en overstroming van de oevers die de dynamiek van het weer (regenval) in de seizoenen volgt, geeft de kenmerkende oevervegetaties kansen. Om een vinger aan de pols te houden is het nodig om de doorstroming van het water dat via de Einderbeek het gebied uitstroomt en het functioneren van het nieuwe hydrologisch systeem te monitoren.

In tabel 5.7 staat de monitoring die van belang is voor Sarsven en De Banen weergegeven.

Tabel 5.7 Overzicht reguliere en PAS-monitoring Sarsven en De Banen

Monito- ringsdoel	Specificatie monitoring	Frequentie	Regulier/ PAS c.q. N2000-plan	Uitvoerder/ trekker
Vegetatie	Kartering	1 x in 12 jr	Regulier	Limburgs Landschap/ Provincie
Vegetatie	Kartering SNL N4.01 en N6.05 t.b.v. ontwikkeling Kranswierwater en Zwakgebufferd ven	1 x 6 jr	PAS	Limburgs Landschap/ Provincie
Flora	Kartering typische soorten / aandachtsoorten	1 x in 6 jr	Regulier	Limburgs Landschap/ Provincie
Gebieds- schouw	Veldbezoek en overleg met terreinbeheerder inzake stand van zaken uitvoering PAS-maatregelen	Jaarlijks	PAS	Limburgs Landschap/ Provincie
Proces- indicatoren	Vroegtijdig trendwijziging signaleren na uitvoering van PAS-maatregelen	Jaarlijks	PAS	Provincie
Hydrologie	OGOR-meetnet, peilbuizen; meten grondwaterstanden en grondwaterkwaliteit	2 x per jr. kwaliteit dagelijks kwantiteit	Regulier	Provincie
Hydrologie	Oppervlaktewaterkwaliteit	2 x per jr	Regulier	Waterschap

5.4 Maatregelen toezicht en handhaving

Actieve bescherming door toezicht en handhaving en preventie van aantasting is in veel natuurgebieden belangrijk. Jaarlijks worden door het cluster Handhaving handavingsplannen gemaakt, waarin de doelstellingen voor dat jaar worden vastgelegd. Afhankelijk van de prioriteiten kan de nadruk van de handhaving gelegd worden op bepaalde wetgeving. Daarnaast kan in samenwerkingsprojecten met andere handavingsdiensten gekozen worden voor samenwerking of koppeling van handavingsacties. In de looptijd van dit N2000-plan is het gewenst dat er in het handavingsplan specifieke aandacht is voor het handhaven van overtredingen van de Wet Natuurbescherming, die de Natura 2000-waarden aantasten. Hierbij kan worden gedacht aan (illegale) betreding van kwetsbare vegetaties of (illegale) dumpingen in het natuurgebied.

Tabel 5.7 Overzicht handavingsmaatregelen Sarsven en De Banen in de eerste beheerplanperiode (2018-2024)

Habitatype	Code maatregel	Omschrijving	Omvang	Frequentie uitvoering	Opmerkingen
Alle	146.Ha.306	Afspraken maken over handhaving om aantasting van Natura 2000-doelen strafbaar en handhaafbaar te stellen	1 stuks	Eenmalig	Gezien het risico op verstoringen en overtredingen is het belangrijk dat er binnen het algemene handhavingsplan aandacht wordt gegeven aan overtredingen en verbodsbepaling van de Wet Natuurbescherming

Onderstaand (zie tabel 5.8) wordt aangegeven waar, vanuit dit N2000-plan, de prioriteiten voor handhaving liggen.

Tabel 5.8 Prioritaire handhaving voor Natura 2000-gebied Sarsven en De Banen

De genoemde periodes zijn prioritair. Uiteraard dienen de toegangs- en verbodsregels van de beheerder jaarrond te worden opgevolgd.

Waarop handhaven	Doel van handhaving	Waar en wanneer handhaven	Toelichting
Betreding buiten wegen en paden	Typische soorten van Zeer zwakgebufferde vennen en Zwakgebufferde vennen	Gebied: alle venoevers en vennen Periode: 1 maart – 15 oktober	Effect op typische soorten: grote biesvaren, kleine biesvaren, oeverkruid, waterlobelia, kleinste egelskop, kruipende moerasweegbree, moerashertshooi, moerassmele, pilvaren, veelstengelige waterbies, vlottende bies, heikikker, poelkikker, dodaars, bruine winterjuffer, kempense heidelibel, oostelijke witsnuitlibel, sierlijke witsnuitlibel en speerwaterjuffer
Honden aanlijnen	Typische soorten van Zeer zwakgebufferde vennen en Zwakgebufferde vennen	Gebied: alle venoevers en vennen Periode: 1 maart – 15 oktober	Effect op typische soorten: grote biesvaren, kleine biesvaren, oeverkruid, waterlobelia, kleinste egelskop, kruipende moerasweegbree, moerashertshooi, moerassmele, pilvaren, veelstengelige waterbies, vlottende bies, heikikker, poelkikker, dodaars, bruine winterjuffer, kempense heidelibel, oostelijke witsnuitlibel, sierlijke witsnuitlibel en speerwaterjuffer

Ter toelichting op toezicht en handhaving is de volgende uitleg van belang. In dit hoofdstuk staat met welke herstelmaatregelen de instandhoudingsdoelstellingen gerealiseerd worden. Investeren in herstelmaatregelen is niet effectief, als het positieve effect van de maatregelen teniet wordt gedaan door illegale activiteiten. Behalve de uitvoering van fysieke herstelmaatregelen is daarom ook de regulering van projecten en activiteiten belangrijk, als die een significant negatief effect kunnen hebben op de instandhoudingsdoelen (vergunningverlening). Dergelijke regulering is alleen effectief als er voorlichting wordt gegeven over de gewenste en ongewenste activiteiten, als er toezicht is op de naleving van de regels en als er zo nodig repressief handhavend wordt opgetreden in het geval van niet-naleving. Handhaving¹ is daarmee geen doel op zich, maar een middel om de goede staat van instandhouding te bereiken. De noodzaak van repressief optreden is te verminderen door goede communicatie en voorlichting. Voorlichting en toezicht zijn dan ook de eerste stappen in de handhaving van de regels die in het Natura-gebied gelden.

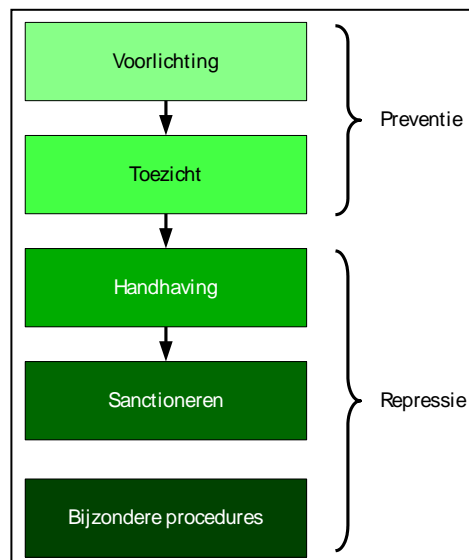
¹ Onder handhaving wordt verstaan: Alle activiteiten gericht op het bereiken van beleidsdoelen door naleving van regels te bevorderen en overtredingen te beëindigen.

Om de doelen van dit Natura2000-plan zo goed en zo efficiënt mogelijk te realiseren, is in het kader van dit Natura2000-plan met de gebiedspartners (lokale bevoegde gezagen) besproken hoe en in welke gevallen zij hun handhavingsbevoegdheden het beste kunnen inzetten.

De provincie verwerkt haar aandeel in toezicht en handhaving in 2018-2019, als de Natura 2000-plannen in grote mate zijn vastgesteld, in het provinciale VTH-uitvoeringsprogramma. In dit provinciale handhavingsplan wordt vastgelegd waar het provinciale toezicht zich op richt en hoe samenwerking en financiering vorm krijgen (strategie en organisatie). Uitgangspunt voor toezicht is het programmatisch handhaven.

Bij het bepalen van de handhavingsprioriteiten in voorliggend Natura2000-plan zijn de partijen betrokken die momenteel een taak hebben bij toezicht en handhaving in het Sarsven & De Banen. Deze prioriteitstelling kan gedurende de beheerplanperiode worden aangepast aan de actuele situatie van bijvoorbeeld verantwoordelijkheden en middelen. Er is ook de mogelijkheid om praktijkacties voortvloeiend uit verschillende wetten, te combineren. Naarmate er meer en betere gegevens beschikbaar komen over de ontwikkeling van de doelstellingen, de handhavingsresultaten en het naleefgedrag, kunnen prioriteiten en accenten bijgesteld worden. Dit zal dan in de voorliggende handhavingsmaatregelen verwerkt worden.

De provincie Limburg is (in de meeste gevallen) bevoegd gezag voor de vergunningverlening in het kader van de Wet Natuurbescherming 2017. Het toezicht en handhaving in deze zal zich met name richten op het toezien op verleende vergunningen en daar eventueel bij gestelde voorwaarden, op de toepassing van de vrijstellingsbepalingen uit hoofdstuk 7 van dit Natura2000-plan en op het opvolgen van meldingen over mogelijke vergunningplichtige activiteiten. Mocht u vermoeden dat er activiteiten in Sarsven & De Banen plaatsvinden die strijdig zijn met de Wet Natuurbescherming of met dit N2000-plan, dan kunt u dit melden bij de milieuklachtentelefoon van de provincie. De Wet Natuurbescherming wordt vooral door handhavers gecontroleerd die in dienst zijn van de Provincie Limburg. Naast geplande handhavingsprioriteiten wordt door de handhavers gereageerd op handhavingsverzoeken of meldingen van derden. Indien een melding van een mogelijke overtreding binnenkomt wordt deze opgepakt door een provinciale handhaver of door de Groene Brigade.

Tabel 5.9 Toezicht- en handhavingsorganisaties

Wie	Welk aspect	Welke wetgeving
Provincie	Vergunningregime	Wet Natuurbescherming
	'Grote' onttrekkingen	Waterwet
Terreinbeherende organisaties (Limburgs Landschap)	Gedrag bezoekers	461 Strafrecht (verboden toegang), alle waar BOA bevoegd voor is (Waterwet, Wet Natuurbescherming, etc.)
	Verontrusten fauna	Wet Natuurbescherming
Waterschap (WL)	Onttrekkingen	Waterwet
	Waterkwaliteit	Wet verontreiniging oppervlaktewateren
Gemeente	Afgraven	Bestemmingsplan aanlegvergunning
	(Illegale) drainages	Bestemmingsplan
Politie		Alle wetgeving

In bovenstaande tabel 5.9 staan bevoegde gezagen en verantwoordelijken voor toezicht en handhaving vermeld. Uiteraard is een goede samenwerking van belang.

5.5 Sociaal-economische beoordeling

De PAS-maatregelen zijn een afweging van ecologisch herstel en biedt ruimte voor economische ontwikkelingen. Hierin is een balans gevonden tussen natuur en economie.

Het inrichtingsplan “Sarsven en De Banen naar een hoger peil” is een gebiedsproces geweest dat door een externe commissie is bewaakt. Hierin zijn vertegenwoordigers van de verschillende belanghebbenden betrokken.

Voorliggend Natura 2000-plan voegt in de eerste beheerplanperiode geen nieuwe elementen met mogelijk nadelige sociaaleconomische effecten toe. De uitbreiding van habitattypen bij De Banen en De Kwegt vloeien voort uit de gerealiseerde inrichtingsmaatregelen en worden opgenomen in de habitattypenkaart. De mogelijke invulling van uitbreidingsdoelen bij het Vlakwater wordt in de 1^e beheerplanperiode (2018-2024) uitgezocht; besluitvorming hierover vindt plaats in het kader van het 2^e Natura 2000-plan (na 2024).

Het Natura 2000-plan voor Sarsven en De Banen is direct afgestemd met Limburgs Landschap, Waterschap Limburg, gemeente Nederweert en de Limburgse Land- en Tuinbouwbond. Daarnaast is een klankbordgroep van de volgende lokale partijen betrokken om input te geven op het N2000-plan: Dorpsraad Nederweert-Eind, Limburgs Landschap, Gemeente Nederweert, 4 lokale landbouw-vertegenwoordigers, Vogelwerkgroep Nederweert, een lokale landbouw/recreatie-ondernemer en WBE De Waterbloem.

5.6 Maatregelenpakket Natura 2000

In tabel 5.10 zijn alle Natura 2000-maatregelen samengevat. Deze zijn gekoppeld aan knelpunten en/of kennisleemten. Daarnaast zijn er ook kansen op het gebied van communicatie. Om naleving van de regels te waarborgen wordt tevens ingezet op handhaving. Het betreft vooral het preventief aanpakken van aantasting van de natuurwaarden en ook reactief handhaven op overtredingen van de Wet natuurbescherming.

Het totale maatregelenpakket is afgewogen tegenover de knelpunten en kennisleemten (zie paragraaf 3.4). In het kader van de PAS zijn de maatregelen bovendien passend beoordeeld. Om te bezien of de maatregelen het behalen van de instandhoudingsdoelen dichterbij brengen is per maatregel weergegeven welke bijdrage het levert aan het oplossen van de knelpunten en kennisleemten (zie tabel 5.10). In de tabel is met een ‘+’ weergegeven wanneer de maatregel een positieve bijdrage levert aan het oplossen van een knelpunt. Wanneer een cel grijs is gemarkeerd, dan levert de maatregel geen bijdrage aan het oplossen van het betreffende knelpunt of de kennisleemte. Uit tabellen 5.1 en 5.3 blijkt welke maatregelen naar verwachting ook in een volgende beheerplanperiode voortgezet moeten worden.

Tabel 5.10 maatregelenpakket Natura 2000 Sarsven en De Banen ten behoeve van de knelpunten

Omschrijving maatregelen	Code	Om- vang	habitattypen	knelpunten									Kennis- leemte	
				1	2	3	4	5	6	7	8	9	1	2
Verordening veehouderijen en Natura 2000	146.Bm.81	n.v.t.	H3110, H3130, H3140, H1831	+	+		+	+			+			
Peilgestuurde drainage	146.H.137	100 ha	H3110, H3130, H3140, H1831	+	+		+	+	+		+			+
Plaatsen stuwen in boerensloten	146.H.166	4 stuks	H3110, H3130, H3140, H1831	+	+		+		+		+			
Omleiden Rietbeek en Einderbeek	146.H.136	9000 m	H3110, H3130, H3140, H1831	+	+		+		+		+			+
Verondiepen en dempen watergangen	146.H.140	3500 m	H3110, H3130, H3140, H1831	+	+		+		+		+			+
Plaatsen gemaal	146.H.138	1 stuks	H3110, H3130, H3140, H1831	+	+		+		+		+			
Omzetten akker naar grasland	146.H.135	20 ha	H3110, H3130, H3140, H1831	+	+		+		+		+			
Verwijderen organisch sediment	146.Vh.226	20 ha	H3110, H3130, H3140, H1831	+	+	+	+				+	+		
Vrijzetten venoevers	146.Vh.143	17 ha	H3110, H3130, H3140, H1831	+	+		+				+	+	+	
Wegnemen organisch sediment	146.Vh.199	1,1 ha	H3130, H1831	+	+	+	+				+	+	+	
Vrijzetten venoever De Kwegt	146.Vh.206	0,4 ha	H3130, H1831	+	+		+				+	+	+	
Vrijzetten venoever Sarsven	146.Vh.213	1,0 ha	H3130, H1831	+	+		+				+	+	+	
Vrijstellen inziggebied van bos	146.Bi.141	17 ha	H3110, H3130, H3140, H1831	+	+		+		+		+			
Vrijstellen inziggebied van bos	146.Bi.178	1,7 ha	H3130, H1831	+	+		+		+		+			
Aankoop nieuwe natuur en inrichting	146.Vw.1	71,2 ha	H3110, H3130, H3140, H1831	+	+		+	+	+		+			
Monitoring watercrassula en ontwikkelen zadenbank	146.N.M.2	32.2ha +1stuk	H3110, H3130, H3140, H1831										+	
Onderzoek naar potenties voor zeer zwakgebufferde vennen in het Vlakwater en De Kwegt	146.N.Oz.1	1 stuks	H3110, H1831				+							+
Consequenties onderzoek (146.N.Oz.1)	146.N.i.303		H3110, H1831		+		+							
Communicatie en educatie	146.N.c.304					+		+						
Voortgang evalueren	146.N.c.305					+		+		+	+			+
Aanvullende monitoring kranwierwateren	146.N.Oz.100		H3140				+						+	
Monitoren hydrologie en doorstroming water Einderbeek	146.N.Oz.101		H3130, H1831		+	+			+	+				
Prioritaire handhavingstaken	146.N.Ha.306						+	+						
				1	2	3	4	5	6	7	8	9	1	2

6 Financiering en subsidieregelingen

6.1 Instandhoudingsmaatregelen

Voor het eerste PAS-tijdvak zijn totale kosten ten uitvoering van de maatregelen, opgenomen in deze gebiedsanalyse, ingeschat op circa € 1.900.000,-. Dekking hiervoor is bij de provincie beschikbaar door het van Rijk gekregen financiële middelen conform het Natuurpact 2013.

Voor de tweede (2021-2027) en de derde (2027-2033) PAS-tijdvakken worden tijdig en vóór afloop van het eerste PAS-tijdvak nadere afspraken gemaakt over de financiën, planning, uitvoering en rapportage voor de in gebiedsanalyse opgenomen herstelmaatregelenpakket. Indien de betreffende budgetten en de nog te maken afspraken onvoldoende zijn voor de uitvoering van het maatregelenpakket, zal worden bezien op welke wijze instandhoudingsdoelstellingen door planaanpassingen binnen het alsdan beschikbare budget gerealiseerd kunnen worden. Dit kan leiden tot een formele aanpassing van het N2000-plan.

De PAS-maatregelen zullen voor het volgende PAS-tijdvak (2021-2027) worden geactualiseerd en in de gebiedsanalyse aangepast. Met de uitvoerende partijen worden afspraken gemaakt over de voortzetting van de uitvoeringsovereenkomsten en/of worden nieuwe uitvoeringsovereenkomsten gesloten.

Tabel 6.1 Kostenoverzicht PAS-herstelmaatregelen Sarsven en De Banen 2015-2021

Maatregel	Kader	Periode	Doel	Kosten
PAS-herstelmaatregelen voor tijdvak 1 (2015-2021)	PAS/IGU	PAS-tijdvak 1	Stopzetten achteruitgang	€ 1.900.000,-
<i>PAS-herstelmaatregelen voor tijdvak 2 & 3 (2022-2033)</i>	<i>PAS</i>	<i>PAS tijdvak 2 & 3</i>	<i>Instandhouden kwaliteit vennen bij infectie met watercrassula</i>	<i>(*)</i>
Totaal				€ 1.900.000,-

* Het 2^e en 3^e PAS-tijdvak vallen buiten de looptijd van dit N2000-plan en zijn niet meegenomen in de begroting

6.2 Communicatie- en educatiemaatregelen

Communicatie en educatie

Bij de ontwikkeling van dit Natura 2000-plan is ingezet op het betrekken van de verschillende maatschappelijke partijen. Het is van belang dat de afronding van de plan-fase wordt opgevolgd door een participatief proces gedurende de uitvoering en looptijd van het Natura 2000-plan. Daarom is er een maatregel opgenomen om periodiek (elke 2 jaar) een klankbordgroep te raadplegen. Deze betrokkenheid is ook waardevol voor de evaluatie van het N2000-plan aan het eind van de looptijd. Naast het betrekken van een klankbordgroep wordt ook ingezet op het versterken van de naamsbekendheid van Natura 2000 bij bezoekers van Sarsven en De Banen. Hierbij moet worden gedacht aan open informatiedagen (zoals presentaties of excursies) en aan het plaatsen van Natura 2000-welkomsborden, waarop het logo, de gebiedsnaam en de kernboodschap van wat Natura 2000 is.

Tabel 6.3 Kostenoverzicht communicatiemaatregelen Sarsven en De Banen 2018 t/m 2024

Maatregel	Code	Kader	Periode	Doel	Kosten
-----------	------	-------	---------	------	--------

Natura 2000-beheerplan Sarsven en De Banen (146), september 2018

Burgerparticipatie / natuureducatie	146.c.304	N2000-plan	2018-2024	Verhogen draagvlak	€ 36.000,-
Contactgroep	146.c.305	N2000-plan	2018-2024	benutten lokale expertise	€ 3.000,-
Totaal					€ 39.000,-

Deels zal het pakket aan communicatiemaatregelen worden ingevuld door lokale initiatieven, maar dit zal worden aangevuld door ondersteuning van Provincie Limburg en het voorzien van Natura 2000-welkomsbord(en).

6.3 Monitoring- en onderzoeksmaatregelen

PAS-monitoring

De ontwikkeling van de verschillende habitattypen en -soort wordt regelmatig door Provincie Limburg gemonitord. Via de PAS werkt dit door in de toetsing van nieuwe plannen en initiatieven van derden.

Realisatie uitbreidingsdoelen

Om aan de instandhoudingsdoelstellingen van dit Natura 2000-gebied te voldoen is een maatregelenpakket voor het behalen van de uitbreidingsdoelen opgesteld. Deze maatregelen zijn in hoofdstuk 5 besproken en de kosten hiervan zijn in tabel 6.2 als totaalpakket weergegeven.

Tabel 6.2 Kostenoverzicht realisatie uitbreidingsdoelen Sarsven en De Banen 2018 t/m 2024

Maatregel	Kader	Periode	Doel	Kosten
Onderzoek naar potenties voor zeer zwakgebufferde vennen in het Vlakwater en bij De Kwegt	N2000-plan	Beheerplan-periode 1	Verkennen potenties voor H3110	€ 25.000,-
Onderzoek naar en vorming van zaadbank van gewenste planten (om concurrentie met watercrassula aan te kunnen na opschoning van vennen)	PAS	PAS-tijdvak 1	Vaststellen mogelijkheden om zaadbank van gewenste oevervegetatie op te bouwen.	€ 25.000,-
Intensieve monitoring op invasieve exoten watercrassula	N2000-plan	Cyclisch, jaarlijks	Kleinschalige infecties vroegtijdig registreren en aanpakken.	€ 15.000,-
<i>Aanbevelingen onderzoek uitwerken</i>	<i>N2000-plan</i>	<i>Beheerplan-periode 2 (2025-2031)</i>	<i>Realisatie uitbreidingsdoelen</i>	<i>Circa € 100.000,- (*)</i>
PAS-monitoring	PAS	PAS-tijdvak 1	Vaststellen staat van instandhouding	€ 50.000,-
Totaal				€ 115.000,-

* Het 2^e en 3^e PAS-tijdvak vallen buiten de looptijd van dit N2000-plan en zijn niet meegenomen in de begroting

De uitvoering van het PAS-maatregelenpakket is de basis voor het realiseren van de uitbreidingsdoelen. Het maatregelenpakket kan daarom alleen de uitbreidingsdoelen realiseren als het als aanvulling op de PAS-herstelmaatregelen wordt uitgevoerd.

6.4 Toezicht en handhaving

Toezicht en handhaving

Jaarlijks worden door het cluster Handhaving handhavingsplannen gemaakt, waarin de doelstellingen voor dat jaar worden vastgelegd. Afhankelijk van de prioriteiten kan de nadruk van de handhaving gelegd worden op bepaalde wetgeving. Daarnaast kan in samenwerkingsprojecten met andere handhavingsdiensten gekozen worden voor samenwerking of koppeling van handhavingsacties. In de looptijd van dit N2000-plan is het gewenst dat er in het handhavingsplan specifieke aandacht is voor het handhaven van overtredingen van de NBwet, die de Natura 2000-waarden aantasten. Hierbij kan worden gedacht aan (illegale) betreding van kwetsbare vegetaties of (illegale) dumpingen in het natuurgebied.

Tabel 6.4 Kostenoverzicht handhavingsmaatregelen Sarsven en De Banen 2018 t/m 2024

Maatregel	Kader	Periode	Doel	Kosten
Toezicht en handhaving	N2000-plan	Beheerplan- periode 1 (2018-2024)	Directe aantasting van Natura 2000-doelen adequaat aanpakken	Regulier beheer
Totaal				Regulier beheer

De Wet natuurbescherming wordt vooral door handhavers gecontroleerd die in dienst zijn van de Provincie Limburg. Naast geplande handhavingsprioriteiten wordt door de handhavers gereageerd op handhavingsverzoeken of meldingen van derden. Indien een melding van een mogelijke overtreding binnenkomt wordt deze opgepakt door een provinciale handhaver of door de Groene Brigade.

6.5 Sociaal economische beoordeling

De PAS-maatregelen zijn noodzakelijk voor ecologisch herstel en bieden ruimte voor economische ontwikkelingen. Hierin is een balans gevonden tussen natuur en economie.

Het inrichtingsplan 'Sarsven en De Banen naar een hoger peil' is een gebiedsproces geweest dat door een bestuurscommissie is bewaakt. Hier zijn vertegenwoordigers van de verschillende belangengroepen en belanghebbenden bij betrokken. Dit Natura 2000-plan voegt in de eerste beheerplanperiode geen nieuwe elementen met mogelijk nadelige sociaal-economische effecten toe. De uitbreiding van (zeer) zwak-gebufferde vennen bij De Banen en De Kwegt vloeit voort uit de gerealiseerde inrichtingsmaatregelen en wordt opgenomen op de habitattypenkaart. De invulling van uitbreidingsdoelen bij het Vlakwater wordt in de 1^e beheerplanperiode onderzocht. Besluitvorming hierover vindt plaats in het kader van het 2^e Natura 2000-plan (2024-2030).

6.6 Samenvatting kosten

In tabel 6.5 zijn alle kosten voor dit Natura 2000-gebied samengevat voor de beheerplanperiode van 2018 t/m 2024.

Tabel 6.5 Kostenoverzicht Sarsven en De Banen voor beheerplanperiode 1 (2018 t/m 2024)

Maatregel	Kader	Periode	Doel	Kosten	Financieringsmogelijkheid
PAS-herstelmaatregelen voor tijdvak 1 (2015-2021)	PAS	PAS-tijdvak 1	Stopzetten achteruitgang	€ 1.900.000,-	PAS
Onderzoek zaadbank tegen watercrassula	PAS	PAS-tijdvak 1	Mogelijkheden opzetten zaadbank bepalen	€ 25.000,-	PAS
Communicatiemaatregelen	N2000-plan	Beheerplanperiode 1 (2018-2024)	Vergroten draagvlak en benutten lokale expertise	€ 39.000,-	N2000
PAS-monitoring	PAS	PAS-tijdvak 1	Vaststelling Svl; Volgen watercrassula	€ 50.000,- € 15.000,-	PAS
Onderzoek uitbreidingsmogelijkheden binnen Vlakwater en bij De Kwegt	N2000-plan	Beheerplanperiode 1 (2018-2024)	Verkennen potenties voor H3110	€ 25.000,-	N2000
Toezicht en handhaving	N2000-plan	Beheerplanperiode 1 (2018-2024)	Directe aantasting van Natura 2000-doelen adequaat aanpakken	Regulier beheer	N2000
Totaal				€ 2.054.000,-	

De PAS-maatregelen zijn in het N2000-gebied vrijwel geheel gerealiseerd en bekostigd via de Herinrichting "Sarsven en De Banen naar een hoger peil". Van de overige N2000-maatregelen is een klein gedeelte (ad € 27.500) voorzien om te realiseren in de periode t/m. 2020 en het merendeel in de periode 2021-2024; realisatie vindt plaats ten laste van het PAS-budget van de provincie. Voor de uitvoering van de PAS- en Natura2000-planmaatregelen zijn subsidieregelingen van toepassing. Het actuele overzicht van deze regelingen en de daarbij beschikbare jaarbudgetten (subsidieplafonds) zijn terug te vinden op de website van de provincie:

https://www.limburg.nl/e_Loket/Subsidies/Actuele_Subsieregelingen/Natuur_Landschap_en_Landbouw.

7 Kader voor vergunningverlening: toetsing huidig gebruik

7.1 Inleiding

Het 'huidig gebruik' bestaat uit de legale gebruiksvormen die in of rondom het Natura 2000-gebied worden uitgevoerd, dus het gangbare gebruik ten tijde van het opstellen van dit N2000-plan. In het vervolg van dit hoofdstuk is beargumenteerd en vastgelegd, welke van de huidige gebruiksvormen in en rond het N2000-gebied gedurende de werkingsduur van het N2000-plan vrijgesteld zijn van de vergunningplicht ex artikel 2.7 2^e lid van de Wet Natuurbescherming 2017. Niet in dit hoofdstuk vrijgestelde gebruiksvormen blijven onderworpen aan de toepasselijke wettelijke bepalingen. In paragraaf 3.3 is beschreven wat de knelpunten zijn met betrekking tot het realiseren van de instandhoudingsdoelstellingen van het Natura 2000-gebied, en in hoofdstuk 5 is beschreven met welke maatregelen, in en rond het Natura 2000-gebied, deze knelpunten worden opgelost. Dit zijn behalve instandhoudingsmaatregelen ook de maatregelen in het kader van het Programma Aanpak Stikstof (PAS). Deze maatregelen kunnen lokaal gevolgen hebben voor de wijze waarop het huidig gebruik kan worden voortgezet. In tegenstelling tot regulering, waarbij een vorm van huidig gebruik in zijn geheel wordt gereguleerd, betreft het in deze gevallen maatwerk, waarbij de gevolgen voor het huidig gebruik beperkt blijven. Wanneer uit de monitoring van de effectiviteit van deze maatregelen blijkt dat de knelpunten niet of niet volledig kunnen worden opgelost, wordt in tweede instantie, aanvullend aan de maatregelen, onderzocht wat de bijdrage van het huidig gebruik aan die knelpunten is en wat de mogelijkheden zijn om middels regulering van het huidig gebruik een verdere bijdrage te leveren aan het oplossen van deze knelpunten. Daarom wordt in dit hoofdstuk een aantal aspecten van het huidige gebruik in en rond het Natura 2000-gebied Sarsven en De Banen beschreven, waarvoor regulering in voornoemd geval mogelijk noodzakelijk kan worden.

Onder huidig gebruik verstaan we binnen het kader van dit Natura 2000-plan: de legale activiteiten die in of rondom het Natura 2000-gebied worden uitgevoerd, dus het gangbare gebruik ten tijde van het opstellen van dit Natura 2000-plan. Nieuwe initiatieven of projecten vallen buiten dit huidig gebruik.

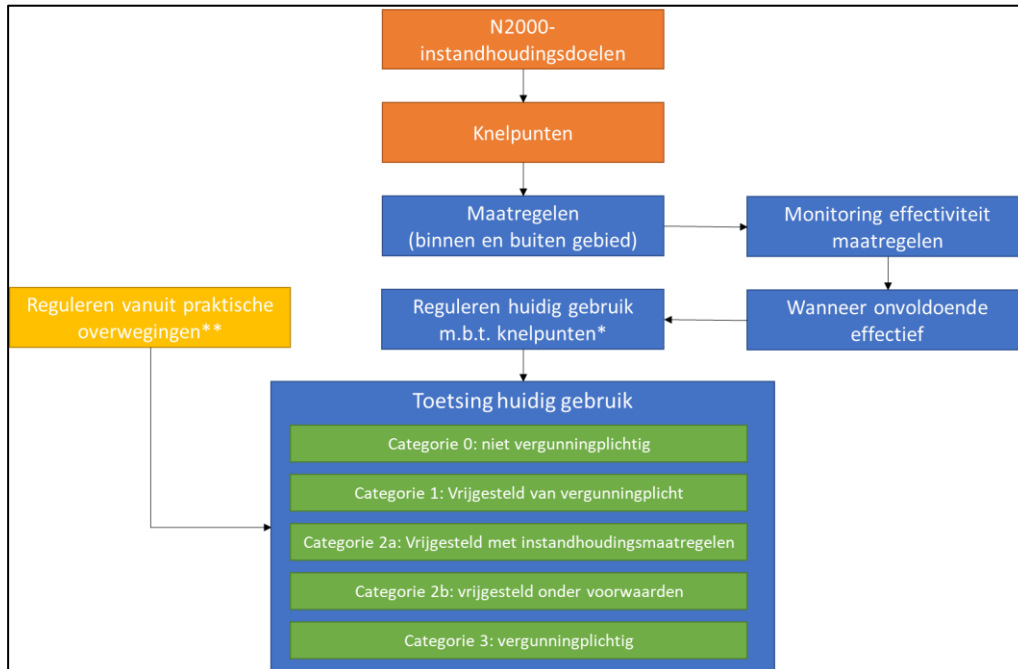
Van een aantal van de gebruiksvormen die in en nabij het Natura 2000-gebied plaatsvindt, is uit praktische overwegingen gekozen deze in het N2000-plan te beoordelen, zodat deze al dan niet onder voorwaarden vrijgesteld kunnen worden van de vergunningplicht op grond van artikel 2.7 van de Wet natuurbescherming' (de 'vergunning Wet natuurbescherming', Wnb). Daarbij kan gedacht worden aan gebruiksvormen die veelvuldig (door vele initiatiefnemers) plaatsvinden of gebruiksvormen waarvoor telkens afzonderlijke Wnb-vergunningen noodzakelijk zouden kunnen zijn (vermindering administratieve lasten). Daarnaast kan het zo zijn dat er gebruiksvormen voorkomen waarvoor geen individuele vergunningplicht bestaat maar waarvan opgeteld wel een effect op het Natura 2000-gebied kan uitgaan. In dat geval is het mogelijk dat daarvoor maatregelen worden genomen (zoals een zoneringsplan in geval van recreatief medegebruik).

In figuur 7.1 is schematisch weergegeven op welke wijze de beoordeling van het huidig gebruik plaatsvindt.

Figuur 7.1 Schematische weergave van de werkwijze bij de toetsing van het huidige gebruik in dit N2000-plan.

* Dit betreffen gebruiksvormen welke een relatie hebben met de in dit hoofdstuk genoemde knelpunten als gevolg van de grondwaterkwantiteit en -kwaliteit en oppervlaktewaterkwaliteit.

** Dit betreffen de volgende gebruiksvormen: natuurbeheer, recreatie, waterbeheer, verkeer, wonen, jacht beheer en schadebestrijding, nutsvoorzieningen.

In hoofdstuk 5 zijn de instandhoudingsmaatregelen beschreven. Deze bestaan deels uit het regulier instandhoudingsbeheer dat in de huidige situatie al wordt uitgevoerd. Dat deel van het beheer is huidig gebruik en komt in dit hoofdstuk ook aan bod en wordt als dat nodig is getoetst. Een ander deel van de instandhoudingsmaatregelen zijn (vaak eenmalige) herstelprojecten die grotendeels al zijn uitgevoerd. Deze maatregelen maken geen onderdeel uit van het huidig gebruik. De toetsing van deze instandhoudingsmaatregelen is beschreven in hoofdstuk 5.

In dit hoofdstuk is aangegeven welke gebruiksvormen zijn beoordeeld en in welke vrijstellings-categorie deze zijn opgenomen. De vrijstelling geldt voor het in dit N2000-plan concreet beschreven en beoordeeld huidig gebruik en voor de wettelijke werkingsduur van dit N2000-plan (6 jaar). Indien niet wordt voldaan aan de voorwaarden of indien het huidig gebruik in betekenende mate wijzigt, dan geldt opnieuw het individuele wettelijke regime.

Een aantal vormen van huidig gebruik wordt in het N2000-plan niet beoordeeld omdat ze bijvoorbeeld al beschikken over een Wnb-vergunning, deze al is aangevraagd, of omdat ze zijn vrijgesteld in andere regelgeving (bijv. via een provinciale verordening) of als er sprake is van huidig gebruik met mogelijke effecten in relatie tot stikstofdepositie. Dit laatste loopt via het separate traject van het PAS. Een vrijstelling zoals hierboven omschreven geldt dus uitsluitend voor de andere aspecten en niet voor de stikstofdepositie. De toetsing betreft bovendien alleen betrekking op hoofdstuk 2 van de Wet Natuurbescherming, i.c. de gebiedenbescherming; het huidig gebruik is in dit N2000-plan niet beoordeeld wat betreft de effecten op het soortenbeleid uit hoofdstuk 3 van de Wnb en wat betreft bosopstanden in hoofdstuk 4 van de Wnb.

De beoordeling bestaat uit drie delen: effectbeschrijving, effectbeoordeling en cumulatietoets. De beoordeling richt zich op de vraag of significant negatieve effecten op de instandhoudingsdoelen voor een habitatype of soort al dan niet kunnen worden uitgesloten, rekening houdend met de maatregelen

Natura 2000-beheerplan Sarsven en De Banen (146), september 2018 72

die in hoofdstuk 5 van dit N2000-plan zijn vastgelegd, de eerder genoemde 'instandhoudingsmaatregelen'. Met andere woorden: staat een vorm van huidig gebruik het halen van de instandhoudingsdoelen mogelijk in de weg? De cumulatietoets geldt voor gebruiksvormen met een klein effect (niet-significant maar ook niet-verwaarloosbaar). Tezamen kunnen deze kleine effecten een groot en wel-significant negatief effect hebben. In dat geval zijn extra maatregelen nodig om het effect te mitigeren of worden aanvullende voorwaarden aan de verschillende gebruiksvormen gesteld.

Als, ook in cumulatie met andere verstoringsbronnen, significant negatieve effecten met zekerheid kunnen worden uitgesloten, kan het gebruik in het N2000-plan worden opgenomen als 'vrijgesteld van de vergunningplicht ex artikel 2.7 van de Wet natuurbescherming'.

Voor het overige huidig gebruik betekent dit dat ze in dit N2000-plan niet expliciet worden vrijgesteld van de Wnb-vergunningplicht. In voorkomend geval zal afhankelijk van de effecten op het Natura 2000-gebied(en) een individuele vergunning benodigd zijn. Dit verloopt dan via het reguliere vergunningenspoor waarvoor de provincie in de regel het bevoegd gezag is.

7.2 Juridisch kader

De juridische basis voor de toetsing van het huidig gebruik ligt in artikel 2.2 lid 2 van de Wet natuurbescherming. Daarin is voorgeschreven dat de provincie "passende maatregelen" moet treffen voor de realisatie van de instandhoudingsdoelstellingen van Natura 2000-gebieden. Het huidig gebruik in en rond het Natura 2000-gebied mag het tijdig behalen van de instandhoudingsdoelen zoals genoemd in hoofdstukken 3 en 4 niet in de weg staan. Wanneer dit wel het geval is, dienen passende maatregelen te worden getroffen. Deze bestaan overwegend uit het uitvoeren van inrichtings- en beheermaatregelen, maar indien nodig ook uit het in overleg tot stand brengen of het opleggen van beperkingen aan het huidig gebruik in/rond het Natura 2000-gebied of aan het laten voortbestaan van (c.q. het achterwege laten van vrijstelling van) de individuele Wnb-vergunningplicht.

7.3 Inventarisatie huidige gebruiksvormen

Het huidig gebruik in en rond het Natura 2000-gebied Sarsven en De Banen per einde 2017 is geïnventariseerd aan de hand van gegevens van Provincie Limburg, Gemeente Nederweert en Waterschap Limburg. Per gebied is een groslijst opgesteld van mogelijke vormen van gebruik. Daarbij is gebruik gemaakt van de zogeheten 'Sectornotities' (Steunpunt Natura 2000 i.s.m. ARCADIS, 2008). Vervolgens is met diverse gebiedskenners de lijst van gebruiksvormen voor dit gebied aangevuld. De op deze wijze opgestelde beschrijving van het huidig gebruik is opgenomen in bijlage 6.

De toetsing van de vormen van huidig gebruik is gebaseerd op de gevoeligheid van de aangewezen instandhoudingsdoelen voor mogelijke verstoringsfactoren. Hulpmiddel daarbij is de effectenindicator 'Natura 2000 – ecologische randvoorwaarden en storende factoren' (figuur 7.2). Dit is een instrument van het rijk waarmee potentiële schadelijke effecten als gevolg van activiteiten en plannen kunnen worden verkend. De effectenindicator geeft generieke informatie over de gevoeligheid van soorten en habitattypen voor de meest voorkomende verstoringsfactoren. Het door de effectenindicator gegenereerde overzicht voor het gebied Sarsven en De Banen is hieronder weergegeven. De informatie uit deze figuur is in samenhang met de gebiedsspecifieke kennis over instandhoudingsdoelen (o.a. uit hoofdstuk 3) gebruikt om de gedachtenvorming over de effectbeschrijvingen en –beoordelingen richting te geven.

Figuur 7.2 Effectenindicator Sarsven en De Banen

Storingsfactor	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19
Drijvende waterweegbree	gevoelig	n.v.t.	zeer gevoelig	zeer gevoelig	niet gevoelig	gevoelig	gevoelig	n.v.t.	niet gevoelig	gevoelig	n.v.t.	gevoelig	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	gevoelig	n.v.t.	gevoelig	gevoelig
Habitattype 3110	gevoelig	gevoelig	zeer gevoelig	zeer gevoelig	gevoelig	gevoelig	gevoelig	...	niet gevoelig	niet gevoelig	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	gevoelig	gevoelig	gevoelig	gevoelig
Habitattype 3130	gevoelig	gevoelig	zeer gevoelig	zeer gevoelig	niet gevoelig	gevoelig	gevoelig	gevoelig	niet gevoelig	niet gevoelig	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	gevoelig	gevoelig	gevoelig	gevoelig
Habitattype 3140	gevoelig	gevoelig	zeer gevoelig	zeer gevoelig	niet gevoelig	gevoelig	gevoelig	niet gevoelig	niet gevoelig	niet gevoelig	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	gevoelig	gevoelig	gevoelig	gevoelig

■ zeer gevoelig
■ gevoelig
■ niet gevoelig
x n.v.t.
... onbekend

7.4 Indeling in categorieën

Afhankelijk van de beoordeling zijn de diverse vormen van huidig gebruik in dit beheerplan ingedeeld in verschillende categorieën. Deze werkwijze wordt hieronder toegelicht. De uitgangspunten en voorwaarden voor de indeling van gebruiksvormen in een of meerdere categorieën worden hieronder beschreven.

Categorie 0: Gebruiksvorm is niet vergunningplichtig en nadere regulering is niet nodig

Onder deze categorie vallen vormen van huidig gebruik die niet vergunningplichtig gesteld kunnen worden, zoals recreatie conform de openstellingsregels, gebruik van infrastructuur, gebruik bestaande woningen en dergelijke. Wanneer regulering van een dergelijke gebruiksvorm niet nodig is, en deze zonder voorwaarden voortgezet kan worden, wordt deze opgenomen in categorie 0.

Categorie 1: Gebruiksvorm vrijgesteld in beheerplan zonder wijzigingen/maatregelen

In deze categorie zijn de vormen van huidig gebruik ingedeeld waarvan vast staat dat ze geen significant negatieve effecten en daarmee geen gevolgen hebben voor het behalen van de instandhoudingsdoelen. Deze vormen van gebruik zijn in dit beheerplan vrijgesteld van de vergunningplicht in het kader van hoofdstuk 2 van de Wet natuurbescherming, zonder aanvullende voorwaarden en zolang het gebruik zich niet in betekenende mate wijzigt.

Categorie 2a: Gebruiksvormen vrijgesteld in beheerplan met instandhoudingsmaatregelen

In deze categorie zijn de vormen van huidig gebruik ingedeeld die op zichzelf mogelijk leiden tot (significant) negatieve gevolgen voor het behalen van de instandhoudingsdoelen, maar waarvan is aangetoond dat de in dit beheerplan opgenomen instandhoudingsmaatregelen voldoende zijn om de instandhoudingsdoelen te garanderen. Deze vormen van gebruik zijn in dit beheerplan vrijgesteld van de vergunningplicht in het kader van Hoofdstuk 2 van de Wet natuurbescherming, mits deze gebruiksvorm niet in betekende mate wijzigt en mits de instandhoudingsmaatregelen van dit Natura 2000-plan tijdig worden uitgevoerd.

Categorie 2b: Gebruiksvorm vrijgesteld in beheerplan met voorwaarden

In deze categorie zijn de vormen van huidig gebruik ingedeeld waarvan significant negatieve gevolgen voor het behalen van de instandhoudingsdoelen volledig kan worden gemitigeerd met aanvullende gebruiksvoorwaarden en/of nadere afspraken. Deze vormen van gebruik zijn in dit beheerplan vrijgesteld van de vergunningplicht in het kader van hoofdstuk 2 van de Wet natuurbescherming als aan de aanvullende voorwaarden wordt voldaan en mits deze gebruiksvormen niet in betekende mate wijzigen.

Categorie 3: Gebruiksvorm niet vrijgesteld in beheerplan: nadere toets of vergunningsprocedure

In deze categorie zijn de vormen van huidig gebruik ingedeeld waarvan (significant) negatieve gevolgen voor het behalen van de instandhoudingsdoelen, ook met mitigatie in de vorm van aanvullende instandhoudingsmaatregelen en/of nadere afspraken, op voorhand – zonder nader onderzoek – niet kunnen worden uitgesloten. Deze activiteiten worden niet in het Natura 2000-plan als vergunning vrij opgenomen. Nader onderzoek naar de effecten zal moeten uitwijzen of regulering noodzakelijk is. De effecten dienen nader te worden onderzocht om te bepalen of er sprake is van een vergunningplicht. Indien dit het geval is, kan deze in de regel worden aangevraagd bij de Provincie Limburg, in bepaalde gevallen bij het ministerie van LNV.

Categorie 0	Huidige gebruiksvorm is niet vergunningplichtig en nadere regulering is niet nodig
Categorie 1	Huidige gebruiksvorm vrijgesteld in N2000-plan zonder wijzigingen/maatregelen
Categorie 2a	Huidige gebruiksvormen vrijgesteld in N2000-plan onder voorwaarde van uitvoering instandhoudingsmaatregelen
Categorie 2b	Huidige gebruiksvorm vrijgesteld in N2000-plan onder gebiedsspecifieke voorwaarden
Categorie 3	Huidige gebruiksvorm niet vrijgesteld in N2000-plan: nadere toets of vergunningsprocedure in kader van Wet natuurbescherming

Als na afloop van een beheerplanperiode (of tussentijds) of als onverwachts of uit uit monitoring-resultaten blijkt dat het behalen van de instandhoudingsdoelen toch gevaar dreigt te lopen), zal het huidige gebruik opnieuw worden beoordeeld. Dat kan leiden tot indeling in een andere categorie, aanpassing van de maatregelen en/of voorwaarden.

7.5 Ecologische effectbeoordeling

7.5.1 Algemeen

De knelpunten in relatie tot de instandhoudingsdoelen zijn beschreven in hoofdstuk 3. Er worden maatregelen, zowel binnen als buiten het gebied, getroffen om deze knelpunten op te lossen. Dit betreffen behalve instandhoudingsmaatregelen ook de maatregelen in het kader van het PAS.

Indien uit de monitoring onverwachts blijkt dat de maatregelen op dit aspect onvoldoende effectief zijn, is in Sarsven en De Banen mogelijk nog sprake van een knelpunt als gevolg van de grond- en oppervlaktewaterkwantiteit en -kwaliteit. In dat geval zal naast mogelijk onderzoek of aanvullende maatregelen, ook gekeken worden naar regulering van vormen van huidig gebruik die aan dit knelpunt bijdragen.

Bij de effectbeoordeling is het van belang dat sinds de jaren '90 diverse herstelmaatregelen in het gebied zijn uitgevoerd die hebben geleid tot een terugkeer van tal van (zeer) zeldzame planten en dieren. Recentelijk zijn ten behoeve van de uitbreidingsdoelstellingen voor de zwak en zeer zwak gebufferde vennen en in het kader van het PAS diverse hydrologische herstelmaatregelen uitgevoerd bij de vennen.

Daarnaast is voor peildynamiek en voldoende toestroom van lokaal afstromend water het bos in het aangrenzende inzijgsgebied gekapt. Het hydrologisch herstel is grootschalig aangepakt om ook bij hoge waterstanden vermessing vanuit agrarische percelen in de omgeving tegen te gaan. Zo is de Rietbeek om het Natura 2000-gebied geleid, waar deze er vroeger doorheen liep. Het Limburgs Landschap monitort in het kader van het natuurbeheer of het noodzakelijk is om aanvullend vegetatie (opslag) te verwijderen. Binnen het gebied zijn voorts alle voormalige landbouwgronden in de afgelopen tien jaar omgezet naar natuurlijke gronden. Dit betreft met name het gebied rondom De Kwegt waar terreinen nieuw zijn ingericht voor natuurbeheer. Ook is, om voedingsstoffen af te voeren, op vrij grote schaal de bovengrond afgeplagd.

7.5.2 Natuurbeheer

Een belangrijk deel van de werkzaamheden in het natuurbeheer is gericht op het realiseren van de instandhoudingsdoelen, dit betreft het instandhoudingsbeheer: beheerwerkzaamheden die plaats vinden ten gunste van de habitattypen en habitatrictlijnsoorten. Dit instandhoudingsbeheer heeft een positief effect op de instandhoudingsdoelen.

De instandhoudingsmaatregelen zoals vastgelegd in hoofdstuk 5 van dit beheerplan zijn gericht op het oplossen van de knelpunten bij het realiseren van aangewezen instandhoudingsdoelen. Uitgangspunt is dat eigenaren en organisaties deze maatregelen op een zorgvuldige en professionele manier uitvoeren en rekening houden met de overige instandhoudingsdoelen, zodat significant negatieve effecten worden voorkomen. De effecten tijdens het uitvoeren van deze maatregelen worden daarom niet afzonderlijk getoetst in deze subparagraaf.

Naast bovengenoemde instandhoudingsmaatregelen worden in en nabij het N2000-gebied nog andere natuurgerichte maatregelen uitgevoerd. Van dit overige natuurbeheer worden hieronder de relevante vormen van gebruik beschreven en getoetst.

Een aantal beheeraspecten, zoals het onderhoud van cultuurhistorische elementen en paden, monitoring en onderzoek en de surveillance ten behoeve van het toezicht en de handhaving hebben geen relatie met de instandhoudingsdoelen. Zij hebben derhalve geen negatief effect op de instandhoudingsdoelen.

Het reguliere natuurbeheer, buiten de aangewezen habitattypen en leefgebieden van aangewezen soorten, heeft in het algemeen geen directe relatie met de instandhoudingsdoelen van het gebied. De vennen in het gebied zijn echter wel toegankelijk voor de grazers. Te intensieve betreding en overbegrazing van de oevers en/of verrijking van de vennen (door uitwerpselen van de grazers in het water) kunnen tot nadelige effecten leiden op de habitattypen. Via monitoring wordt dit door de beheerder in de gaten gehouden zodat tijdig kan worden ingegrepen. Delen van het gebied (waaronder de vennen) worden indien nodig tijdelijk uit de begrazing gehaald door het plaatsen van tijdelijke rasters. Dit wordt gedaan in het kader van PAS-maatregelen. Dit wordt gedaan indien een

situatie van intensieve betreding en overbegrazing van oevers en/of verrijking van de vennen (door mest) dreigt te ontstaan en gebeurt op basis van monitoring door de beheerder.

Het huidige begrazingsbeheer heeft daarmee een neutraal effect op doelstellingen van het gebied.

Conclusie

Het **reguliere natuurbeheer** vormt in zijn huidige vorm en intensiteit geen knelpunt voor de instandhoudingsdoelen van het gebied en valt daarom in **categorie 1**.

7.5.3 Landbouw

Vermesting en verzuring vormen een knelpunt met betrekking tot de instandhoudingsdoelen van Sarsven & De Banen en hebben een relatie met het landbouwkundig gebruik, namelijk door gebruik van meststoffen. Het bemesten van landbouwgrond en het weiden van vee is via hogere regelgeving vrijgesteld van de Wnb-vergunningplicht.

Stikstofdepositie is een knelpunt, maar eventuele bronnen worden getoetst in het kader van het PAS. Door de inmiddels genomen maatregelen, waaronder de aankoop van gronden rond de beide vennen en de omlegging van de Rietbeek, zijn deze effecten sterk gereduceerd. Eutrofiëring van grond- en oppervlaktewater zijn daardoor geen belangrijke items meer in het Natura 2000-gebied.

²Voor wat betreft het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen geldt dat dit in omliggende landbouwpercelen (buiten het Natura 2000-gebied) is gebonden aan tal van landelijke voorschriften, waarmee (significant) negatieve effecten op het N2000-gebied worden voorkomen. Onoordeelkundig (niet-legaal) gebruik ervan wordt niet in het kader van de vrijstellingsregelingen van de vergunningplicht behandeld maar via de reguliere handhavingstrajecten.

Op deze plaats is alleen nog een nadere beoordeling nodig van het beregenen uit grondwater voor open agrarische teelten en het draineren van gronden rond het Natura 2000-gebied, welke een relatie hebben met het knelpunt verdroging. Grondwateronttrekkingen vormden in het verleden, tezamen met drainage en overige ontwateringsmaatregelen in het omringende landbouwgebied, de voornaamste oorzaak van de verdrogingsproblematiek in het Sarsven en De Banen.

Grondwateronttrekkingsputten voor beregening van open agrarische teelten

Het gebruik van de beregeningsputten ten behoeve van beregening open teelt zorgt voor een verlaging van het grondwaterpeil in de zomer en afname van de aanvoer van lokaal gebufferd grondwater naar de vennen. Het Sarsven en het ven De Banen zijn beide gevoelig voor grondwaterstandsverlagingen in de omgeving. De beide vennen rusten weliswaar op een lokale ondoorlatende laag, maar de natuurwaarden worden mede veroorzaakt door oppervlakkig toestromend en licht gebufferd water uit de directe omgeving. Met name dat proces is gevoelig voor grondwaterstandsverlaging in de iets wijdere omgeving, ook buiten het Natura 2000-gebied. De provincie Limburg heeft in de Provinciaal Omgevingsverordening Limburg (POL) hydrologische bufferzones vastgesteld, de 'bufferzones verdrogingsgevoelige natuurgebieden' (zie kaart 11 Grondwateronttrekking van de provinciale Omgevingsverordening 2014). Sarsven en De Banen is gelegen binnen deze bufferzone. Significant negatieve effecten als gevolg van het gebruik van beregeningsputten voor grondwateronttrekkingen ten behoeve van beregening open teelt kunnen zowel binnen als buiten deze zone niet worden uitgesloten. Mede om die reden zijn de benodigde inrichtingsmaatregelen rondom de vennen getroffen, waarmee het effect van de bestaande grondwateronttrekkingen wordt weggenomen. Beregenen uit grondwater binnen de 'bufferzone verdroogde natuurgebieden' is bovendien ten dele weggenomen door instandhoudingsmaatregelen en voorwaarden uit het NLP-beleid (Waterschap Peel en Maasvallei, 2010)³. Daarnaast wordt door de

² GECONSOLIDEERDE VERSIE (GC03) VAN DE OMGEVINGSVERORDENING LIMBURG 2014, paragraaf 3.2

³ Waterschap Peel en Maasvallei, 2010. Eindrapport Nieuw Limburgs Peil. Deelrapport Habitattoetsen Natura 2000-gebieden.

Provincie en het Waterschap Limburg een standstill beleid gehanteerd voor het aantal grondwateronttrekkingen ten behoeve van beregening open teelt en gelden beperkingen met betrekking tot verplaatsing.

Conclusie

Onderstaand is puntsgewijs weergegeven in welke categorie het gebruik van beregeningsputten voor grondwateronttrekkingen ten behoeve van beregening open teelt valt:

- Het gebruik van **bestaande beregeningsputten** voor grondwateronttrekkingen ten behoeve van beregening open teelt valt onder **categorie 1**, omdat de maatregelen, zoals benoemd in hoofdstuk 5, waaronder de NLP-maatregelen, al zijn uitgevoerd.
- **Verplaatsing van beregeningsputten** voor grondwateronttrekkingen ten behoeve van beregening open teelt binnen de bufferzones van verdroogde natuurgebieden valt onder **categorie 2b**. De voorwaarden zijn:
 - dat de onttrekking op grotere afstand van het Natura 2000-gebied komt te liggen;
 - de verplaatsing van de put dient, ingevolge de regelgeving van het Waterschap, gemeld te worden bij het bestuur van het Waterschap;
 - indien een beregeningsput wordt verplaatst moet de oude put worden gesaneerd, waarbij de eventuele doorboringen van afdichtende bodemlagen hersteld worden, zodat het negatieve effect van de doorboring op Natura 2000 doelen wordt weggenomen
- Het gebruik van **nieuwe beregeningsputten voor grondwateronttrekkingen** ten behoeve van beregening open teelt is, zowel in de bufferzones verdrogingsgevoelige natuurgebieden als daarbuiten, niet toegestaan. Dit gebruik is ook volgens het huidige standstill beleid van het Waterschap niet toegestaan. Derhalve valt gebruik van nieuwe beregeningsputten voor grondwateronttrekkingen onder **categorie 3**.
- De in de habitattoets (Waterschap Peel en Maasvallei, 2010) vrijgestelde **hoeveelheid te winnen grondwater voor beregening** is gebaseerd op een theoretische maximale onttrekkingshoeveelheid die wordt bepaald aan de hand van de totale onttrekkingsbehoefte van gewassen indien enkel de meest water vragende gewassen worden geteeld. Daarom is vergroting van de hoeveelheid te onttrekken grondwater ten behoeve van beregening open teelt ingedeeld in **categorie 2a**, onder de voorwaarde dat de maatregelen, zoals benoemd in hoofdstuk 5, waaronder de NLP-maatregelen, worden uitgevoerd.

Drainages

Ook het gebruik van drainage op landbouwpercelen heeft in het verleden bijgedragen aan de verdrogingsproblematiek rondom het Sarsven en De Banen. Van de traditionele drainagestelsels kan een significant effect eveneens zowel binnen als buiten de 'bufferzone verdroogde natuurgebieden' niet op voorhand worden uitgesloten. Door de Provincie en het Waterschap Limburg wordt het beleid gehanteerd dat alle drainage voor 1 januari 2018 peilgestuurd moet zijn. Voor de aanleg van nieuwe drainage is alleen peilgestuurde drainage toegestaan; de bestaande klassieke drainages dienen in 2018 omgebouwd te zijn tot peilgestuurd. Peilgestuurde drainage is er mede op gericht om in de zomer water vast te houden. Deze vorm van drainage draagt derhalve minder bij aan verdroging dan traditionele (buis)drainage. Op deze wijze hebben de drainages in combinatie met agrarische grondwateronttrekkingen ten behoeve van beregening open teelt en de planmaatregelen in het watersysteem geen negatief effect op de instandhoudingsdoelen.

Figuur 0.2 in Bijlage 6 laat zien dat een flink deel van de percelen rond het Natura 2000-gebied reeds is gedraineerd. Voor het merendeel is dit met behulp van peilgestuurde drainage. Een deel van de drainage is echter nog traditioneel, zelfs tot aan de rand van de vennen. Daarbij wordt aangetekend

dat de feitelijke situatie sindsdien veranderd is, bijvoorbeeld omdat gronden zijn aangekocht voor het versterken van het natuurgebied of omdat eigenaren zijn overgegaan op peilgestuurde drainage. Aannemende dat traditionele drainage in 2018 tot het verleden behoort in combinatie met de getroffen inrichtingsmaatregelen, zijn de eventuele negatieve effecten daarvan met zekerheid niet significant. De berekeningen in de Habitattoets van 2010 hebben daarnaast uitgewezen dat de combinatie van inrichtingsmaatregelen, een regeling voor grondwateronttrekkingen en regeling voor bestaande (peilgestuurde) drainage negatieve effecten uitsluit.

Drainages van landbouwgronden binnen de provincie Limburg zijn in 2010 bij de opstelling van het GGOR-Nieuw Limburgs Peil getoetst aan hun effect op onder andere het Sarsven & De Banen. Voor de berekeningen is in het rekenmodel onder andere gerekend met het gegeven, dat op een aantal percelen nabij de natuurgebieden ter compensatie van opwaartse grondwaterstanden de aanleg van peilgestuurde drainage⁴ met specifieke peilregimes is voorzien. De onderbouwing hiervan zoals beschreven in de Habitattoets 2010, biedt naar de huidige juridische maatstaven onvoldoende basis om er een besluit tot vrijstelling voor nieuwe peilgestuurde drainages op te baseren, omdat enerzijds enkele uitgangspunten uit 2010 niet 100% helder zijn beschreven en anderzijds de uitgangssituatie van 2010 zich mogelijk anders ontwikkeld heeft dan in 2010 was voorzien.

Indien uit de evaluatie van het nu geldende Nieuw Limburgs Peil en aanverwante studies blijkt, dat het vrijstellen van nieuwe peilgestuurde drainages in de omgeving van het N2000-gebied geen negatieve effecten op de watersituatie en instandhoudingsdoelen van het N2000-gebied kan hebben, is de provincie bereid om in een addendum op het N2000-plan ook de aanleg van nieuwe peilgestuurde drainages vrij te stellen van de Wnb-vergunningplicht.

Conclusie: Op grond van het voorgaande hanteert het N2000-plan voor drainages als regeling:

- Het gebruik van **bestaande peilgestuurde drainage** valt in **categorie 1**;
- Het gebruik van **klassieke drainage** valt per 1-1-2018 onder **categorie 3**;
- De **aanleg en het gebruik van nieuwe drainages** valt in **categorie 3**. Indien uit de evaluatie van het nu geldende Nieuw Limburgs Peil en aanverwante studies blijkt, dat het vrij stellen van nieuwe peilgestuurde drainages in de omgeving van het N2000-gebied geen negatieve effecten op de watersituatie en instandhoudingsdoelen van het N2000-gebied kan hebben, is de provincie bereid om in een addendum op het N2000-plan ook de aanleg van nieuwe peilgestuurde drainages vrij te stellen van de Wnb-vergunningplicht.

7.5.4 Recreatie

Binnen het Natura 2000-gebied is sprake van verschillende vormen van recreatie, voornamelijk wandelen. Dit betreft extensieve recreatie die voor weinig verstoring zorgt. Er is dan ook geen sprake van een actueel knelpunt, zie paragraaf 3.3. Individuele recreanten zijn bovendien niet Wnb-vergunningplichtig.

Conclusie

Het huidige recreatieve gebruik in en rond het Natura 2000-gebied vormt in zijn huidige (legale) vorm en intensiteit geen knelpunt voor de instandhoudingsdoelen van het gebieden valt daarom onder **categorie 0**.

⁴ Bestaande drainages moeten uiterlijk 1 januari 2018 omgebouwd te zijn tot een peilgestuurd systeem. Dit geldt voor alle bestaande buisdrainages. Zie de keur van het Waterschap, Algemene regel grondwater: buisdrainage (vigerend in december 2017).

7.5.5 Waterbeheer

Sinds de uitvoering van de maatregelen in en rond het Natura 2000-gebied is de invloed van het waterbeheer sterk teruggedrongen. De Rietbeek stroomt niet meer door de vennen maar is er omheen gelegd. De vennen hebben nu een meer natuurlijk peil, dat vooral door de neerslag wordt bepaald. Het afgesproken peilbeheer in de door de Provincie aangewezen hydrologische bufferzone rond het natuurgebied draagt bij aan het realiseren van de instandhoudingsdoelen ('ten gunste van').

Conclusie

Het afgesproken **peilbeheer** draagt bij aan de realisatie van de instandhoudingsdoelen. Er hoeven in dit N2000-plan geen nadere voorwaarden aan te worden gesteld, het valt daarom in **categorie 1**.

Bij het uitvoeren van **regulier waterbeheer** wordt gewerkt conform de gedragscode Flora – en faunawet voor waterschappen (Unie van Waterschappen, 2012). Het beheer en onderhoud van de waterlopen en kunstwerken raakt ruimtelijk niet aan de voor betreding gevoelige habitattypen; er is derhalve geen sprake van een negatief effect op de instandhoudingsdoelen van het Sarsven en De Banen. Deze werkzaamheden vallen daarom onder **categorie 1**.

7.5.6 Bedrijven

In de directe omgeving van het Natura 2000-gebied bevinden zich geen bedrijventerreinen.

7.5.7 Wonen en verblijven

In de omgeving van het Natura 2000-gebied bevinden zich verschillende woningen en gebouwen met een verblijfsbestemming. Op enige afstand ligt de bebouwing van Nederweert-Eind. Bestaande woonfuncties zijn niet onderworpen aan enigerlei vergunningplicht van de Wet natuurbescherming.

Conclusie

Deze gebruiksvorm valt onder **categorie 0**.

7.5.8 Verkeer

Enkel de weg Houtsberg en de Banendijk lopen door het Natura 2000-gebied. Het gebruik van deze infrastructuur door autoverkeer bestaat al heel lang is niet onderworpen aan enigerlei vergunningplicht van de Wet natuurbescherming.

Conclusie

Deze gebruiksvorm valt onder **categorie 0**. Effecten van stikstofdepositie worden beoordeeld via de PAS.

7.5.9 Drinkwaterwinning

In de directe omgeving van het gebied liggen twee actieve drinkwaterwinningen: Hunsel en Ospel, deze hebben geen invloed op de grondwaterstand. Beide vinden plaats in het derde watervoerende pakket, respectievelijk onder de Brunssumklei en onder de Roerdalslenk. Dergelijke winningen hebben geen effect op de freatische grondwaterstand omdat het watervoerende pakket naar boven toe wordt afgeschermd door deze slecht doorlatende afzetting. Er is dan ook geen sprake van een

effect op de freatische grondwaterstand van het Natura 2000-gebied en daarmee geen sprake van een knelpunt als gevolg van deze gebruiksvorm.

Conclusie

Er worden geen nadere voorwaarden gesteld aan de drinkwaterwinningen Hunsel en Ospel, zij vallen onder **categorie 1**.

7.5.10 Nutsvoorzieningen

De aanwezigheid van een straalverbinding heeft geen invloed op de instandhoudingsdoelen van het Natura 2000-gebied. In Sarsven en De Banen zijn geen kabels en leidingen aanwezig. Inspecties en beheer en onderhoud en maatregelen bij calamiteiten zijn daarmee eveneens niet aan de orde.

Conclusie

Het gebruik van de straalverbinding door het gebied valt in **categorie 1**.

7.5.11 Jacht, wildbeheer en schadebestrijding

Voor de omgeving van het Natura 2000-gebied Sarsven en De Banen is voor de toetsing aangenomen dat alle vormen van jacht, wildbeheer en schadebestrijding worden uitgeoefend, binnen de kaders van het Faunabeheerplan voor de provincie Limburg.

Jacht, wildbeheer en schadebestrijding kan invloed hebben op de instandhoudingsdoelen van het Sarsven en De Banen als de kwetsbare venranden worden betreden. Ook kan afschot bijdragen aan de chemische verontreiniging van gebieden, al is de kans daarop nadat loden kogels werden verboden, zeer klein geworden. Het verjagen van de watervogels betreft een maatregel in het kader van het PAS, zie hoofdstuk 5, en wordt uitgevoerd ten gunste van de instandhoudingsdoelen. Het habitatype zeer zwak gebufferde vennen is in beginsel gevoelig voor betreding, omdat deze af en toe droogvallen. Negatieve effecten van betreding van kwetsbare vegetaties in de venranden kunnen echter worden voorkomen door afspraken te maken over het niet-betreden van deze venranden. Onder deze voorwaarde zijn significant negatieve effecten geheel uit te sluiten.

Er is wel sprake van een knelpunt als gevolg van aanwezige watervogels. De uitwerpselen van deze vogels hebben een eutrofiërend effect op de vennen. Hiertoe worden maatregelen getroffen, zie hoofdstuk 5 en onder 'jacht, beheer en schadebestrijding'.

Conclusie

De diverse methoden van jacht, wildbeheer en schadebestrijding en de bestrijding van muskusratten en beverratten kunnen onder voorwaarden worden vrijgesteld van de vergunningplicht ex artikel 2.7 van de Wet natuurbescherming (**categorie 2b**).

- Jacht, wildbeheer en schadebestrijding evenals bestrijding van muskusratten en beverratten, vinden altijd plaats in afstemming met de natuurbeheerder.
- Venranden alleen betreden indien noodzakelijk om gevallen wild te ruimen.
- Indien het verjagen van de watervogels niet voldoende effectief blijkt te zijn als maatregel om eutrofiëring van de vennen te voorkomen, zal nader onderzoek worden uitgevoerd naar mogelijkheden om de waterkwaliteit te verbeteren.
- Daarnaast moet worden voldaan aan de afspraken die de terreinbeherende organisaties maken met de Faunabeheereenheid, waardoor te alle tijden voorkomen wordt dat sprake is van negatieve effecten op de instandhoudingsdoelen van het Natura 2000-gebied.

7.6 Vrijgestelde vormen van gebruik

In het voorgaande zijn de relevante vormen van het huidige gebruik getoetst en is beschreven welke vormen van het gebruik (al dan niet onder voorwaarden) vergunningvrij kunnen worden voortgezet, en welke expliciet vergunningplichtig zijn gesteld. In onderstaande tabel is een samenvatting van de uitkomsten daarvan gegeven. De gebruiksvormen die niet in een categorie zijn ingedeeld, zijn hierin niet opgenomen.

Tabel 7.1 Samenvatting indeling gebruiksvormen in categorieën

Gebruiksvorm	Cat. 0	Cat. 1	Cat. 2a	Cat. 2b	Cat. 3
Natuurbeheer: instandhoudingsbeheer		X			
Natuurbeheer: regulier natuurbeheer		X			
Landbouw: gebruik bestaande beregeningsputten			X		
Landbouw: verplaatsing beregeningsputten binnen bufferzone				X	
Landbouw: gebruik van nieuwe beregeningsputten					X
Landbouw: vergroten van hoeveelheid te onttrekken grondwater ten behoeve van beregening			X		
Landbouw: gebruik van bestaande peilgestuurde drainage binnen en buiten bufferzone		X			
Landbouw: aanleg en gebruik van nieuwe drainagestelsels binnen en buiten bufferzone					X
Landbouw: gebruik van klassieke drainagesystemen per 1-1-2018					X
Recreatie	X				
Waterbeheer: peilbeheer		X			
Waterbeheer: beheer en onderhoud		X			
Wonen en verblijven	X				
Verkeer	X				
Drinkwaterwinning: Hunsel en Ospel		X			
Nutsvoorzieningen: aanwezigheid straalverbinding		X			
Jacht, beheer en schadebestrijding				X	

7.7 Cumulatietoets

Afgezien van de gevoeligheid voor stikstofdepositie (niet in deze toetsing, maar via de Programmatische Aanpak Stikstof, behandeld) zijn de vegetaties van de (zeer) zwak gebufferde vennen, de kranswierwateren en de drijvende waterweegbree in overwegende mate afhankelijk van het gevoerde natuur- en waterbeheer in en rond het Sarsven en het ven De Banen. Deze beide vormen van beheer zijn sterk gericht op het behoud en de kwaliteitsverbetering en daarmee ten gunste van de instandhoudingsdoelen. In de afgelopen jaren zijn belangrijke herstelmaatregelen getroffen, met goede resultaten tot gevolg. Andere gebruiksvormen zijn hier niet of nauwelijks op van invloed. De oorspronkelijke negatieve invloeden van de eutrofiering van het grond- en oppervlaktewater en de verdroging door beregening en drainage zijn sterk gereduceerd door de aankoop van omliggende gronden en de hydrologische maatregelen die recent zijn getroffen. Daardoor is ook in cumulatiegeen sprake meer van een significante invloed van de omgeving op de instandhoudingsdoelen van het Sarsven en De Banen.

Bronvermelding

Literatuur

- Arts, G.H.P., E. Brouwer & N.A.C. Smits.** 2012a, Herstelstrategie H3110: Zeer zwakgebufferde vennen, Deel II – Versie november 2012;
- Arts, G.H.P., E. Brouwer & N.A.C. Smits.** 2012b, Herstelstrategie H3130: Zwakgebufferde vennen, Deel II – Versie november 2012;
- Arts, G.H.P., E. Brouwer & N.A.C. Smits.** 2012c, Herstelstrategie H1340: Kranswierwateren, Deel II – Versie november 2012;
- Bakker, P. & F. Rouwette.** 2013. Kennis en ervaring peilgestuurde drainage, Studie naar aanleiding van mediation Keur Waterschap Peel en Maasvallei. April 2013, Dienst Landelijk Gebied;
- Bal, D., Beije, H.M., Fellinginger, M., Haveman, R., Opstal, A.J.F.M. van, Zadelhof, F.J. van.** 2001. Handboek Natuurdoeltypen. Wageningen;
- Brand, van den, C., D. Bal, B. Jap, P. Schipper, H. Weinreich & P. van der Molen.** 2012. VHR-soorten met N-gevoelig leefgebied, November 2012;
- Brouwer, E. & P. van den Munckhof.** 1998. De Banen: Een begin van herstel van het peelvennensysteem, Natuurhistorisch maandblad 87 (108-113), Natuurhistorisch genootschap Limburg, Mei 1998;
- Bruinsma, J.** 1996. Kranswierden in Limburg, Een voorlopig overzicht, Natuurhistorisch Maandblad 7/8, Natuurhistorisch Genootschap Limburg, Juli/Augustus 1996;
- Dienst Landelijk Gebied.** 2012. Sarsven en De Banen naar een hoger peil, Inrichtingsplan. 31 mei 2012, Dienst Landelijk Gebied, Roermond;
- Dijkman, E.J.W. & H. de Mars.** 2005. Naar een optimaal grondwaterregime voor het Sarsven, de Banen en het Vlakwater, Royal Haskoning, December 2005;
- Dobben, van, H.F., R. Bobbink, D. Bal en A. van Hinsberg,** 2012, Overzicht van kritische depositiewaarden voor stikstof, toegepast op habitattypen en leefgebieden van Natura 2000, Wageningen, Alterra, Alterra-rapport 2397;
- Everts, F.H., A.J.M. Jansen, E. Brouwer, A.T.W. Eysink, R. van der Burg & H. van Kleef.** Herstelstrategie Nat zandlandschap, Deel III – versie november 2012;
- Faunabeheereenheid Limburg.** 2015. Faunabeheerplan 2015-2020. Faunabeheereenheid Limburg, 9 juni 2015, Roermond;
- Kleef, H.H. van, Brouwer, E., Loop, J.M.M. van der, Buiks, M., Lucassen, E.C.H.E.T.** 2017. Systeemgerichte bestrijding van watercrassula. Stichting Bargerveen, Nijmegen, 2017;
- Loven T.** 2015. Zeldzame en schaarse broedvogels van Nederweert in 2014. Uitgave Vogelwerkgroep Nederweert;
- Loven T.** 2016. Zeldzame en schaarse broedvogels van Nederweert in 2015. Uitgave Vogelwerkgroep Nederweert;
- Ministerie van LNV.** 2006. Natura 2000 doelendocument. Juni 2006, versie 1.1;
- Ministerie van LNV.** 2008. Natura 2000 profielendocument. Directie kennis, Ede, 1 september 2008;
- Pouderoyen Compagnons (in opdracht van de provincie Limburg),** 2017. Effecten van uitbreiding Sarsven & De Banen op milieuruimte voor veehouderijen, Nijmegen, 23 november 2017.
- Programmadirectie Natura 2000.** 2013. Besluit Natura 2000-gebied 146 Sarsven en De Banen, 23 mei 2013;
- Provincie Limburg.** 2007. Ecohydrologisch ontwerp OGOR meetnetten Limburg. december 2007, Maastricht;
- Provincie Limburg.** 2009. Natura 2000 Concept-Beheerplan Sarsven en De Banen. 9 augustus 2009, Maastricht;
- Provincie Limburg,** 2013, Verslaglegging OGOR-meetnet 2011 en 2012; 48 gebieden TOP-lijst verdrogingsbestrijding Limburg, september 2013;
- Provincie Limburg.** 2017. Natura 2000 Gebiedsanalyse voor de Programmatische Aanpak Stikstof (PAS), Sarsven en De Banen (146). Definitief, 15 december 2017;
- Provincie Limburg.** 2015b. Provinciaal Natuurbeheerplan Limburg 2016. Maastricht, 14 april 2015;
- Provincie Limburg.** 2015c. Provinciaal Waterplan Limburg 2016-2021, samen werken aan water. Maastricht, 11 december 2015;
- Provincie Limburg.** 2016. Natuurvisie Limburg 2016, ontwerp. Maastricht, 28 juni 2016;

- SLL.** 2010. Beheerplan district Midden: 6 Peelgebied: Sarsven, De Banen, Roeventerpeel, Wellenstein, Stichting het Limburgs Landschap, Revisiedatum 7 december 2010, controledatum 16 januari 2013;
- SRE Milieudienst.** 2011. LESA Natura 2000-gebied Sarsven en De Banen, Landschapsecologische systeemanalyse ten behoeve van de Programmatische Aanpak Stikstof. SRE Milieudienst, 7 juli 2011.
- Steunpunt Natura 2000 & Arcadis.** 2008. Quick scan bestaand gebruik & Natura 2000. Steunpunt Natura 2000 & Arcadis, juli 2008;
- Taminiau, N., G. Roelofs & F. Verdonschot.** 2007. Nieuw Limburgs Peil, Eindrapportage Pilot GGOR Peelrestanten Midden-Limburg. Waterschap Peel en Maasvallei, 28 februari 2007;
- Tauw.** 2009. Hydrologische toetsing uitvoeringsplan Sarsven en De Banen, in opdracht van Dienst Landelijk Gebied, Tauw bv, Deventer, 17 november 2009;
- Unie van Waterschappen.** 2012. Gedragscode Flora- en faunawet voor waterschappen; goedgekeurd door het ministerie van Economische Zaken, Landbouw en innovatie op 6 februari 2012. Maart 2012, Den Haag;
- Waterschap Peel en Maasvallei.** 2010. Eindrapport Nieuw Limburgs Peil. 2 juni 2010.

Gebruikte websites

www.sarsvenendebanen.nl
www.limburg.nl/natura2000
www.natura2000.nl
www.synbiosys.alterra.nl/natura2000
pas.natura2000.nl
www.ruimtelijkeplannen.nl

Bijlagen

Bijlage 1. Habitattypenkaart

Bijlage 2. Leefgebiedenkaart

Bijlage 3. Kaart uitbreidingslocaties

Bijlage 4a. Maatregelenkaart Sarsven en De Banen naar een hoger peil

Bijlage 4b. Maatregelenkaart PAS

Bijlage 5. Begrippenlijst

Aanwijzingsbesluit: Besluit waarin een Natura 2000-gebied wordt aangewezen en begrensd en waarin de instandhoudingsdoelstellingen van het gebied worden aangegeven.

Abiotiek: De omstandigheden van bodem, water en lucht die nodig zijn voor het voortbestaan van bepaalde habitattypen. Meer specifiek gaat het om de 6 factoren: zuurgraad, vochttoestand, zoutgehalte, voedselrijkdom, overstromingstolerantie en gemiddelde laagste grondwaterstand; daarbij gaat het meestal om een combinatie van omstandigheden zoals bijvoorbeeld een hoge zuurgraad (pH) en natte omstandigheden.

Beheerplan: Dit is een plan waarin duidelijk wordt vastgelegd hoe het gebied zal worden beheerd en welke maatregelen daartoe zullen worden genomen. In een beheerplan wordt vastgelegd hoe, op welke wijze en wanneer doelen voor een gebied gehaald worden.

Beschermd Natuurmonument: Een aangewezen natuurmonument op grond van de Natuurbeschermingswet 1998.

Biodiversiteit: soortenrijkdom.

Cumulatietoets: Toets op het optreden van een significant negatief effect van alle gebruiksvormen met een licht negatief effect tezamen. In de cumulatietoets worden geen gebruiksvormen meegenomen die op zichzelf al een significant negatief effect veroorzaken, ook als rekening wordt gehouden met de instandhoudingsmaatregelen. Deze gebruiksvormen zijn sowieso vergunningplichtig. Gebruiksvormen met slechts een verwaarloosbaar effect worden eveneens buiten de cumulatietoets gehouden, omdat hun bijdrage ook in cumulatie verwaarloosbaar is.

Depositie: Neerslag of afzetting van luchtverontreinigende stoffen op bodem, water, planten, dieren of gebouwen. Het gaat in milieuverband om depositie van verzurende (bijvoorbeeld ammoniak) en vermestende stoffen. Gebeurt deze neerslag in droge vorm dan spreken we van droge depositie. Worden verzurende stoffen door de neerslag afgezet dan spreken we van natte depositie.

Habitatrichtlijn: De Habitatrichtlijn is een EU-richtlijn (EU-Richtlijn 92/43/EEG van 21 mei 1992) die als doel heeft de biodiversiteit in de Europese Unie in stand te houden door het beschermen van natuurlijke en halfnatuurlijke habitats en de wilde flora en fauna.

Habitattype: Land- of waterzone met bijzondere geografische, abiotische én biotische kenmerken die zowel geheel natuurlijk als halfnatuurlijk kunnen zijn. Voor de in Nederland voorkomende habitattypen staan in het 'Profielendocument' onder andere de vegetatietypen, abiotische randvoorwaarden, typische soorten die tot een bepaald habitattype behoren.

Herstelstrategieën: Herstelstrategieën worden gebruikt in de plannen van Natura 2000 gebieden. Hierin worden de instandhoudingsdoelstellingen van habitattypen in een Natura 2000 gebied in kaart gebracht voor wat betreft stikstofdepositie. Wat is de huidige toestand en wat is de gewenste situatie? Waar liggen de knelpunten? In de herstelstrategie komen de maatregelen aan bod die benodigd zijn om de instandhoudingsdoelen te bereiken.

Huidig gebruik: Het gangbare gebruik ten tijde van het opstellen van het N2000-plan (d.d. 1 januari 2018), niet zijnde illegaal gebruik.

IGU (Integrale GebiedsUitwerking): Dit betreft het Inrichtingsplan “Sarsven en De Banen naar een hoger peil”. Het project heeft een groter plangebied dan het Natura 2000-gebied en strekt zich uit vanaf de snelweg A2 in het westen tot en met het natuurgebied de Zoom in het oosten. De natuurgebieden Grote en de Kleine Moost worden als exclaves worden meegenomen in het project. Het primaire doel in dit project is het realiseren van een grond- en oppervlaktewaterpeil waarbij de kwaliteit van de natuur gewaarborgd is en waarbij de landbouw duurzaam kan worden voortgezet.

Instandhoudingsdoel(stelling): Dit zijn doelen die opgesteld zijn in het kader van de Vogel- en Habitatrichtlijn voor het instandhouden van de leefgebieden van soorten, voor het instandhouden van habitattypen en/of populaties, die vallen binnen de grenzen van een Natura 2000-gebied.

Mitigatie: Het nemen van maatregelen die tot doel hebben het effect van een ingreep of gebruiksvorm te verminderen of weg te nemen.

Mitigerende maatregel: Een maatregel die tot doel heeft het effect van een ingreep of gebruiksvorm te verminderen of weg te nemen.

Natura 2000-plan: Dit is een plan waarin duidelijk wordt vastgelegd hoe een N2000-gebied zal worden beheerd en welke maatregelen daartoe zullen worden genomen. In een N2000-plan wordt vastgelegd hoe, op welke wijze en wanneer de aangewezen ecologische instandhoudingsdoelen voor een gebied gehaald worden.

NLP (Nieuw Limburgs Peil): Provincie en de waterschappen in Limburg hebben de naam GGOR vervangen door Nieuw Limburgs Peil. Deze naam geeft de nieuwe aanpak van de waterproblematiek beter weer. Voor het Nieuw Limburgs Peil is het doel nader beschreven: de realisering en instandhouding van een duurzaam ingericht watersysteem dat voldoende waarborg biedt om toegekende functies te ondersteunen.

PAS (Programmatische Aanpak Stikstof): PAS is een projectplan met als doel het omlaag brengen van de stikstofdepositie in Natura 2000 gebieden, om zo de vergunningverlening in het kader van Wet natuurbescherming vlot te trekken. Aangezien deze depositie het probleem is van meerdere overheidslagen en meerdere sectoren, moet dat in gezamenlijkheid worden opgepakt. De essentie van de PAS is daarom verkennen en afspreken hoe op verschillende niveaus (generiek, provinciaal en gebiedsgericht) en vanuit verschillende sectoren (landbouw, industrie, verkeer en vervoer) wordt bijgedragen aan het aanpakken van het probleem.

Passende beoordeling: Als het mogelijk is dat een project of plan significante gevolgen heeft voor de instandhoudingsdoelstellingen van het gebied, moet een ‘passende beoordeling’ gemaakt worden. In de ‘passende beoordeling’ wordt beoordeeld of er sprake is van aantasting van de natuurlijke kenmerken van het Natura 2000-gebied. Hierin wordt onderzocht welke effecten het project/plan kan hebben op de doelstellingen die zijn geformuleerd voor het betreffende Natura 2000-gebied.

Significant negatief effect: Een effect is significant negatief als:

1. De afname groter is dan het minimumareaal van het desbetreffende habitatype of als het minimumareaal na de ingreep niet meer wordt bereikt.
2. De afname groter is dan de minimumomvang van de desbetreffende (aangewezen) soort of als de minimumomvang na de ingreep niet meer wordt bereikt.
3. Als de gunstige staat van instandhouding door een activiteit niet kan worden behouden of gehaald.
4. Als de instandhoudingsdoelstelling mede door een activiteit niet kan worden gehaald

5. Als de uitbreidingsdoelstelling (areaal of omvang populatie) of verbeterdoelstelling (kwaliteit) mede door een activiteit niet of pas na veel langere tijd kan worden gehaald. NB. Het minimumareaal is meestal 100 m², bij sommige bostypen 1.000 m².

Verstoringsfactor: Een factor die het normaal functioneren van een habitatype of soort negatief beïnvloedt, bijvoorbeeld, geluidhinder, lichthinder of vervuiling.

Zwakgebufferd ven: Dit habitatype heeft een hoger gehalte aan bicarbonaat en is niet koolstof gelimiteerd. Kenmerkend voor deze vennen is een groot aantal soorten, waaronder veel pioniersoorten van kale oevers en open water. De leefgemeenschappen van deze vensystemen – de plassen plus de oeverzones - vertonen een grote variatie binnen een klein oppervlak. Dat komt door allerlei milieuverschillen binnen het systeem en overgangssituaties (gradiënten) in zones en fijnschalige mozaïeken. De standplaatscondities variëren van zeer voedselarm tot voedselarm, van aquatisch tot vochtig, langdurig tot zeer kortstondig overstroomd enzovoort. Sommige van de pioniergemeenschappen komen binnen vensystemen alleen voor op kale vochtige plekjes in het hogere gedeelte van de oeverzone.

Zeer zwakgebufferd ven: Dit habitatype heeft betrekking op zeer voedsel- en mineraalarme vennen. Het gaat om heideplassen met een zandbodem en soortenarme begroeiingen van een brede oeverzone waarin de meeste soorten zijn aangepast aan wisselende waterstanden op standplaatsen die een groot deel van het jaar onder water staan en zo nu en dan bijna droogvallen of droogvallen. Het zijn zeldzame soorten. Naar Oeverkruid (*Littorella uniflora*), de nog het meest voorkomende soort, noemt men deze vennen ook wel oeverkruidvennen.

Bijlage 6. Beschrijving huidig gebruik

Natuurbeheer

De meeste werkzaamheden in het kader van het natuurbeheer worden verricht volgens de Gedragscode Natuurbeheer 2016-2021 van de Vereniging van Bos- en Natuureigenaren 2016 (mondelinge mededeling J. Berends, beheerder Stichting het Limburgs Landschap).

De realisatie van PAS-maatregelen ten behoeve van gebiedsherstel maken geen deel uit van het huidig gebruik.

Beheer vennen

Het beheer binnen het gebied concentreert zich vooral op de graslanden en vennen, waar maaien, verwijderen van opslag en periodiek baggeren de belangrijkste maatregelen zijn. Het beheer van de vennen is beschreven in paragraaf 3 van dit N2000-plan.

Begrazen en maaien graslanden

De graslanden binnen het gebied worden extensief beheerd door maaien, begrazen of een combinatie daarvan. Op het grootste areaal vindt in de huidige situatie extensieve begrazing met paarden plaats. Incidenteel wordt begraasd met schapen en/of runderen. Door middel van monitoring bepaalt Het Limburgs Landschap waar er door welke dieren begraasd kan worden en met welke dichtheid. Bij de begrazing wordt rekening gehouden met de vennen, intensieve betreding en overbegrazing van oevers en verrijking van de vennen (door uitwerpselen) wordt voorkomen door delen van het gebied tijdelijk uit de begrazing te halen.

Kruidenakker

Nabij de Houtsberg ten zuiden van het Sarsven is een kruidenakker gelegen op voormalige landbouwgrond. Door het achterwege laten van gewasbeschermingsmiddelen en mest, krijgen talrijke akkerkruiden hier weer een kans. Het beheer van deze akker wordt daarom tot het natuurbeheer gerekend. De kruidenakker ligt op ruime afstand van de vennen waarin de aangewezen habitattypen zich bevinden.

Snoeien/ vrijstellen

Snoeien en vrijstellen van vegetatie gebeurt binnen het gehele gebied. Venranden worden vrijgehouden van opslag, houtwallen worden periodiek teruggezet, exoten worden verwijderd, omgevallen bomen worden weggehaald en (beheer)paden worden toegankelijk gehouden.

Monitoring en onderzoek

In het kader van het PAS wordt per Natura-2000 gebied jaarlijks een gebiedsrapportage opgesteld met als doel om tussentijds de ontwikkeling van de stikstofgevoelige habitattypen en leefgebieden van soorten en de voortgang van de uitvoering van de herstelmaatregelen in beeld te brengen. In dit kader zijn peilbuizen geplaatst om vlakdekkende informatie over het grondwater te verkrijgen in relatie tot de aanwezige 'natte' habitattypen. Daarnaast wordt monitoring uitgevoerd in het kader van de SNL-monitoring en het N2000-plan, zie hoofdstuk 5.

Aanvullend vindt jaarlijks broedvogelonderzoek plaats door Vogelwerkgroep Nederweert en vindt er in de zomermaanden dagvlindermonitoring plaats. Daarnaast vindt er (incidenteel) natuurbeheer ondersteunend onderzoek plaats door onder meer B-Ware; Radboud Universiteit, op de venoever nabij de vogelkijkhut.

Beheer en onderhoud cultuurhistorische elementen

Binnen het gebied zijn prehistorische jachtplaatsen en grafheuvels aanwezig. Deze worden onderhouden door het periodiek verwijderen van de vegetatie. Verder worden deze ongemoeid gelaten.

Overige beheeraspecten

Aanvullend op bovenstaande vinden diverse andere werkzaamheden in het kader van beheer en onderhoud plaats die tot het natuurbeheer binnen het Natura 2000-gebied worden gerekend. Het gaat hierbij om relatief kortstondige en niet frequente werkzaamheden, waaronder:

Surveilleren (al of niet per voertuig);

Plaatsen, onderhouden of verwijderen van rasters.

De aanwezigheid van ganzen in het gebied leidt tot eutrofiëring van de vennen. Om de ganzenpopulatie in het gebied te beperken worden diverse bestrijdingsmaatregelen getroffen, waaronder ook het verjagen met behulp van laserlicht. Deze zijn beschreven onder 'jacht, beheer en schadebestrijding'.

Landbouw

Binnen het Natura 2000-gebied komt geen agrarisch grondgebruik meer voor, anders dan begrazing in het kader van natuurbeheer. In de omgeving van het Sarsven & De Banen vormen akkerbouw en veehouderij (inclusief maisteelt) de voornaamste grondgebonden gebruiksvormen. Daarnaast komen intensievere vormen voor, zoals aspergeteelt, grasteelt, lelieteelt, vollegrondsgroententeelt en niet-grondgebonden vormen van veehouderij, zoals de houderij van pluimvee, varkens en pelsdieren. Verspreid rondom het Natura 2000-gebied, binnen een straal van ongeveer twee km, bevinden zich bijna 100 agrarische bedrijven. Glastuinbouw komt daarentegen in de omgeving nauwelijks voor. Uitzondering hierop vormt een orchideeënkwekerij op ongeveer 400 m van het Natura 2000-gebied.

Reguliere landbouw

In de directe omgeving van het Natura 2000-gebied vinden de volgende huidige gebruiksvormen plaats met enige relevantie voor de instandhoudingsdoelen van het gebied:

Bewerken van graslanden en akkerbouwpercelen en het oogsten van gewassen;

Beweiden en bemesten;

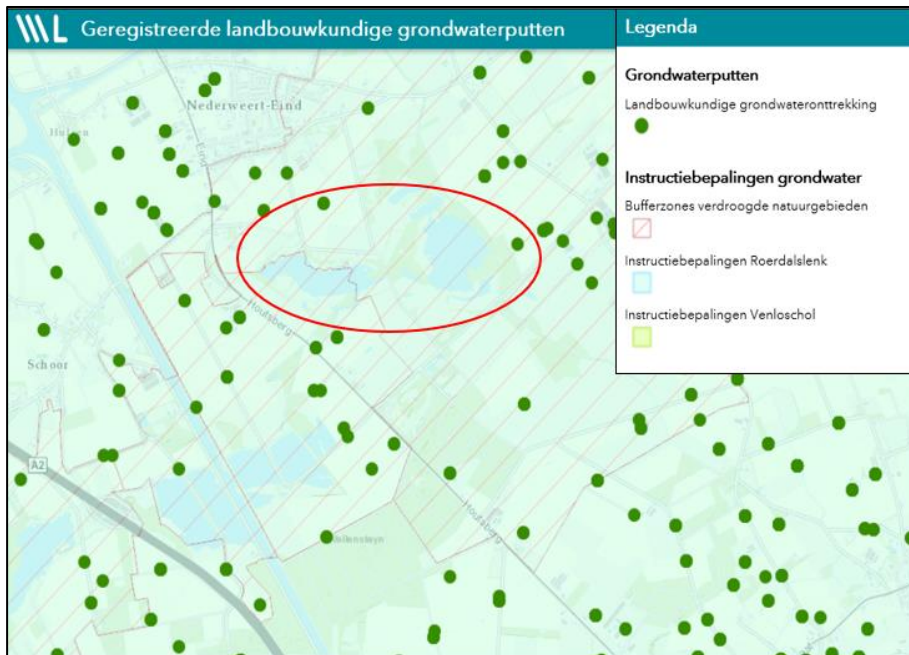
Teeltondersteunende voorzieningen.

Deze vormen van gebruik komen algemeen voor binnen het reguliere landbouwkundig gebruik.

Beregenen met grond- of oppervlaktewater

Grondwateronttrekking voor beregening wordt in de meeste kapitaalintensieve teelten alsmede in de weidebouw en in de akkerbouw veelvuldig toegepast. Figuur 0.1 geeft een overzicht van alle geregistreerde grondwaterputten ten behoeve van agrarische teelten in de omgeving van het Natura 2000-gebied. Het gaat om enkele tientallen grondwaterputten, waarvan een deel in de hydrologische bufferzone rond het Natura 2000-gebied Sarsven en De Banen. Daarnaast komt beregening met oppervlaktewater veelvuldig voor.

Figuur 0.1. Overzicht geregistreerde grondwaterputten en hydrologische bufferzone Sarsven en De Banen. Rood omcirkeld: de beide vennen Sarsven en De Banen. Bron: website Waterschap Limburg, geraadpleegd oktober 2017.

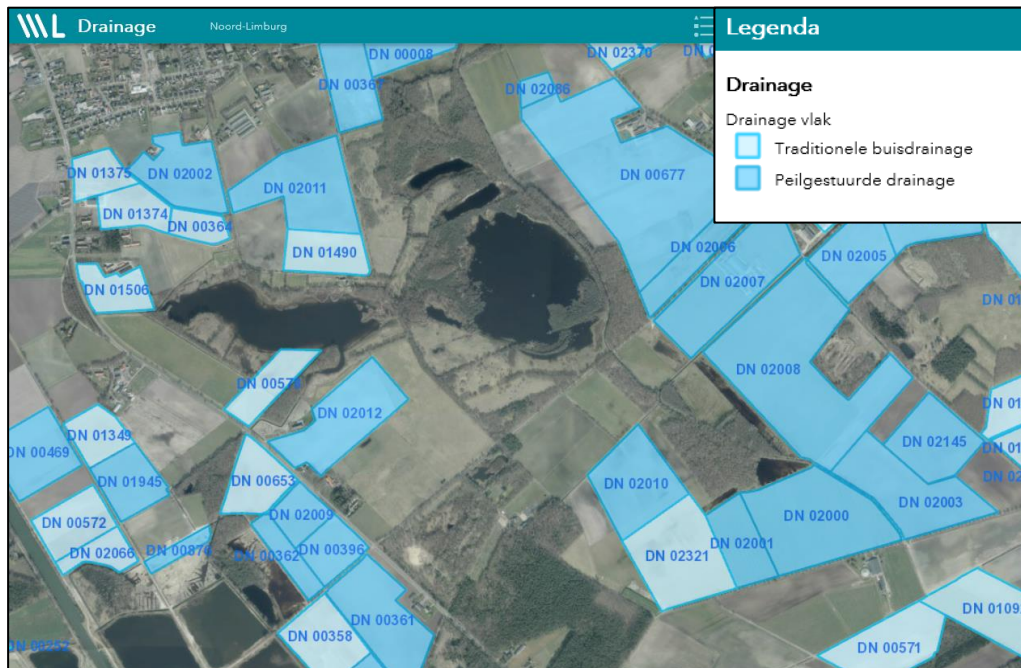

Drainage

Met drainage wordt bedoeld het afvoeren van water uit de bodem via drainbuizen. Het gaat hierbij niet om drainage door sloten met een laag peil, dit wordt beschouwd als peilbeheer. De mogelijk effecten van drainage door sloten op de doelstellingen worden beschreven en beoordeeld in de paragraaf 'waterbeheer'.

In de omgeving van Sarsven & De Banen zijn veel landbouwpercelen voorzien van drainage, zie Figuur 0.2. Het gaat hierbij zowel om traditionele drainage als peilgestuurde drainage. Bij traditionele drainage voeren drainbuizen automatisch grondwater af en zorgen zo voor een continu laag grondwaterpeil. In de zomer kunnen hierdoor vochttekorten optreden die weer aangevuld moeten worden met kunstmatige beregening. Bij peilgestuurde drainage kan de afwateringshoogte van het drainagesysteem gedurende het seizoen worden aangepast en daarmee water in de grond worden vastgehouden.

Figuur 0.2: Overzicht percelen met drainage in de omgeving van het Natura 2000-gebied Sarsven en De Banen. Bron: website Waterschap Limburg, geraadpleegd oktober 2017⁵.

Recreatief gebruik

Recreatieve routes

Door het gebied lopen enkele voor wandelaars vrij toegankelijke paden. Wandelen is uitsluitend toegestaan op wegen en paden en conform vastgestelde regels. Er is sprake van enige betreding van de oevers en vennen buiten de paden. Dit is niet toegestaan en goede handhaving en bebording zijn hierbij van belang. Honden mogen alleen aangelijnd mee. De Rietbeekroute door het gebied is ongeveer 7,5 km lang. Deze maakt deel uit van het regionaal knooppuntennetwerk voor wandelaars. De vogelkijkhut en het vogelkijkscherm langs de route zijn het recreatief concentratiepunt in de zuidoosthoek van het ven 'de Banen'. Jaarlijks vinden er enkele georganiseerde wandelsporttochten plaats. Hierbij wordt eveneens gebruik gemaakt van de bestaande wegen en paden in het gebied. Onder deze omstandigheden is wandelen voor de meeste instandhoudingsdoelen geen relevante factor voor het realiseren van de instandhoudingsdoelen. Wandelaars in het terrein kunnen echter wel een negatief effect hebben op de nestplaatskeuze en het terreingebruik van de dodaars, een kleine fuutachtige. De dodaars is een kwaliteitskenmerk ('typische soort') van het habitatype H3130 zwakgebufferde vennen. Omdat de recreatiedruk in het gebied relatief gering is en wandelen uitsluitend is toegestaan op wegen en paden, beoordelen wij het effect van wandelen op het habitatype H3130 als 'licht negatief, niet significant'.

Er zijn geen fiets- of mountainbikeroutes door het gebied aanwezig, wel vindt er overleg plaats over het instellen van een ATB-route op bestaande wegen en paden. Een nieuwe ATB-route is echter geen vorm van huidig gebruik en derhalve vergunningplichtig. De openbare weg Banendijk wordt in de huidige situatie door fietsers gebruikt. Ook wordt er direct langs het gebied gefietst, onder andere over de Kwegt. Deze gebruiksvorm is daarmee niet relevant voor het realiseren van de instandhoudingsdoelen in het gebied Sarsven & De Banen.

⁵ De feitelijke situatie kan inmiddels zijn gewijzigd. De drainages binnen het natuurgebied Sarsven & De Banen zijn inmiddels verwijderd of buiten functie gesteld.

Ruiterrecreatie

Net buiten de grens, aan de noordoostzijde van het gebied ligt een ruiterspad dat van de Banendijk richting de Kruisstraat loopt. Verschillende maneges zijn gelegen op afstand (circa 1 kilometer) van het gebied, waaronder ten noorden van Eind. Het Natura 2000-gebied is zelf niet toegankelijk voor ruiters. Deze gebruiksvorm is derhalve in dit gebied niet relevant voor het realiseren van de instandhoudingsdoelen.

Scoutingactiviteiten

In Weert en Nederweert zijn scoutingverenigingen aanwezig. Activiteiten van de scouting vinden plaats buiten het gebied, vaak vanuit camping Houtsberg. De scouts maken niet tot nauwelijks gebruik van het Natura 2000-gebied. Daarmee is deze gebruiksvorm in dit gebied niet relevant voor het realiseren van de instandhoudingsdoelen.

Schaatsen

Tijdens vorstperiodes mag er worden geschaatst op de Banen en het Sarsven. Er wordt vooral geschaatst op de Banen en in mindere mate op het Sarsven en de overige vennen binnen het gebied. Er is dan sprake van intensieve betreding van een deel van de oevers. Voor de schaatsdagen is een gemeentelijk protocol ontwikkeld om de verkeersdoorstroming en bereikbaarheid voor hulpdiensten te kunnen waarborgen. Het gaat hierbij om parkeren in de omgeving van het Natura 2000-gebied. Binnen het gebied is parkeren niet toegestaan.

Toeristisch-recreatieve voorzieningen

Op diverse locaties in de omgeving of direct grenzend aan het Natura 2000-gebied bevinden zich voorzieningen voor verblijfsrecreatie. Het gaat hierbij o.a. om vakantiewoningen en (boeren)campings, waaronder dagcamping De Houtsberg, de Philomenahoeve en IJsboerderij Gommers. In het Natura 2000-gebied zelf is geen sprake van verblijfsrecreatie. Verder zijn in de omgeving verschillende horecagelegenheden aanwezig, waaronder Ons Boerenerf. Deze zijn eveneens buiten het gebied gelegen. Gezien de beperkte omvang van de aanwezige toeristische recreatieve voorzieningen, is de uitloop naar het Natura 2000-gebied beperkt.

Parkeerplaatsen bevinden zich ter hoogte van de Leemkuilen, dagcamping Houtsberg, de Kwegt en langs de Banendijk. Alle parkeerplaatsen liggen buiten het gebied. De parkeerplaatsen zijn zodanig gesitueerd dat ze de bezoekers op juiste wijze richting het gebied geleiden. Daarbij worden kwetsbare gebiedsdelen vermeden.

Overig

Bij de Houtsberg en de Leemkuilen zijn speelweiden gelegen. Daarnaast zijn spelaccommodaties aanwezig bij de IJsboerderij en bij Ons Boerenerf aan de Banendijk. Deze bevinden zich buiten het gebied. In de buurt van de dagcamping bevindt zich een hondensportterrein net ten zuiden van het Natura 2000-gebied. Deze activiteiten hebben geen relatie met de instandhoudingsdoelen in het gebied.

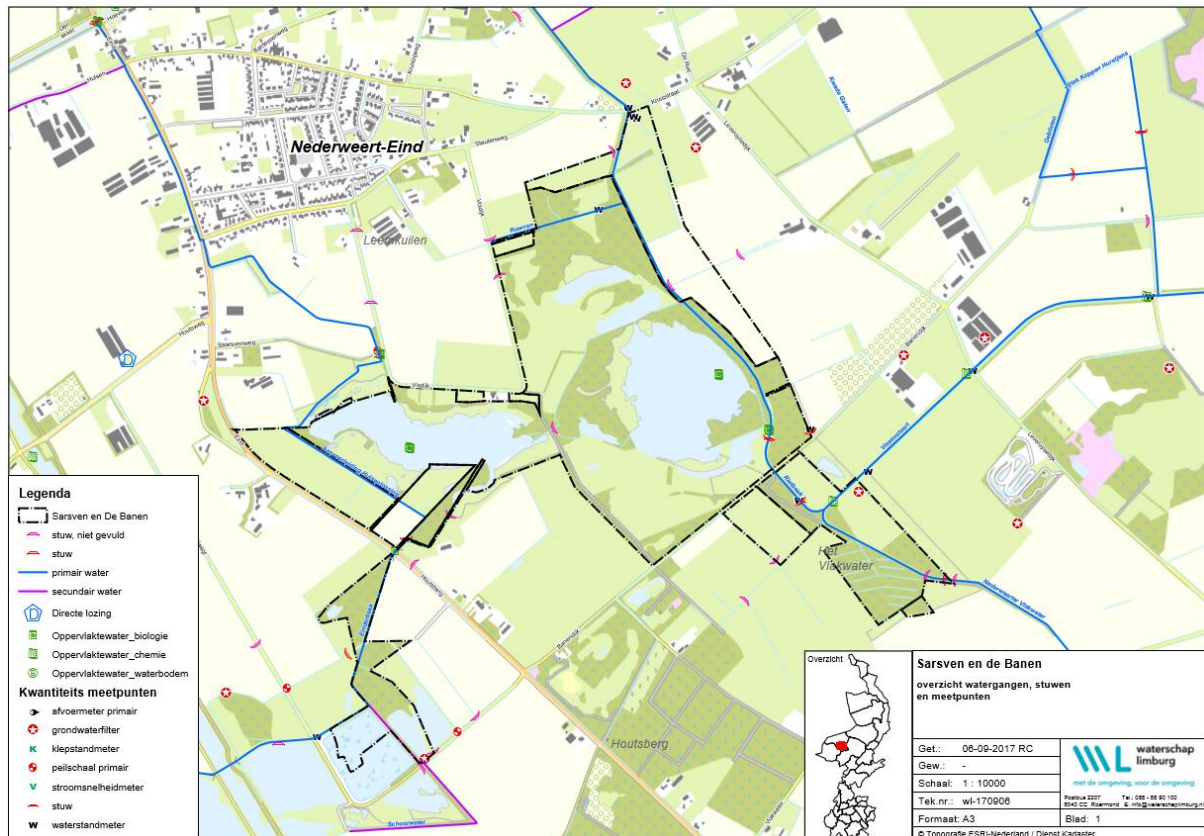
Op grotere afstand van het Natura 2000-gebied, in Leveroy, bevindt zich een modelvliegclub. De modelvliegclub ligt op geruime afstand van het Natura 2000-gebied. Even ten noordoosten van het Vlakwater, aan de Leveroydijk, ligt een crossbaan. Voor de crossbaan is een vergunning verleend in het kader van de Wet natuurbescherming. Hierdoor is een nadere beoordeling van de effecten van de crossbaan niet meer noodzakelijk.

Waterbeheer

Het Natura 2000-gebied ligt binnen het beheersgebied van Waterschap Limburg. Er liggen geen waterkeringen in of direct nabij het Natura 2000-gebied. Beheer voor waterveiligheid is dan ook niet

aan de orde. Wel vindt er in en rondom het gebied waterbeheer plaats. Het waterbeheer bestaat uit peilbeheer en waterhuishoudkundig onderhoud van stuwen, duikers en watergangen. Watergangen, oevers en onderhoudspaden worden gemaaid en onderhouden. Hiervoor maakt men gebruik van de Gedragscode soortenbescherming van de Unie van Waterschappen (2012⁶).

Figuur 0.3: Overzicht watergangen, kunstwerken en overstorten in omgeving van Sarsven en De Banen. (Bron: Waterschap Limburg).

Peilbeheer

Binnen het Natura 2000-gebied en omliggende landbouwgebied wordt door Waterschap Limburg het Nieuw Limburgs Peil gehanteerd (zie onderstaande kader). Het waterpeil in het natuurgebied en omliggende landbouwgebieden is hier afgestemd op de natuur- (Natura 2000, NNN) en waterkwaliteitsdoelen (KRW). Het waterpeil van de vennen wordt geregeld door de terreinbeheerder.

Door recente herstelwerkzaamheden fluctueert de waterstand in de vennen tegenwoordig meer op natuurlijke wijze. De Banen en Sarsven zijn zogenoemde doorstroomvennen en worden gevoed met regenwater, ondiep grondwater van lokale herkomst. De vennen zijn afgekoppeld van het oppervlaktewatersysteem waardoor er geen sprake meer is van inlaat van gebiedsvreemd water. In droge zomers kan de Banen echter nog voor een deel droogvallen. Om langere droogval en daarmee verzuring te voorkomen is een pomp aanwezig waarmee kalkrijk grondwater in het gebied kan worden gepompt.

⁶ Unie van Waterschappen, 2012. Gedragscode Flora- en faunawet voor waterschappen. Goedgekeurd op 6 februari 2012. NB: geldig tot goedkeuring nieuwe gedragscodes.

De kunstwerken (stuwen, duikers e.d.) die nodig zijn voor het peilbeheer worden regelmatig onderhouden. Deze werkzaamheden vinden plaats conform de gedragscode voor waterschappen (Unie van Waterschappen, 2012).

Beheer en onderhoud watergangen

Het regelmatig onderhoud van watergangen betreft het periodiek maaien en schoonhouden van watergangen. De watergangen in de omgeving van het gebied (waaronder de Rietbeek en Einderbeek) vallen onder de Keur van het waterschap. Dit betekent dat de watergangen jaarlijks moeten worden geschoond (maaien van het natte profiel en op de kant brengen) voor de schouw. Waterschap Limburg maait de watergangen in het gebied één tot twee maal per jaar, afhankelijk van de plantengroei in de watergang. Er wordt tijdens het maaien gebruik gemaakt van korfmaaiers, maaiharkcombinaties en klepelmaaiers.

Bij het uitvoeren van beheer en onderhoud aan watergangen werkt het waterschap volgens de Gedragscode soortenbescherming voor waterschappen (Unie van Waterschappen, 2012).

Riooloverstortbuffer

Nabij het gebied is een riooloverstortbuffer aanwezig. Deze heeft de vorm van een 'groene berging'. Als deze zich vult met water, loopt deze via een leegloopleiding aan het eind 'van de buffer leeg in de Aanvoerleiding Hulzenlossing en gaat daarna om de vennen heen via de Einderbeek.

Bedrijven

In de directe omgeving van het Natura 2000-gebied bevinden zich geen bedrijventerreinen. Het bedrijventerrein Kamperhoek aan de Pannenweg, aan de overzijde van het kanaal Wessem – Nederweert, ligt op ruime afstand van het Natura 2000-gebied. Wel hebben de in de omgeving gelegen agrarische bedrijven in veel gevallen een dubbelfunctie, zoals IJsoerderij Gommers aan de Houtsberg. Deze zijn reeds beoordeeld bij de recreatieve voorzieningen.

Wonen en verblijven

In het Natura 2000-gebied bevinden zich geen woonhuizen of verblijfsgebouwen. In de omgeving van het Natura 2000-gebied bevinden zich verschillende woningen en gebouwen, met name agrarische bedrijven. Op enige afstand ligt de bebouwing van Nederweert-Eind. In de kern van het dorp Eind is een museum aanwezig, namelijk Openluchtmuseum Eynderhoof. De horecagelegenheid Ons Boerenerf, biedt ook (kleinschalige) mogelijkheden voor conferenties. Overige instellingen en nutsvoorzieningen ontbreken in de nabijheid van het Natura 2000-gebied.

Verkeer

Door het gebied lopen de Houtsbergweg en de Banendijk, maar beide zijn in het Aanwijzingsbesluit buiten de begrenzing gehouden (geëxclaveerd). De snelweg A2 ligt op ongeveer een kilometer afstand. Andere doorgaande wegen in de directe omgeving van het Natura 2000-gebied liggen eveneens op enige afstand.

Drinkwaterwinning

In de directe omgeving van het gebied liggen twee actieve drinkwaterwinningen: Hunsel en Ospel. De winplaats Hunsel ligt op vijf kilometer ten zuiden van het Natura 2000-gebied, de winplaats Ospel ligt op 4,5 km ten noorden van het Natura 2000-gebied Sarsven & De Banen. Op 4,5 km ten westen van het Natura 2000-gebied ligt de voormalige winplaats Graafschap Hornelaan, deze is in 2002 gesloten. Het Natura 2000-gebied maakt geen deel uit van een winplaats of grondwaterbeschermingsgebied.

Beide winningen zijn vanaf 1996 in gebruik. Aan WML zijn voor de winplaats Hunsel en Ospel vergunningen voor verleend voor het onttrekken van respectievelijk maximaal 2,5 miljoen m³ en 2 miljoen m³ grondwater per jaar. In 2008 zijn de vergunningen voor beide winplaatsen voor het laatst gewijzigd (Watervergunning, kenmerk: 2007/37308). Hierbij is de maximaal toegestane maandonttrekking op beide winplaatsen verhoogd naar 400.000 m³, de maximaal toegestane jaaronttrekkingen zijn hierbij niet gewijzigd.

Nutsvoorzieningen

Door het Natura 2000-gebied loopt een buffer voor straalverbinding, een radioverbinding tussen twee antennes die data overdragen, zie Figuur 0.4. Voor de straalverbinding moet er vrij zicht zijn tussen de twee antennes. Er is geen relatie met de instandhoudingsdoelen van het gebied. De straalverbinding wordt niet nader beoordeeld.

Op enige afstand van het gebied (ruim 900 meter) richting het oosten van het gebied loopt een hoogspanningsverbinding. Er is geen relatie met de instandhoudingsdoelen van het gebied. De straalverbinding wordt niet nader beoordeeld.

Op ruim 250 meter afstand in zuidwestelijke richting), ter hoogte van het Kanaal Wessem-Nederweert, loopt een bovengrondse hoogspanningsverbinding. Er is geen relatie met de instandhoudingsdoelen van het gebied. De hoogspanningsleiding wordt niet nader beoordeeld.

Langs het Kanaal Wessem – Nederweert ligt een aardgasleiding ingegraven. Er is geen relatie met de instandhoudingsdoelen van het gebied. De aardgasleiding wordt niet nader beoordeeld.

Figuur 0.4. Kabels en leidingen binnen/ in de omgeving (buffer van 1 km) van het Natura 2000-gebied Sarsven & De Banen.

Jacht, beheer en schadebestrijding

Voor de omgeving van het Natura 2000-gebied Sarsven & De Banen is hier, bij gebrek aan nadere informatie, aangenomen dat alle vormen van jacht, wildbeheer en schadebestrijding worden

Natura 2000-beheerplan Sarsven en De Banen (146), september 2018

uitgeoefend. Jacht, beheer en schadebestrijding wordt uitgevoerd conform het faunabeheerplan van de Stichting Faunabeheereenheid Limburg.

Jacht heeft betrekking op het schieten van zes met name in de Wet natuurbescherming bejaagbaar gestelde soorten, waaronder wilde eend, konijn en fazant. Wildbeheer heeft betrekking op aantalsregulatie van soorten die mogelijk schade veroorzaken, zoals reeën en vossen, bijvoorbeeld omdat de populatiegrootte boven de draagkracht van het gebied ligt of om zieke of gewonde dieren af te schieten om onnodig lijden te voorkomen. Schadebestrijding heeft betrekking op het voorkomen van concrete schade door wild. Hiertoe behoort ook de bestrijding van muskus- en beverratten door het Waterschap.

Het jachtrecht in het Natura 2000-gebied is niet verhuurd, maar in voorkomend geval maakt Stichting Het Limburgs Landschap wel gebruik van een jager in de regio om afschot van het wild zwijn te verzorgen, omdat Sarsven & de Banen hoort bij het nulstandgebied van deze soort en omdat er wel aantoonbare schade van de soort buiten het reservaat plaatsvindt. Afschot vindt vanaf vaste locaties plaats, en niet via één op één jacht. Daarnaast worden af en toe de ganzen uit de vennen verjaagd, onder andere met behulp van een lasergun.

Waterschap Limburg heeft de taak om muskusratten en beverratten te bestrijden, met als doel de populatie muskusratten terug te brengen naar een aanvaardbaar niveau, en de populatie beverratten uit te roeien. De muskusrat wordt bestreden met behulp van klemmen en fuiken en de beverrat met levendvangkooien ('life traps'). Andere dieren die in de kooien terechtkomen kunnen dan weer ongeschonden worden vrijgelaten. Er staat een vangkooi aan de noordoostzijde van de Banen, op de rand van de kale oever. Deze wordt wekelijks gecontroleerd. Bestrijding vindt plaats conform de landelijke gedragscode van de Unie van Waterschappen (2012).